

# Allmän miljö- och naturvård

20





## Förslag till statsbudget för 2006

## Allmän miljö- och naturvård

## Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut .....	9
2	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	11
2.1	Omfattning.....	11
2.2	Utgiftsutveckling .....	11
2.3	Skatteutgifter.....	12
3	Miljöpolitik .....	13
3.1	Omfattning.....	13
3.2	Utgiftsutvecklingen .....	14
3.3	Skatteutgifter.....	15
3.4	Mål .....	15
3.5	Insatser .....	16
3.5.1	Verksamhetsområde 1 Pådrivande och förebyggande miljöarbete ....	16
3.5.1.1	Insatser inom politikområdet.....	16
3.5.1.2	Insatser utanför politikområdet .....	25
3.5.2	Verksamhetsområde 2 Bevara och restaurera natur och miljö .....	30
3.5.2.1	Insatser inom politikområdet.....	30
3.5.2.2	Insatser utanför politikområdet .....	34
3.5.3	Verksamhetsområde 3 Kunskap och underlag för miljöarbete .....	35
3.5.3.1	Insatser inom politikområdet.....	36
3.5.3.2	Insatser utanför politikområdet .....	37
3.6	Resultatbedömning.....	38
3.6.1	Begränsad klimatpåverkan .....	39
3.6.1.1	Resultat .....	39
3.6.1.2	Analys och slutsatser .....	40
3.6.2	Frisk luft .....	40
3.6.2.1	Resultat .....	41
3.6.2.2	Analys och slutsatser .....	41
3.6.3	Bara naturlig försurning.....	42
3.6.3.1	Resultat .....	42
3.6.3.2	Analys och slutsatser .....	42
3.6.4	Giftfri miljö .....	43
3.6.4.1	Resultat .....	43
3.6.4.2	Analys och slutsatser .....	44
3.6.5	Skyddande ozonskikt.....	45

3.6.5.1	Resultat.....	45
3.6.5.2	Analys och slutsatser.....	45
3.6.6	Säker strålmiljö .....	46
3.6.6.1	Resultat.....	46
3.6.6.2	Analys och slutsatser.....	46
3.6.7	Ingen övergödning.....	47
3.6.7.1	Resultat.....	47
3.6.7.2	Analys och slutsatser.....	48
3.6.8	Levande sjöar och vattendrag.....	48
3.6.8.1	Resultat.....	48
3.6.8.2	Analys och slutsatser.....	49
3.6.9	Grundvatten av god kvalitet.....	49
3.6.9.1	Resultat.....	49
3.6.9.2	Analys och slutsatser.....	49
3.6.10	Hav i balans samt levande kust och skärgård.....	50
3.6.10.1	Resultat.....	50
3.6.10.2	Analys och slutsatser.....	51
3.6.11	Myllrande våtmarker .....	52
3.6.11.1	Resultat.....	52
3.6.11.2	Analys och slutsatser.....	52
3.6.12	Levande skogar .....	53
3.6.12.1	Resultat.....	53
3.6.12.2	Analys och slutsatser.....	54
3.6.13	Ett rikt odlingslandskap .....	55
3.6.13.1	Resultat.....	55
3.6.13.2	Analys och slutsatser.....	55
3.6.14	Storslagen fjällmiljö .....	56
3.6.14.1	Resultat.....	56
3.6.14.2	Analys och slutsatser.....	56
3.6.15	God bebyggd miljö.....	57
3.6.15.1	Resultat.....	57
3.6.15.2	Analys och slutsatser.....	58
3.7	Fonder .....	59
3.7.1	Kärnavfallsfonden.....	59
3.7.2	Bilskrotningsfonden .....	60
3.7.3	Batterifonden .....	60
3.8	Revisionens iakttagelser .....	60
3.9	Politikens inriktning.....	61
3.10	Budgetförslag.....	64
3.10.1	34:1 Naturvårdsverket.....	64
3.10.2	34:2 Miljöövervakning m.m. ....	66
3.10.3	34:3 Åtgärder för biologisk mångfald .....	67
3.10.4	34:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	68
3.10.5	34:5 Miljöforskning .....	70
3.10.6	34:6 Kemikalieinspektionen.....	71
3.10.7	34:7 Internationellt miljösamarbete .....	73
3.10.8	34:8 Stockholms internationella miljöinstitut .....	73
3.10.9	34:9 Statens strålskyddsinstitut .....	74
3.10.10	34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader.....	76
3.10.11	34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning.....	77
3.10.12	34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.....	78

3.10.13	Stöd till klimatinvesteringar .....	79
4	Politikområde Forskningspolitik under utgiftsområde 20 .....	81
4.1	Budgetförslag .....	81
4.1.1	26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader.....	81
4.1.2	26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning .....	82

## Tabellförteckning

---

Anslagsbelopp.....	10
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet.....	11
2.2 Härledning av ramnivån 2006–2008. Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	12
2.3 Ramnivå 2006 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	12
2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 20, netto.....	12
3.1 Utgiftsutveckling inom politikområde Miljöpolitik.....	14
3.2 Skatteutgifter inom politikområdet Miljöpolitik, netto.....	15
3.3 Anslagsutveckling 34:1 Naturvårdsverket.....	64
3.4 Offentligrättslig verksamhet 34:1 Naturvårdsverket.....	64
3.5 Uppdragsverksamhet 34:1 Naturvårdsverket.....	65
3.6 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:1 Naturvårdsverket.....	65
3.7 Anslagsutveckling 34:2 Miljöövervakning m.m. ....	66
3.8 Härledning av anslagsnivån för 2006–2008, för 34:2 Miljöövervakning m.m. ....	66
3.9 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 34:2 Miljöövervakning m.m.....	67
3.10 Anslagsutveckling 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald.....	67
3.11 Härledning av anslagsnivån för 2006–2008, för 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald.....	68
3.12 Anslagsutveckling 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	68
3.13 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	69
3.14 Härledning av anslagsnivån för 2006–2008, för 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	69
3.15 Anslagsutveckling 34:5 Miljöforskning.....	70
3.16 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:5 Miljöforskning.....	70
3.17 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 34:5 Miljöforskning.....	70
3.18 Anslagsutveckling 34:6 Kemikalieinspektionen.....	71
3.19 Offentligrättslig verksamhet 34:6 Kemikalieinspektionen.....	71
3.20 Uppdragsverksamhet 34:6 Kemikalieinspektionen.....	71
3.21 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:6 Kemikalieinspektionen.....	72
3.22 Anslagsutveckling 34:7 Internationellt miljösamarbete.....	73
3.23 Härledning av anslagsnivån för 2006–2008, för 34:7 Internationellt miljösamarbete.....	73
3.24 Anslagsutveckling 38:8 Stockholms internationella miljöinstitut.....	73
3.25 Härledning av anslagsnivån för 2006–2008, för 34:8 Stockholms internationella miljöinstitut.....	74
3.26 Anslagsutveckling 34:9 Statens strålskyddsinstitut.....	74
3.27 Offentligrättslig verksamhet.....	74
3.28 Uppdragsverksamhet 34:9 Statens strålskyddsinstitut.....	75
3.29 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:9 Statens strålskyddsinstitut.....	75
3.30 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 34:9 Statens strålskyddsinstitut.....	75

3.31 Anslagsutveckling 34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader.....	76
3.32 Offentligrättslig verksamhet 34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader .....	76
3.33 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader .....	77
3.34 Anslagsutveckling 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning.....	77
3.35 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning .....	77
3.36 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning .....	78
3.37 Anslagsutveckling 34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.....	78
3.38 Uppdragsverksamhet 34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.....	78
3.39 Affärsverksamhet 34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ....	78
3.40 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.....	79
3.41 Anslagsutveckling 34:13 Stöd till klimatinvesteringar .....	79
3.42 Härledning av anslagsnivån för 2006–2008, för 34:13 Stöd till klimatinvesteringar .....	80
3.43 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 34:13 Stöd till klimatinvesteringar .....	80
4.1 Anslagsutveckling 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader .....	81
4.2 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader.....	81
4.3 Anslagsutveckling 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.....	82
4.4 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning .....	82
4.5 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning .....	83





# 1 Förslag till riksdagsbeslut

## Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 34:2 *Miljöövervakning m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 70 000 000 kronor under 2007–2009 (avsnitt 3.10.2),
2. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 600 000 000 kronor under 2007–2009 (avsnitt 3.10.4),
3. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 34:5 *Miljöforskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 100 000 000 kronor under 2007–2009 (avsnitt 3.10.5),
4. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 34:9 *Statens strålskyddsinstitut* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 15 000 000 kronor under 2007–2009 (avsnitt 3.10.9),
5. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 34:11 *Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 30 000 000 kronor under 2007–2009 (avsnitt 3.10.11),
6. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 34:13 *Stöd till klimatinvesteringar* besluta om stöd till klimatinvesteringar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 640 000 000 kronor under 2007–2012 (avsnitt 3.10.13),
7. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 26:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 340 000 000 kronor 2007, 340 000 000 kronor 2008 och 100 000 000 kronor under 2009–2011 (avsnitt 4.1.2),
8. för 2006 anvisar anslagen under utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård* enligt följande uppställning:

**Anslagsbelopp***Tusental kronor*

Anslag		Anslagstyp	
26:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	Ramanslag	42 856
26:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	Ramanslag	321 838
34:1	Naturvårdsverket	Ramanslag	334 313
34:2	Miljöövervakning m.m.	Ramanslag	221 656
34:3	Åtgärder för biologisk mångfald	Ramanslag	1 923 297
34:4	Sanering och återställning av förorenade områden	Ramanslag	524 787
34:5	Miljöforskning	Ramanslag	85 568
34:6	Kemikalieinspektionen	Ramanslag	124 799
34:7	Internationellt miljösamarbete	Ramanslag	72 993
34:8	Stockholms internationella miljöinstitut	Ramanslag	11 928
34:9	Statens strålskyddsinstitut	Ramanslag	107 976
34:10	Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	Ramanslag	98 400
34:11	Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	Ramanslag	73 019
34:12	Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m.m.	Ramanslag	262 736
34:13	Stöd till klimatinvesteringar	Ramanslag	350 000
<b>Summa</b>			<b>4 556 166</b>

## 2 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

### 2.1 Omfattning

I utgiftsområdet ingår politikområde Miljöpolitik och del av politikområde Forskningspolitik. Regeringens samordning av miljöpolitiken och ekologiskt hållbar utveckling har sin utgångspunkt i detta utgiftsområde samtidigt som åtgärder för en god miljö i stor utsträck-

ning också finansieras inom ramen för andra utgiftsområden.

Forskningspolitiken presenteras närmare under utgiftsområde 16.

### 2.2 Utgiftsutveckling

**Tabell 2.1** Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

*Miljoner kronor*

	Utfall 2004	Budget 2005 <sup>1</sup>	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008
Politikområde Forskningspolitik	329	346	351	365	400	453
Politikområde Miljöpolitik	3 002	3 638	4 016	4 191	4 297	4 363
<b>Totalt för utgiftsområde 20</b>	<b>3 330</b>	<b>3 985</b>	<b>4 367</b>	<b>4 556</b>	<b>4 697</b>	<b>4 816</b>

Anm. Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

<sup>1</sup> Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition, (bet. 2004/05:FIU:21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2006–2008. Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård**

Miljoner kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	3 995	3 995	3 995
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning <sup>2</sup>	24	48	74
Beslut	625	754	852
Överföring till/från andra utgiftsområden	-88	-100	-104
Övrigt	0	0	0
<b>Ny ramnivå</b>	<b>4 556</b>	<b>4 697</b>	<b>4 816</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Den totala resursförstärkningen inom utgiftsområde 20 beräknas uppgå till 561 miljoner kronor 2006, 702 miljoner kronor 2007 och 821 miljoner kronor 2008 i jämförelse med 2005 års utgiftsnivå.

**Tabell 2.3 Ramnivå 2006 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård**

Miljoner kronor	
	2006
Transfereringar <sup>1</sup>	1 880
Verksamhetsutgifter <sup>2</sup>	2 353
Investeringar <sup>3</sup>	323
<b>Summa ramnivå</b>	<b>4 556</b>

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfallet 2004 samt kända förändringar av anslagets användning.

<sup>1</sup> Med transfereringar avses inkomstöverföringar dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

<sup>2</sup> Med verksamhetsutgifter avses resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

<sup>3</sup> Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

## 2.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård redovisas i huvudsak på statsbudgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Avvikelse från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en viss grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad i förhållande till en likformig beskattning och som en skattesanktion om det rör sig om ett ”överuttag” av skatt.

Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika politikområden som t.ex. konjunktur- bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar statsbudgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna finns i bilaga 2 till 2005 års ekonomiska vårproposition. I det följande redovisas de nettoberäknade skatteutgifterna med politikområdesanknytning som är att hänföra till utgiftsområde 20.

**Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 20, netto**

Miljoner kronor		
	Prognos 2005	Prognos 2006
Politikområde Miljöpolitik	310	170
<b>Totalt för utgiftsområde 20</b>	<b>310</b>	<b>170</b>

De enskilda skatteavvikelserna inom politikområdet Miljöpolitik redovisas närmare i avsnitt 3.3, där även en kort förklaring av respektive skatteavvikelse ges.

## 3 Miljöpolitik

### 3.1 Omfattning

Politikområdet omfattar frågor rörande

- naturvård och biologisk mångfald,
- vatten- och luftvård,
- sanering och efterbehandling av förorenade områden,
- avfall,
- bilavgaser,
- miljöskydd,
- miljöövervakning,
- miljöforskning,
- kemikaliekontroll,
- strålskydd,
- kärnsäkerhet,
- meteorologi, hydrologi och oceanografi samt
- internationellt miljösamarbete.

Verksamheten vid Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ingår i politikområdet.

Vidare hör Stiftelsen Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning, Stockholms internationella miljöinstitut, Kärnavfallsfondens styrelse, AB Svenska Miljöstyrningsrådet och SAKAB AB till politikområdet.

Andra myndigheter med verksamhet inom politikområdet är Boverket och Kustbevakningen.

### 3.2 Utgiftsutvecklingen

**Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområde Miljöpolitik**
*Miljoner kronor*

	Utfall 2004	Budget 2005 <sup>1</sup>	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008
<i>Anslag inom utgiftsområde 18</i>						
2004 18 34:1 Statens institut för ekologisk hållbarhet	7,8	-	-	-	-	-
2003 18 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	186,5	-	95,3	-	-	-
<b>Totalt för utgiftsområde 18</b>	<b>194,3</b>	<b>0,0</b>	<b>95,3</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>
<i>Anslag inom utgiftsområde 20</i>						
34:1 Naturvårdsverket	324,9	326,9	327,3	<b>334,3</b>	339,5	345,2
34:2 Miljöövervakning m.m.	238,9	223,0	220,8	<b>221,7</b>	264,7	270,7
34:3 Åtgärder för biologisk mångfald	1 066,4	1 676,2	2 105,1	<b>1 923,3</b>	1 997,6	2 036,6
34:4 Sanering och återställning av förorenade områden	470,3	543,9	440,7	<b>524,8</b>	515,0	515,3
34:5 Miljöforskning	84,1	85,2	84,2	<b>85,6</b>	86,9	88,3
34:6 Kemikalieinspektionen	106,7	111,9	108,7	<b>124,8</b>	126,7	128,7
34:7 Internationellt miljösamarbete	70,8	73,4	72,6	<b>73,0</b>	73,0	73,0
34:8 Stockholms internationella miljöinstitut	12,0	12,0	11,8	<b>11,9</b>	11,9	11,9
34:9 Statens strålskyddsinstitut	110,5	106,3	101,9	<b>108,0</b>	119,7	121,9
34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	92,7	96,8	97,3	<b>98,4</b>	100,0	101,7
34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	71,2	72,7	72,6	<b>73,0</b>	74,7	76,7
34:12 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m.m.	251,6	260,0	253,2	<b>262,7</b>	267,7	273,4
34:13 Stöd till klimatinvesteringar	100,9	50,0	120,0	<b>350,0</b>	320,0	320,0
2003 20 34:13 Information om klimatfrågor	0,8	-	-	-	-	-
<b>Totalt för utgiftsområde 20</b>	<b>3 001,6</b>	<b>3 638,4</b>	<b>4 016,2</b>	<b>4 191,5</b>	<b>4 297,4</b>	<b>4 363,4</b>
<b>Totalt för politikområde Miljöpolitik</b>	<b>3 196,0</b>	<b>3 638,4</b>	<b>4 111,5</b>	<b>4 191,5</b>	<b>4 297,4</b>	<b>4 363,4</b>

<sup>1</sup>inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

### 3.3 Skatteutgifter

I kapitel 2, avsnitt 2.3, redogjordes för vad en skatteutgift är och varför den redovisas. Dessutom gavs en samlad bild av det totala stödet i form av skatteutgifter inom utgiftsområde 20. I detta avsnitt redovisas de enskilda skatteavvikelsena inom utgiftsområdet som hör till politikområdet Miljöpolitik.

**Tabell 3.2 Skatteutgifter inom politikområdet Miljöpolitik, netto**

*Miljoner kronor*

	Prognos 2005	Prognos 2006
Förmån av miljövänliga bilar	40	40
Skattestimulans för källsortering	270	130
<b>Totalt för politikområdet Miljöpolitik</b>	<b>310</b>	<b>170</b>

#### Förmån av miljöanpassade tjänstebilar

För förmånsbilar som helt eller delvis drivs med elektricitet utgör förmånsvärdet 60 procent av förmånsvärdet för närmast jämförbara bil utan sådan mer miljöanpassad teknik. För alkohol- och gasdrivna bilar, utom de som drivs med gasol, utgör förmånsvärdet 80 procent av förmånsvärdet för den jämförbara bilen. Skattebortfallet uppstår till följd av det nedsatta förmånsvärdet och skatteutgiften avser inkomst av tjänst och särskild löneskatt.

#### Skattestimulans för källsortering

Ett särskilt investeringsstöd för källsorteringslokaler i flerbostadshus beslutades 22 december 2004. Åtgärden är tidsbegränsad och gäller för investeringar som påbörjades efter den 31 december 2004 och avslutas senast den 31 december 2006. Investeringsstimulansen ges via en kreditering på skattekontot.

### 3.4 Mål

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta.

Riksdagen beslutade (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183) våren 1999 om 15 miljö kvalitetsmål, som anger vilket tillstånd som skall uppnås i ett generationsperspektiv. Målen omfattar följande områden.

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö

Riksdagen har senare beslutat (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU03, rskr. 2001/02:36) om ett antal delmål för miljö kvalitetsmålen som anger att en viss miljö kvalitet skall vara uppnådd eller att förändringar skall vara genomförda vid en viss tidpunkt för att miljö kvalitetsmålen skall kunna uppnås inom en generation. Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö kompletterades med beslut om delmål (prop. 2000/2001:65, 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269) under våren 2001. Delmål för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan beslutades (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU10, rskr. 2001/02:163) under hösten 2001. Våren 2002 beslutade (prop. 2001/02:128, bet. 2001/02:BoU14, rskr. 2001/02:291) riksdagen om ytterligare ett delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Hösten 2003 beslutade (prop. 2002/03:117, bet. 2003/04:MJU04, rskr. 2003/04:13) riksdagen om ytterligare två delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.

Regeringen har under våren 2005 till riksdagen i miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) föreslagit bl.a. ett nytt miljökvalitetsmål, fem nya delmål och ändringar beträffande ett antal delmål.

### 3.5 Insatser

Besluten om miljökvalitetsmål, delmål och åtgärdsstrategier är vägledande för statens och andra samhällsaktörers åtgärder på miljöområdet. Miljömålsstrukturen är utgångspunkt för myndigheternas miljöarbete. Miljömålsansvariga myndigheter arbetar med att utveckla sina roller bl.a. när det gäller uppföljning och utvärdering samt förslag till åtgärder och styrmedel för att miljökvalitetsmålen skall kunna nås. Regeringen har också givit några myndigheter direkta uppdrag inom ramen för miljökvalitetsmålen. Länsstyrelserna har regeringens uppdrag att arbeta med miljökvalitetsmålen regionalt i samarbete med kommunerna och regionala aktörer.

Politikområdet Miljöpolitik delas in i tre verksamhetsområden. Verksamhetsområde 1 Pådrivande och förebyggande miljöarbete, verksamhetsområde 2 Bevara och restaurera natur och miljö samt verksamhetsområde 3 Kunskap och underlag för miljöarbete. Indelningen i verksamhetsområden är åtgärdsbaserad medan miljömålsstrukturen visar vad som skall uppnås. Insatserna under Miljöpolitiken redovisas därför enligt verksamhetsområden medan resultatbedömningen redovisas enligt miljömålsstrukturen.

#### 3.5.1 Verksamhetsområde 1 Pådrivande och förebyggande miljöarbete

Målet för verksamhetsområdet är att nationellt och internationellt utveckla och tillämpa styrmedel i enlighet med de fem grundläggande miljövärdena samt att påverka attityder och beteenden hos individer och organisationer så att de agerar i enlighet med sitt miljöansvar.

#### 3.5.1.1 Insatser inom politikområdet

##### *Internationellt miljösamarbete*

Miljöproblem är ofta gränsöverskridande. För att nå flera av de svenska miljömålen fordras därför samverkan mellan länder, regionalt och globalt. Sverige, liksom andra länder, har ett ansvar för hur de egna produktions- och konsumtionsmönstren påverkar miljötilståndet både i andra länder och globalt och för en rättvis fördelning av det globala miljöutrymmet. Vi har också ett ansvar för att bidra till en bättre miljö för de allra fattigaste. Skydd av naturresurser och omsorg om miljön är en del av den svenska politiken för att främja en globalt hållbar utveckling. För att förbättra det regionala och globala miljötilståndet och förverkliga internationella miljöpolitiska överenskommelser, krävs engagemang och initiativkraft. Sambandet mellan skydd av miljön och regional och global rättvisa har blivit alltmer tydligt. Sverige kommer mot denna bakgrund att stärka sitt internationella miljöarbete.

För att de nationella miljökvalitetsmålen skall uppnås krävs i många fall beslut eller initiativ inom EU. Detta beror främst på att miljöproblemen är gränsöverskridande och att lösningar endast kan uppnås genom införandet av gemensamma krav samt på att den inre marknadens funktion i praktiken innebär att miljökrav på produkter är harmoniserade inom EU. I regeringens skrivelse (2003/04:9) till riksdagen och i prop.2004/05:150 Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag redovisas de prioriteringar som regeringen gjort och gör i EU-arbetet. Erfarenheter från tio års medlemskap visar att ett tidigt målinriktat agerande inom utvalda prioriterade områden är en förutsättning för att framgångsrikt hävda svenska intressen. Genom att aktivt driva miljöfrågor och prioritera de viktigaste problemområdena i EU uppnår vi inte bara en bättre miljö i Sverige utan i hela unionen.

De regionala samarbetsorganisationerna, Helcom, Östersjöstaternas Råd med Baltic 21, Barentsrådet, Arktiska Rådet och UN ECE strävar efter att finna effektiva samarbetsformer i närområdet efter EU:s utvidgning. Samarbetet med länderna som tidigare ingick i Sovjetunionen är av avgörande betydelse för dessa organisationer. Vid toppmötet mellan EU och Ryssland i maj gavs miljösamarbetet en tydlig ram inom det ekonomiska partnerskapet. Inom UN ECE har Sverige lett framtagandet av en strategi för utbildning för hållbar utveckling. Arbete inriktas



nu i hög grad mot det alleuropeiska miljöministermötet i Belgrad 2007. Vid utrikesministermötet inom Östersjöstaternas råd (CBSS) i juni uppmanade Sverige övriga länder att verka för skyddsinsatser för Östersjön också inom andra internationella fora såsom finansiella institutioner. Inom Baltic 21 har verksamheten inriktats på att ge stöd i fråga om hållbarhetsarbete till andra verksamheter inom CBSS och att samla tillgänglig kompetens i några få stora demonstrationsprojekt. En reviderad strategi för hållbar utveckling och ett nytt miljöhandlingsprogram inom Norden har antagits och skall genomföras. Frågor om hållbara konsumtions- och produktionsmönster är därvid av särskild betydelse både i närområdet och globalt. Även Barentsrådet arbetar med dessa frågor. I maj var Sverige ordförande för OECD:s ministerrådsmöte i Paris där bl.a. energifrågor och klimat stod i fokus. Vid det tredje toppmötet inom Europarådet i maj enades länderna om att fortsätta utveckla existerande miljöinstrument i ett hållbarhetsperspektiv. I juni stod Sverige värd för ett Antarktismöte där det beslutades om ansvarsregler för Antarktis som skall omsättas i svensk lagstiftning. Inom Antarktiskfördragets miljökommitté enades man om att arbeta vidare för att ta fram en strategi för hållbar miljöförvaltning av Antarktis.

I maj 2003 presenterade regeringen förslag om mål och perspektiv för politiken för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112). I den anfördes för miljöpolitiken bl.a. att Sverige bör arbeta för att begränsa klimatförändringarna, fasa ut giftiga kemikalier och säkerställa den biologiska mångfalden. Vidare anfördes att åtgärder bör vidtas för att stärka det globala genomförandet av internationella miljökonventioner. I september 2004 redogjorde regeringen för sitt arbete i riktning mot en samstämmig politik för global utveckling i regeringens skrivelse 2004/05:4. I denna konstateras att prioriterade frågor för Sverige är arbetet med hållbara produktions- och konsumtionsmönster, samspelet mellan internationella miljökonventioner och handelsavtal, sambandet mellan miljö, fattigdom och kvinnors villkor. Särskilt viktiga frågor som regeringen lyfter fram som har särskild betydelse för fattiga människors förutsättningar är klimatförändringarna, förlust av biologisk mångfald och bristfällig hantering av kemikalier.

I mars 2004 fastställdes en strategi för det svenska arbetet inom FN:s miljöprogram

(UNEP) för åren 2004–2006. I enlighet med denna undertecknades ett samförståndsavtal mellan Sverige och UNEP i februari 2005, för att ytterligare förstärka samarbetet. Sverige verkar också aktivt inom EU för att på sikt ombilda UNEP till ett fackorgan för miljön: FN:s miljöorganisation UNEO.

Sverige verkar i allt internationellt miljöarbete för ett jämställdhetsperspektiv. Miljöministern är ordförande i Nätverket av kvinnliga miljöministrar. I samband med UNEP:s styrelsemöte i februari 2005 var temat miljö, fattigdom och jämställdhet. Det fattades bl.a. ett beslut om jämställdhet inom miljöområdet.

Sverige hade en stor närvaro och synlighet under årets möte i FN:s kommission för hållbar utveckling, CSD. Flera viktiga profilfrågor för Sverige behandlades på ett bra sätt. Detta gällde viktiga ställningstaganden kring vatten, sanitet och boende/bebyggelsefrågor liksom integreringen dem emellan och kopplingen till tvärgående frågor. Jämställdhet, hållbar konsumtion och produktion inklusive Marrakech-processen samt utbildning för hållbar utveckling var några av de tvärgående frågor som behandlades.

Bilaterala kontakter är ett viktigt sätt att utbyta erfarenheter. För att miljöperspektivet skall få en framträdande roll fokuseras dessa frågor ofta i samarbetsstrategier och partnerskapsavtal med Sveriges samarbetsländer. Samförståndsavtal inom miljöområdet finns bl.a. med Kina. En kartläggning av prioriteringar och behovet av ökad samordning i det svensk-kinesiska samarbetet pågår. Ett närmare miljösamarbete med Indien planeras. Sverige bedriver ett särskilt samarbete med Brasilien och Sydafrika i den internationella miljöpolitiken. Sveriges prioriteringar kring miljösamverkan med Ryssland är under utveckling. Samarbetet med Ukraina kommer att stärkas. Detta gäller även samarbetet med de övriga staterna i närområdet.

### *Klimat*

Sverige är pådrivande i det internationella arbetet med att begränsa globala klimatförändringar. Arbetet bedrivs främst inom ramen för FN och EU.

Arbetet med att begränsa klimatförändringar sker inom ramen för Förenta nationernas ramkonvention för klimatförändringar (klimatkonventionen). Det internationella klimatarbetet tar sin utgångspunkt i att nå klimatkonventionens övergripande mål om att

halten av växthusgaser i atmosfären bör stabiliseras på en nivå som innebär att farlig mänsklig inverkan på klimatet kan undvikas. I och med att Kyotoprotokollet trädde i kraft den 16 februari 2005 har det internationella klimatarbetet kommit in i en ny fas med bindande åtaganden för parterna.

Arbetet med Kyotoprotokollet är fortsatt inriktat på att lösa metodologiska problem och övervakningstekniska frågor som behövs för att effektivt kunna följa upp klimatförändringarna och utsläppsutvecklingen av växthusgaser.

Den svenska nationella klimatpolitiken är inriktad på att minska utsläppen för Sverige enligt 2002 års klimatpolitiska beslut (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU10, rskr. 2001/02:163). Vidare är EU:s och Sveriges arbete inriktat på att nu bedriva utsläppshandel inom gemenskapen med tillskott av projektcertifikat även från andra länder och förbereda sig för utsläppshandel i en större skala för perioden 2008–2012.

Enligt det klimatpolitiska beslutet skall klimatarbetet följas upp. Regeringen återkommer inom kort i en särskild proposition om uppföljningen av klimatpolitiken.

### *Luft*

Sverige prioriterar arbetet inom luftvårdskonventionen (CLRTAP) och EU:s tematiska strategi om luftföroreningar Clean Air for Europe (CAFE). CAFE syftar till att minska luftföroreningarna och förbättra luftkvaliteten i Europa. Kommissionens förslag till strategi väntas presenteras under hösten 2005. Inom CLRTAP och CAFE pågår ett arbete med att ta fram underlag för revidering av bl.a. Göteborgsprotokollet och olika EG-direktiv om utsläpp till luft, bl.a. det s.k. takdirektivet. Regeringen avser att i de kommande förhandlingarna verka för att kraven i protokollen och EG-direktiven skärps på ett kostnadseffektivt sätt. Åtgärder inom sjöfarten för att minska utsläppen till luft är mycket kostnadseffektiva jämfört med nya åtgärder för att minska utsläppen från landbaserade källor. Det nyligen reviderade EG-direktivet om svavel i marina bränslen (1999/32/EG) innehåller bl.a. nya krav för fartyg i hamn och för färjor. Det är vidare viktigt att EU-länderna får gehör i IMO (International Maritime Organization) för att svavelhalten i fartygsbränslen sänks och att begränsningar av utsläppen av kväveoxider skärps.

### *Vatten*

Under 2004 och 2005 har FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD) haft vatten, sanitet och boende och bebyggelse som teman. Vid kommissionens trettonde möte i april 2005 som fokuserade på policyfrågor, drev Sverige bland annat frågor jämställdhet, hållbar konsumtion och produktion inkl. utbildning för hållbar utveckling och ökad betoning på sanitetsfrågor, framgångsrikt.

I juni 2004 antogs en politisk överenskommelse om en gemensam ståndpunkt avseende kommissionens ändrade förslag till nytt direktiv om kvaliteten på badvatten (KOM (2004) 245 slutlig). Under våren 2005 har Europaparlamentets andra läsning ägt rum och förhandlingarna skall avslutas under hösten 2005.

Arbetet med den frivilliga genomförandestrategin för EG:s ramdirektiv för vatten (CIS) fortsätter. I detta arbete integreras nu även andra områden med bäring på vattenmiljöförvaltning, som kopplingen till den gemensamma jordbrukspolitiken, hantering av översvämningsrisker m.m. I EU-Rådets miljöarbetsgrupp har Sverige tillsammans med övriga medlemsstater vidareutvecklat ett förslag från EG-Kommissionen till nytt grundvattendirektiv.

Vattenmyndigheter och länsstyrelser har inlett arbetet med att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv (2000/60/EG) om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, det s.k. kallade ramdirektivet för vatten. Arbetet befinner sig än så länge i en inledande fas. Övervakningsprogram enligt direktivet skall vara färdiga för användning 2006. Förvaltningsplaner med bl.a. åtgärdsprogram skall vara klara 2009.

Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning fortsätter med bistånd av andra centrala verk sitt arbete med föreskrifter, allmänna råd och annat underlag för genomförandet av ramdirektivet. Naturvårdsverket har skapat en webbplats, Vattenportalen ([www.vattenportalen.se](http://www.vattenportalen.se)), för samlad information om svenskt vattenarbete med fokus på ramdirektivet för vatten.

Enligt direktivet skall en analys utföras för varje vattendistrikt. I denna skall ingå en beskrivning, en översyn av konsekvenserna av mänsklig verksamhet för tillståndet i ytvatten och grundvatten samt en ekonomisk analys av vattenanvändningen. Det ålåg medlemsstaterna att lämna sammanfattande rapporter om dessa

analyser till kommissionen senast den 22 mars 2005. På regeringens uppdrag har Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning efter samråd med berörda myndigheter och organisationer genomfört denna rapportering.

En ny gränsöversenskommelse, som skall ersätta 1971 års gränsöversenskommelse mellan Sverige och Finland, undertecknades den 22 december 2004 av parterna. Villkoret för ikraftträdandet är att riksdagen godkänner överenskommelsen. Propositionsarbete pågår för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen räknar med att den nya överenskommelsen kommer att kunna träda i kraft under 2006.

Efter att arbetsformer och strukturer har etablerats för Swedish Water House (SWH), har verksamheten under 2004 inneburit en betydande ökning i operativa aktiviteter. Bland annat har elva öppna seminarier genomförts, fem klustergrupper blivit operativa, ett webbverktyg lanserats och vidareutvecklats, samt flera olika rapporter och policy briefs publicerats.

Under året har havsmiljöfrågorna prioriterats högt och Sverige har varit aktivt i arbetet inom ramen för Konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (OSPAR). Inom OSPAR har man framför allt fortsatt arbetet med att följa upp besluten från ministermötet i Bremen år 2003. Sverige har också arbetat intensivt med förberedelserna inför det ministermöte om miljöpåverkan från sjöfart och fiske inom ramen för Nordsjökonferensen som Sverige skall stå värd för i maj 2006.

EG-kommissionen har aviserat en europeisk havsmiljöstrategi till hösten 2005. Regeringen kommer att verka för att denna strategi mynnar i bindande regler för hur havsmiljön skall kunna förbättras inom EU.

I juli 2005 överlämnade regeringen skrivelsen En nationell strategi för havsmiljön (skr. 2004/05:1739) till riksdagen. I den pekar regeringen ut den strategiska inriktningen för det svenska havsmiljöarbetet. Strategin kompletterar de åtgärder och strategier som regeringen har redogjort för i propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:173) vad gäller att uppnå de miljö kvalitetsmål som har bäring på havsmiljön, i första hand Hav i balans samt Levande kust och skärgård, Ingen övergödning och Giftfri miljö.

### *Kemikalier*

Under Luxemburgs ordförandeskap våren 2005 fortsatte den detaljerade genomgången av kommissionens förslag till ny kemikalielagstiftning – REACH (Registration, Evaluation, Authorisation of Chemicals). Storbritannien har målsättningen att under sitt ordförandeskap anta en politisk överenskommelse om delar av förslaget vid konkurrenskraftsrådet i november 2005. Under hösten 2005 kommer Europaparlamentet att rösta om ändringsförslag i sin första behandling av REACH.

Arbetet med att utveckla underlaget för REACH-förhandlingen och regeringens ståndpunkter har fortgått, bl.a. genom dialog med olika intressenter. För att förstärka informationsutbytet med riksdagen har regelbundna möten hållits i en särskild kemikaliegrupp under miljö- och jordbruksutskottet. De ståndpunkter och förslag som regeringen framfört i förhandlingarna i rådet ligger i linje med miljömålet giftfri miljö. De innefattar bl.a. frågor som kunskap och information om kemiska ämnen i varor, ett tydligare ansvar för företagen i linje med miljöbalkens krav, skärpta krav gällande lågvolymskemikalier, en utökad tillämpning av produktvalsprincipen, att undvika dubbelreglering inom kemikalie- och avfallsområdet, förbättra förståelse och praktisk tillämpning av REACH för att underlätta för små och medelstora företag samt frågor av intresse för svensk basindustri gällande naturligt förekommande ämnen i skogsråvaror, malmer och metallkoncentrat samt legeringar.

Kemikalieinspektionen (KemI) redovisade i oktober 2004 ett förslag till system för information om varors innehåll av farliga kemikalier. Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Den kommer att ligga till grund för insatser nationellt och internationellt. Under våren 2005 har frågan lyfts fram i samband med REACH-arbetet inom EU i syfte att initiera en debatt hos berörda parter kring behovet av tydliga och praktiskt tillämpbara regler för kemiska ämnen i varor. Frågan behandlas också i propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150).

Regeringen fortsätter att verka för att växtskyddsmedel med för Sverige oacceptabla hälso- och miljöegenskaper förbjuds inom EU i den pågående utvärderings- och godkännandeprocessen under växtskyddsmedelsdirektivet (dir. 91/414/EEG). Sverige inledde 2004 en ogiltig-

hetstalan i EG-domstolen mot godkännandet av ogräsmedlet parakvat. Under 2005 lämnade Österrike, Danmark och Finland in inlagor till domstolen till stöd för Sveriges syn.

Kommissionen förväntas under hösten 2005 lägga fram förslag till revidering av växtskyddsmedelsdirektivet och till en tematisk strategi för hållbar användning av bekämpningsmedel. Sverige har bidragit med underlag under utarbetandet av förslagen.

Registreringen av biocidprodukter under biociddirektivet (dir. 98/8/EG) påbörjades under hösten 2004 och kommer tillsammans med utvärdering och prövning av produkterna att innebära ett omfattande arbete för KemI och andra berörda myndigheter.

Tillägg till förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter beslutades av regeringen i april 2005. Genom tillägget genomförs direktiv (2002/95/EG) om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter (RoHS-direktivet). Kommissionen lämnade våren 2005 ett förslag om ett generellt undantag för det bromerade flamskyddsmedlet deka-BDE i RoHS-direktivet. Sverige agerar nu mot förslaget och därmed för ett förbud för deka-BDE i elektriska och elektroniska produkter. KemI redovisade i november 2004 ett regeringsuppdrag om att ta fram ett nationellt förbud mot det bromerade flamskyddsmedlet deka-BDE. En slutsats i rapporten är att det i enlighet med försiktighetsprincipen är motiverat att förhindra ytterligare tillförsel av deka-BDE till miljön och att ett förbud därför är motiverat. Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Ett uppdrag till Kemikalieinspektionen att ta fram underlag för att fasa ut de bromerade flamskyddsmedlen HBCDD och TBPPA bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Arbete med att ta fram en global kemikaliestrategi inom FN:s ram pågår under svenskt ordförandeskap. Strategin, som skall antas i februari 2006, beslutades vid världstoppmötet i Johannesburg. Den syftar till att lägga grunden till förbättrad nationell kemikaliekontroll i utvecklingsländer och ökad förmåga att genomföra internationella åtaganden. Ett utökat byråmöte hölls i Stockholm i juni för att förbereda det avslutande förhandlingsmötet i arbetet med strategin i september 2005.

Sverige har under 2004 deltagit i regionala seminarier om kvicksilver som ett led i arbetet med den globala kvicksilverstrategin under UNEP. Vid UNEP:s styrelsemöte i februari 2005 fattades beslut om globala åtgärder beträffande kvicksilver, kadmium och bly, bl.a. baserat på underlag som Sverige tagit fram. Kommissionen presenterade i januari 2005 en EU-strategi för kvicksilver och arbetar nu med genomförandet av strategin. KemI:s redovisning av ett regeringsuppdrag om ett generellt förbud för kvicksilver remissbehandlades under hösten 2004 och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det andra partsmötet under Rotterdamskonventionen om farliga kemikalier i internationell handel genomförs i september 2005. Inför mötet arbetar Sverige aktivt för ett beslut om ett tillägg av ytterligare ett 20-tal ämnen till konventionen.

Det första partsmötet under Stockholmskonventionen om persistenta organiska föroreningar (POP:s) hölls i maj 2005. Den förordning (850/2004/EG) som genomför konventionen i EG-rätten antogs av rådet i april 2005. Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag att i samarbete med Naturvårdsverket ta fram en svensk genomförandeplan för Stockholmskonventionen som skall redovisas i april 2006. Som ett led i arbetet med Stockholmskonventionen redovisade Naturvårdsverket i mars 2005 ett uppdrag med en kartläggning av källor samt förslag till ytterligare åtgärder för att minska eller eliminera utsläppen av oavsiktligt bildade ämnen såsom dioxiner. Verket har vidare redovisat ett uppdrag om hur PCB skall omhändertas i byggnader och lämnat förslag till fortsatt arbete. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det första partsmötet för POP-protokollet under konventionen om långväga gränsöverskridande föroreningar (CLRTAP) hölls i augusti 2004. Genom ett gemensamt nordiskt initiativ nominerades det bromerade flamskyddsmedlet penta-BDE till protokollet av Norge. Samtidigt nominerade Sverige det kemiska ämnet PFOS som kandidat att läggas till POP-protokollet. Regeringen avser även att nominera PFOS till Stockholmskonventionen. Expertmöten om revidering av tungmetallprotokollet under CLRTAP hölls i mars och juni 2005.

Sverige har drivit frågan om ett EU-förbud mot användningen av farliga s.k. HA-oljor i bildäck. Ett förbud på EU-nivå antogs av rådet och parlamentet i juni 2005. I rådets arbete med ett EU-förbud har Sverige bl.a. drivit igenom krav

på en testmetod som kan fastställa om oljorna uppfyller kriterierna för att klassificeras som cancerframkallande.

Sverige har drivit frågan om begränsning av användningen av ozonnedbrytande ämnen under lång tid både nationellt och internationellt. Under 2004 har Sverige aktivt verkat för att utfasningen av det ozonnedbrytande ämnet metylbromid skall ske enligt tidigare beslut. Metylbromid togs också upp vid ett extra partsmöte i Montrealprotokollet i juni 2005. Sverige har vidare varit delaktig i att driva frågorna om snabbare utfasning av metylbromid för utvecklingsländer och om ett snabbare förfarande för att genom Montrealprotokollet reglera nya ozonnedbrytande substanser. Vid ett EU-möte om hur utfasning av halogenerade klorfluorkarboner (HCFC) kan ske internationellt agerade Sverige ordförande tillsammans med kommissionen.

Regeringen bidrar till Internationella kemikaliesekretariatets verksamhet. Sekretariatet drivs i samarbete mellan icke-statliga organisationer och är aktiva i kemikalierelaterade frågor både inom EU och internationellt.

#### *Kretslopp och avfall*

Regeringen har i miljömålspropositionen (prop.2004/05:150) föreslagit förändringar avseende delmålet om avfall under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö med syfte att öka materialåtervinningen av hushållsavfall samt att öka återföringen av fosforföreningar i avlopp till produktiv mark. Vidare aviseras åtgärder i strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp. Till grund för regeringens bedömningar ligger Naturvårdsverkets rapporter avseende strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp (jfr dnr M2004/1204/Kk) och om en aktionsplan för återföring av fosfor från avlopp (jfr dnr M2002/4113/Kk) samt Miljömålsrådets rapport Miljömålen – allas vårt ansvar.

I april 2005 beslutade regeringen om en ny förordning (2005:220) om retursystem för plastflaskor och metallburkar. Nu kommer samtliga förpackningar med konsumtionsfärdig dryck av plast eller metall att ingå i retursystemet och inte bara PET- och aluminiumflaskor. Det blir förbjudet att sälja drycker i flaskor och burkar som man inte kan lämna tillbaka utan att få en pant eller premie. Den som säljer en flaska eller en burk som inte är märkt med en symbol som visar att den ingår i ett godkänt retursystem

skall betala en miljö sanktionsavgift. Förordningen träder i kraft den 1 januari 2006.

Den 13 augusti 2005 trädde en ny förordning (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter i kraft. Förordningen grundar sig på ett EG-direktiv (2002/96/EG) som Sverige drivit på för att få fram. Naturvårdsverket får i uppdrag att upprätta ett register dit alla producenter skall anmäla sig. I registret samlas uppgifter om mängden produkter som säljs i Sverige och hur stor del som samlas in, återanvänds eller återvinns. På så vis kan tillsynen över att företagen tar sitt ansvar förbättras.

Under 2003 presenterade kommissionen ett förslag till revidering av rådets förordning (259/93/EG) av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter transporter inom, till och från Europeiska gemenskapen. I september 2004 beslutade rådet om en gemensam ståndpunkt. Ett formellt beslut togs av rådet i juni 2005, varefter ståndpunkten överlämnades till parlamentet för en andra läsning.

I oktober 2004 kom rådet överens om en gemensam ståndpunkt beträffande kommissionens förslag till direktiv om avfall från utvinningsindustrin. Ett formellt beslut togs av rådet i april 2005, varefter ståndpunkten överlämnades till parlamentet för en andra läsning. Parlamentet avser att rösta om förslaget i september 2005.

Under 2004 presenterade kommissionen ett förslag till nytt direktiv om förbrukade batterier och ackumulatörer. I december 2004 kom rådet överens om en gemensam ståndpunkt. Ett formellt beslut togs av rådet under våren 2005 varefter ståndpunkten överlämnades till parlamentet för en andra läsning.

Sverige har fortfarande kvar att genomföra vissa delar av det s.k. bilskrotningsdirektivet (2000/53/EG). Det handlar bl.a. om att den sista ägaren skall kunna lämna sitt uttjänta fordon kostnadsfritt till skrotning. Därutöver skall enligt direktivet producenterna från och med år 2007 ta ansvar även för uttjänta bilar registrerade före 1998. Statskontoret har haft i uppdrag av regeringen att utreda den framtida finansieringen av insamling och återvinning av bilar. Uppdraget redovisades i september 2004. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag i frågan i en särskild proposition under hösten 2005.

I december 2004 redovisade Naturvårdsverket ett antal uppdrag på avfallsområdet om producentansvar för förpackningar och returpapper,

privatimporten av glasflaskor samt om kvalitet på avfall som förs till förbränning. Uppdragen hanteras för närvarande inom Regeringskansliet. Naturvårdsverkets uppdrag om en nationell avfallsplan som skulle ha redovisats i december 2004 har fått förlängd tid och skall nu redovisas senast den 30 september 2005.

I april 2005 redovisade Naturvårdsverket regeringsuppdraget om ändringar i avfallsförordningen (2001:1063) för att förenkla den administrativa hanteringen kring främst avfallstransporter. Uppdraget har sänts på remiss till oktober 2005.

I augusti 2005 redovisade Naturvårdsverket sin årliga uppföljning av producentansvaret till regeringen i rapporten Samla in - återvinn! (Rapport 5494). I rapporten konstateras att återvinningen har fortsatt att öka. Materialutnyttjandet för olika förpackningsslag var under år 2004 enligt följande: glas 96 procent, plast 24 procent, papper 71 procent, metall 65 procent och trä 7 procent. 57 procent av lantbruksplasten materialutnyttjas och inga däck läggs på deponi utan omhändertas genom materialutnyttjande eller energiutvinning. 85 procent av skrotbilarna återvinns och 12 kg el-avfall per person samlades in under 2004, vilket är en ökning med ett kilo sedan föregående år.

EG-kommissionen arbetar vidare med att utveckla en tematisk strategi för förebyggande och återvinning av avfall. Kommissionen förväntas lämna ett förslag till tematisk strategi under hösten 2005. Tillsammans med förslaget till strategi har kommissionen även aviserat att den avser att presentera ett förslag till revidering av ramdirektivet för avfall.

För att främja utbyggnaden av källsorteringsutrymmen i flerbostadshus beslutade regeringen om ett särskilt investeringsstöd den 22 december 2004 (2004:1387). Stödet tillgodogörs fastighetsägaren genom kreditering på skattekonto som har upprättats enligt skattebetalningslagen (1997:483).

Den 30 september 2005 skall PBL-kommittén redovisa sitt slutbetänkande. En del av betänkandet behandlar frågan om krav på fastighetsägaren att inrätta källsorteringsutrymmen.

Naturvårdsverket har publicerat föreskrifter och allmänna råd om hantering av brännbart avfall och organiskt avfall, allmänna råd till 3-33 §§ förordningen om deponering av avfall, föreskrifter om deponering av avfall och kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid anlägg-

ningar för deponering av avfall, allmänna råd till avfallsförordningen avseende farligt avfall samt publicerat en handbok för deponering av avfall.

I oktober 2004 hölls det sjunde partsmötet under Baselkonventionen. Vid mötet beslutades om riktlinjer för det fortsatta arbetet om fartygsåtervinning. Vidare beslutades om tekniska riktlinjer för POPs-avfall. Sverige framförde särskilt betydelsen av samarbete, dels med näringsliv och berörda aktörer, dels med övriga kemikaliekonventioner och den globala kemikaliestrategin (SAICM), betydelsen av en livscykelansats samt behovet av ett miljöriktigt omhändertagande av fartyg, ett obligatoriskt rapporteringssystem samt säkra arbetsförhållanden avseende fartygsåtervinning.

#### *Strålskydd och kärnsäkerhet*

Tillsynsmyndigheterna Statens strålskyddsinstitut (SSI) och Statens kärnkraftinspektion (SKI) har regeringens uppdrag att årligen redovisa säkerhets- och strålskyddsläget vid de svenska kärnkraftverken och övriga kärntekniska anläggningar. SSI redovisar dessutom årligen strålskyddsläget vid icke kärnteknisk verksamhet med strålning. Bedömning av det individuella dostillskottet till allmänheten från utsläpp från icke-kärntekniska verksamheter pågår.

SSI och SKI har fortsatt granskningen av Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) arbete med att finna en plats för slutförvar av det använda kärnbränslet. Inom Regeringskansliet bereds en proposition om översyn av systemet för att finansiera omhändertagandet och slutförvaret av det använda kärnbränslet.

Myndigheterna har under 2004 ägnat särskild uppmärksamhet åt hantering och förvaring av låg- och medelaktivt kärnavfall. Tillsynen har visat på brister bl.a. i lagring och dokumentation av visst avfall.

SSI är ansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö. I syfte att förstå och kartlägga arbetet på regional nivå har SSI genomfört en sammanställning av länsstyrelsernas arbete med att regionalisera miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö och miljömålsarbetet med radon. Tillsammans med en studie av informationsbehovet på regional och lokal nivå kommer SSI:s förutsättningar att stödja kommuner, länsstyrelser, landsting m.fl. i det regionala och lokala arbetet med Säker strålmiljö att öka. Strålskyddet har traditionellt inriktats på skyddet av människan. I dag pågår ett intensivt interna-

tionellt arbete för att även utveckla strålskyddskriterier för miljön. Sverige har drivit dessa frågor bl.a. inom internationella strålskyddskommissionen ICRP.

Det internationella samarbetet inom området strålskydd, kärnsäkerhet och radioaktivt avfall som SSI och SKI deltagit i sker till största delen genom Internationella atomenergiorganet IAEA, OECD:s kärnenergibyrå NEA och WENRA (Western European Nuclear Regulators Association).

Under 2004 lyckades Sverige tillsammans med ett flertal av EU:s medlemsstater stoppa ett kontroversiellt lagförslag från Kommissionen, det s.k. kärnsäkerhetspaketet, som bl.a. skulle ha medfört oklara ansvarsförhållanden på kärnsäkerhetsområdet. Samarbetet på kärnsäkerhetsområdet inom EU inriktar sig nu på att tillvarata de erfarenheter som gjorts genom det framgångsrika internationella arbetet.

Till det tredje granskningsmötet under Kärnsäkerhetskonventionen har under 2004 en ny svensk nationalrapport sammanställts av myndigheterna och sänts till konventionens sekretariat som finns vid internationella atomenergiorganet IAEA i Wien.

Under 2004 har SKI, IAEA och Europeiska kommissionen genomfört inspektioner av hur kärnämneskontrollen hanteras vid de svenska kärntekniska anläggningarna. Vid inspektionerna har inget framkommit som tyder på brister i kärnämneskontrollen vid anläggningarna. Besluten att stänga och avveckla verksamheterna vid Barsebäck 2 och forskningsreaktorerna i Studsvik innebar ökad tillsyn för att säkerställa att säkerhets- och strålskyddsarbetet fortsatt bedrevs på en hög nivå fram till anläggningarna stängdes i maj respektive juni i år.

Kärnteknisk verksamhet som kräver tillstånd enligt miljöbalken och som inte hade tillstånd enligt den tidigare miljöskyddslagen skall prövas av miljödomstol. Ansökan skall vara gjord innan utgången av 2006. Prövning pågår av de kärntekniska anläggningarna vid Ringhals. Vidare har Oskarshamns kraftgrupp AB lämnat en ansökan till miljödomstolen.

Från SKI:s forskningsanslag har fortsatt stöd givits åt forskning vid universitet och högskolor inom områden som berör kärnteknik och kärnsäkerhet. Denna forskning bidrar framför allt till att förbättra säkerheten och att utveckla nationell kompetens på området.

Arbetet med att förbättra Sveriges beredskap i händelse av en olycka med radioaktivt utsläpp fortsätter. En ny ledningscentral för den nationella strålskyddsberedskapen har tagits i bruk under 2004.

För att minska barns exponering för solen har SSI tillsammans med Cancerfonden inlett ett omfattande arbete. Till exempel har ett video-program producerats för användning i bl.a. skolor och förskolor. En utbildningsinsats för grundskolelärare har genomförts. En ny mätstation för UV-strålning har satts i drift. Stationen som är belägen i Halmstad ger allmänheten information om det aktuella läget i sydvästra Sverige och därmed kompletteras informationen från mätstationen i Stockholm. Ytterligare en station med placering i norra Sverige planeras under 2005.

Regeringen har givit SSI i uppdrag att förbättra informationen till allmänheten om strålning från mobiltelefoner. SSI har tagit initiativ till ett diskussionsforum, Transparensforum, vars syfte är att förbättra dialogen och genomlysningen i samhället när det gäller mobiltelefoni, samt öka förståelsen för olika aktörers roller.

#### *Biologisk mångfald*

Under året har det hållits flera möten inom ramen för Konventionen om biologisk mångfald (CBD) där Sverige har deltagit aktivt. Här bör särskilt nämnas förhandlingen om att tillskapa en internationell regim angående tillgång till och rättvis fördelning av vinster från genetiska resurser. En annan förhandling, där första mötet hölls i Italien i juni, handlar om skyddade områden inklusive etablerandet av skyddade områden i den marina miljön (djuphaven) bortom nationell jurisdiktion. Sverige har vidare i maj levererat tredje nationalrapporten till konventionen ([www.biodiv.org](http://www.biodiv.org)).

Konventionen om handel med utrotningshotade djur och växter (CITES) hade under oktober 2004 sitt 13:e partsmöte. Sverige verkade kraftfullt för att stärka det internationella samarbetet för att säkra att internationell handel med hotade djur och växter inte skall påverka bevarandestatusen hos dessa arter.

Arbetet inom Internationella valfångstkommissionen (IWC) har under 2004 och 2005 präglats av ansträngningarna att skapa ett hållbart regelverk för bevarande och hållbart nyttjande. För närvarande sker en ökning av jakten

på val genom att Norge och Japan har ökat sina jaktansträngningar och kvoter. Sverige har tillsammans med ett antal likasinnade länder tagit fram ett förslag till nytt regelverk inklusive förslag på hur världens valpopulationer skall kunna förvaltas i framtiden. Förslaget fick inte tillräckligt stöd vid kommissionärsmötet i juni 2005. Arbetet med att utveckla förslaget till ny förvaltningsplan kommer att fortsätta inter-sessionellt fram till nästa IWC möte som kommer att hållas i juni 2006.

Inom ASCOBANS (Avtalet till skydd för småvalar i Östersjön och Nordsjön) har arbetet med att bevara tumlaren i svenska vatten fortsatt. Organisationens avtalsområde har utvidgats, bestånden i Östersjön har inventerats och en ny omfattande inventering förbereds för Nordsjön och vattnen söder om de Brittiska öarna.

Arbetet inom CCAMLR (Konvention om skydd för Antarktis levande marina resurser) har inriktats på åtgärder för att minska bifångster av tandnoting och havsfågel och på att begränsa det illegala fisket. Ny teknik tas successivt i drift för att kontrollera fångster och fartygsrörelser.

#### *Friluftsliv*

Friluftspolitiken berör även andra utgifts- och politikområden, framför allt utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid, där statens stöd till friluftorganisationer ligger. Friluftsrådet, som regeringen inrättade under 2003, har under 2005 bl.a. fördelat statliga medel till friluftorganisationer (se utgiftsområde 17). I mars arrangerade Friluftsrådet en tankesmedja i Vålådalen som samlade företrädare för friluftslivet i Sverige. Tankesmedjan fokuserade på tre frågor: stärka det tätortsnära friluftslivet, mera friluftsliv i skolan samt hur nå fram till de nya svenskarna. Arbetet med dessa frågor går nu vidare med bl.a. Friluftsrådet som samlade kraft.

#### *Genetiskt modifierade organismer*

Cartagenaprotokollet om biosäkerhet hade sitt första partsmöte 2004. Vid mötet fattades beslut som innebär att protokollet kan börja fungera, bl.a. om ett förmedlingscenter för biosäkerhet. Protokollets budget och en efterlevnadsordning kunde antas. Under året har förhandlingar fortsatt om utvecklandet av ytterligare dokumentationskrav för genetiskt modifierade organismer (GMO) avsedda för direkt användning för livs-

medel, foder eller bearbetning samt en ordning för hantering av skador och återställande. Protokollets andra partsmöte ägde rum i Montreal den 30 maj till den 3 juni 2005. Vid mötet beslutades bl.a. om ett flerårigt arbetsprogram för förmedlingscenter för biosäkerhet och kapacitetshöjande åtgärder, framför allt för u-länder. Beslut om publik kännedom och deltagande i relation till internationella organisationer och konventioner såsom Århus-konventionen kunde tas. Förhandlingarna avslutades utan att enighet kunde nås i den viktigaste frågan, den om ytterligare dokumentationskrav vid export av GMO vilka skall användas som livsmedel eller foder. Frågan kommer att behandlas vid det tredje partsmötet i Brasilien under 2006.

Under 2004 samt våren 2005 har godkännande av två majsgrödor för import och bearbetning beslutats under direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön.

#### *Samhällsplanering och byggande*

Bostadsbyggandet ligger på en hög nivå, samtidigt som en stor del av de äldre bostadsbestånden behöver rustas upp. I ambitionen att skapa det gröna folkhemmet är en översyn av energianvändningen i bostäder en viktig del. Boverket arbetar i samverkan med Energimyndigheten och Naturvårdsverket med ett förslag till styrmedel för energieffektivisering som skall redovisas i höst.

Byggnadsmiljöutredningen (M 2004:01) lämnade sitt slutbetänkande till regeringen i juni 2005 (SU 2005:55) och förslagen bereds i Regeringskansliet.

Byggnadsdeklarationsutredningen redovisade sitt slutbetänkande Lagen om byggförsäkring, En utvärdering (SOU 2005:30). Betänkandet har remissbehandlats och beredning pågår i Regeringskansliet. (KW kompletterar.)

Länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har på regeringens uppdrag upprättat ett gemensamt regionalt miljö- och hushållningsprogram för fjällområdet. Programmet redovisades i juni 2005 tillsammans med länsvisa program. Länsstyrelsernas arbete har samordnats med det uppdrag som regeringen lämnat till Boverket avseende den närmare gränsdragningen för obrutna fjäll enligt 4 kap. 5 § miljöbalken. Detta uppdrag redovisas till regeringen i september 2005.



### 3.5.1.2 Insatser utanför politikområdet

Insatser beträffande samhällsplanering och byggande redovisas närmare under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, beträffande friluftsförhållanden och kulturhistoriskt värdefull bebyggelse under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid, beträffande energifrågor under utgiftsområde 21 Energi, beträffande trafikbuller under utgiftsområde 22 Kommunikationer, beträffande de areella näringarna under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar och beträffande hushållning med grundvatten och naturgrus under utgiftsområde 24 Näringsliv. Här ges en översiktlig redovisning av viktiga insatser.

För det vidare arbetet med hållbar utveckling har regeringen 2004 lagt fast en strategi (skr. 2003/04:129). Den innefattar inte bara miljömässiga utan även ekonomiska och sociala dimensioner. Strategin kommer att revideras till första halvåret 2006. Se vidare under utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.

#### *Hållbar konsumtion och produktion*

Arbetet för hållbar konsumtion och produktion sker dels på nationell nivå men också inom EU och internationellt inom ramen för arbetet med en integrerad produktpolitik (IPP) respektive inom ramen för den internationella s.k. Marrakechprocessen. Marrakechprocessen är uppföljningen av åtagandet från Johannesburg om att utveckla ett 10-årigt ramverk av program för hållbar konsumtion och produktion.

Nationellt fortsätter IPP-dialogerna med olika aktörer genom ett IPP-nätverk som administreras av Naturvårdsverket. Dessutom kommer en ökad satsning att göras på verktyg och instrument för hållbar konsumtion och produktion. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att föreslå hur juridiska, ekonomiska och informativa styrmedel och verktyg kan göras mer effektiva i syfte att förändra konsumtions- och produktionsmönster samt att utveckla miljöinformation för produkter. Vidare har Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla en nationell strategi för miljöanpassad offentlig upphandling, vilket länderna uppmanats att utveckla i kommissionens meddelande om IPP samt i kommissionens handlingsprogram för miljöteknik, ETAP.

Inom ramen för Marrakechprocessen deltar Sverige i ett nordiskt samarbete kring hållbar konsumtion och produktion kopplat till aktuella teman inom CSD (Kommissionen för hållbar utveckling). Gruppen gör inspel till CSD på olika teman kring hållbar konsumtion och produktion och med ett nord/syd perspektiv. Sverige har också påtagit sig rollen som Lead Country för hållbar konsumtion och har därför etablerat en internationell arbetsgrupp. Gruppen kommer att avge en första rapport vid nästa internationella möte som hålls i Costa Rica i september 2005. Vidare agerar Sverige ordförande vid de internationella mötena inom Marrakech processen.

I slutbetänkandet "Bilen, biffen, bostaden" – som överlämnades till regeringen i juni presenteras i en handlingsplan för hållbar konsumtion förslag på hur hushållens konsumtion kan bli "smartare" – för både plånboken, hälsan, miljön och det globala resursutnyttjandet. Regeringen avser återkomma till riksdagen med anledning av utredningens förslag.

#### *Ekonomiska styrmedel på miljöområdet*

I budgetpropositionen för 2001 presenterade regeringen en strategi för grön skatteväxling för perioden 2001–2010. Med grön skatteväxling avses att vissa statsfinansiella intäkter från höjda skatter på miljöbelastande verksamhet växlas mot sänkta skatter på andra områden, i första hand arbete.

Skatteväxling har hittills framför allt inneburit att höjda energi- och koldioxidskatter för hushålls- och servicesektorerna växlats mot höjt grundavdrag i inkomstbeskattningen. Höjningen av koldioxidskatten har haft en dämpande effekt på koldioxidutsläppen. I den skatteväxling som görs under 2005 har tyngdpunkten för första gången lagts på transportsektorn med bl.a. höjd fordonsskatt för lätta fordon och höjd skatt på diesel. Hittills har 13,6 miljarder kronor skatteväxlats. Ytterligare 3,6 miljarder kronor skall skatteväxlas under år 2006.

Fordonsskatten för lätta fordon läggs om till att vara koldioxidbaserad. En ny förenklad och moderniserad lagstiftning för fordonsskattningen införs under 2006.

BRAS-utredningen (Fi 2003:06) redovisade sitt delbetänkande En BRASkatt? – beskattning av avfall som förbränns (SOU 2005:23) den 18 mars 2005. Delbetänkandet remissbehandlades till den 6 juni 2005 och hanteras för närvarande

inom Regeringskansliet. Ett slutbetänkande (SOU 2005:64) som också behandlar skatten på avfall som deponeras presenterades den 8 juli 2005 och remissbehandlas för närvarande.

Lagen om trängselskatt (2004:629) trädde i kraft den 1 januari 2005. Lagen kommer inledningsvis endast att tillämpas vid passage av vissa angivna betalstationer i Stockholms innerstad under en försöksperiod under januari – juli 2006. Trängselskatt kan, om försöket faller väl ut, bidra till att minska utsläppen av kväveoxider, partiklar, kolväten och koldioxid från trafiken.

I januari 2005 införde Sjöfartsverket nya farledsavgifter för sjöfart efter ett uppdrag från regeringen. De nya farledsavgifterna innebär att miljörabatterna höjs med 20 procent för svavel och 40 procent för kväveoxider.

Ekonomistyrningsverket (ESV) har redovisat ett regeringsuppdrag om avgiftssystemet för prövning och tillsyn av bekämpningsmedel (jfr. dnr M2003/1034/Kk) som remitterats och bereds inom Regeringskansliet. ESV redovisade i april 2005 även ett tilläggsuppdrag om stöd till utveckling och marknadsintroduktion av bekämpningsmedel förenade med låga miljö- och hälsorisker, vilket har remitterats.

#### Vatten

Med anledning av en ansökan från Sverige och sju andra Östersjöländer tog den internationella sjöfartsorganisationen IMO i april 2004 ett principbeslut om att klassa Östersjöområdet, utom ryska vatten, som ett särskilt känsligt havsområde (Particularly Sensitive Sea Area, PSSA). I mars 2005 kompletterade länderna ansökan med förslag till nya skyddsåtgärder för att undvika olyckor inom Östersjöområdet. Sverige har varit ledande i detta arbete. IMO förväntas slutbehandla ansökan senast våren 2006.

Under 2004 har Kustbevakningen genomfört 62 miljöräddningsoperationer, varav 25 har varit förebyggande. Genom de förebyggande operationerna har myndigheten lyckats förhindra skadliga utsläpp till följd av olyckor och incidenter. Kustbevakningen har vidare svarat för tillsyn avseende otillbörligt störande av djur- och naturskyddsområden och har ökat antalet kontroller med ca 30 procent. Orsaken till ökningen är att insatser har gjorts i vissa lokala områden där åtgärder av olika skäl bedömts nödvändiga. Inledningen på sommaren var emellertid relativt kall och avsaknandet av det varma vädret innebar att fritidsbåtstrafiken var mindre omfattande

under den period på året då det råder flest tillträdesförbud i flertalet djur- och naturskyddsområden. Antalet rapporter om otillbörligt störande var trots det konstant.

#### Biologisk mångfald

Reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken genomförs i Sverige från den 1 januari 2005. Reformen innebär en övergång från produktionsbaserade stöd till ett frikopplat gårdsstöd vilket medför att de generella jordbruksstöden ersatts av stöd som i stort sett är helt frikopplade från produktionen.

Inom ramen för Sveriges miljö- och landsbygdsprogram 2000-2006 finns en rad olika åtgärder med koppling till jordbruket som bidrar till att uppnå flera miljö kvalitetsmål, framför allt Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Myllrande våtmarker. Nästa landsbygdsprogram löper från 2007 till 2013. Landsbygdskommittén överlämnade sitt delbetänkande om en hållbar landsbygdsutveckling till regeringen i maj 2005 (SOU 2005:36) där bl.a. vikten av natur- och kulturmiljöns bevarande betonades. Regeringen avser att lämna över en skrivelse till riksdagen om den strategiska inriktningen av nästa landsbygdsprogram för perioden 2007–2013.

Skogsutredningen 2004 har i maj 2005 lämnat delbetänkandet Skog till nytta för alla? (SOU 2005:39). Betänkandet, som innehåller förslag till ny organisationsform för Skogsvårdsorganisationen samt på skogsområdet om den strategiska inriktningen av nästa landsbygdsprogram, har remissbehandlats. Regeringens bedömning och ställningstagande redovisas under utgiftsområde 23 *Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar*. Utredaren har hemställt om en förlängning av uppdraget till den 30 september 2006 i den del som avser den huvudsakliga utvärderingen av skogspolitiken.

På det internationella planet verkar Sverige för ett globalt hållbart skogsbruk såväl på konsumentsidan inom ramen för ITTA (det internationella avtalet om tropiskt timmer) som på olika nivåer inom FN-systemet, bl.a. genom FAO och ECE. FN:s Skogsforum UNFF höll ett femte möte i New York i maj 2005 om behovet av ett internationellt bindande instrument för ett hållbart skogsbruk. Inom EU pågår förhandlingar inom ramen för FLEGT om möjligheterna för EU att ställa krav på ett uthålligt nyttjande bl.a. genom att kräva efterlevnad av

nationell lagstiftning i samband med import av virke till EU. Vidare pågår ett arbete med att ta fram ett åtgärdsprogram med utgångspunkt i EU:s skogsstrategi från 1998.

Drygt hälften av skogsbruket är certifierat genom näringsens egna frivilliga åtaganden varav 10 miljoner hektar produktiv skogsmark enligt FSC-standarden och 4 miljoner hektar enligt PEFC-standarden.

### *Miljöledning*

Huvuddelen av alla statliga myndigheter – 220 stycken – har regeringens uppdrag att införa och arbeta med miljöledningssystem som bygger på principerna i det internationella systemet ISO 14001 och EG:s miljölednings- och miljörevisionsförordning (EMAS). Enligt Naturvårdsverkets redovisning av myndigheternas miljöledningsarbete under 2004 (rapport 5485 – juni 2005) är trenden att miljöledningsarbetet verkar fungera bättre för varje år. Femton myndigheter har vidareutvecklat sitt miljöledningsarbete genom att certifiera det enligt ISO 14001 eller registrera det enligt EMAS och ytterligare några är på gång. I gruppen myndigheter med s.k. förenklat miljöledningssystem – knappt 60 mindre myndigheter – är det emellertid endast ett mindre antal som kan visa på ett aktivt miljöledningsarbete. För huvuddelen av dessa myndigheter återstår det över lag en hel del att göra innan ett miljöledningssystem kan anses vara infört.

Under 2004 har ett internrevisorsnätverk bildats bland myndigheterna för ömsesidig internrevision av miljöledningssystemen. Detta kan öka objektiviteten i revisionen och också bidra till ett värdefullt erfarenhetsutbyte.

Naturvårdsverket har redovisat ett förslag till förändrad årlig redovisning av myndigheternas miljöledningssystem. I förslaget bör beaktas möjligheterna att anpassa redovisningen till myndigheternas verksamhet och departementens behov av information, att utveckla redovisningen avseende resultat rörande indirekt miljöpåverkan för myndigheter med stor miljöpåverkan och att förenkla för myndigheter med liten miljöpåverkan. Förslaget bereds i Regeringskansliet.

I enlighet med statens ägarpolicy för företag med statligt ägande bör miljöledningssystem införas hos alla bolag med en betydande direkt eller indirekt miljöpåverkan. En genomgång för 2004 av företag där staten äger mer än 20 pro-

cent visar att 57 procent av dessa företag, motsvarande 79 procent av de totala tillgångarna, har ett miljöledningssystem.

Antalet certifieringar enligt Internationella Standardiseringsorganets miljöstandard ISO 14001 fortsätter att öka och uppgår i april 2005 till 3 716. Motsvarande uppgift för augusti 2004 var 3 280. Antalet registreringar enligt förordningen om frivilligt deltagande för organisationer i EG:s miljölednings- och miljörevisionsförordning, EMAS-förordningen (761/2001/EG), har däremot minskat. I augusti 2005 var 99 organisationer och 114 anläggningar registrerade, vilket kan jämföras med 115 organisationer och 122 anläggningar i augusti 2004. Under det senaste året har dock Uddevalla kommun som den första kommunen och Jämtlands landsting som det första landstinget EMAS-registrerat hela sin verksamhet.

AB Svenska Miljöstyrningsrådet, som är svenskt registreringsorgan enligt EMAS-förordningen, svarar också för registrering av certifierade miljövarudeklarationer (EPD), vilka har ökat från 87 i augusti 2004 till 95 i augusti 2005.

### *Miljöanpassad offentlig upphandling*

Miljöanpassad offentlig upphandling är ett viktigt verktyg i arbetet med att styra samhället mot en långsiktigt hållbar utveckling. Miljökrav vid offentlig upphandling är också ett prioriterat styrmedel bl.a. i arbetet med genomförandepånen från toppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg samt i EU:s arbete med en aktionsplan för miljöteknik.

Regeringen tillsatte en delegation för ekologiskt hållbar upphandling 1998. Delegationen genomförde bl.a. landsomfattande utbildningar och utvecklade ett Internetbaserat verktyg för ekologiskt hållbar upphandling (EKU-verktyget). EKU-verktyget administreras i dag av AB Svenska Miljöstyrningsrådet. Verktyget ger upphandlaren hjälp med att bl.a. hitta relevanta miljökrav för olika produkter formulerade på ett sådant sätt att reglerna för offentlig upphandling tillgodoses samtidigt som miljönytta premieras. Arbetet med att sprida kunskap om miljöpåverkan av varor och tjänster samt uppbyggnad av och informations spridning om EKU-verktyget har fortsatt. Miljöstyrningsrådet har inlett ett aktivt arbete för att utveckla kriterier för olika varugrupper och intressenternas förväntningar gör att anspråken på resurser för fortsatt utveckling av EKU-verktyget ökar. Verksamheten har

hittills tillförts tre miljoner kronor per år. Regeringen anser att verksamheten är viktig och bör förstärkas.

Miljöstyrningsrådet fortsätter även med utbildningar om miljöanpassad offentlig upphandling till offentliga inköpare. Vidare har rådet nyligen publicerat handboken Miljöledning vid upphandling och inköp.

De nya EG-direktiven om offentlig upphandling förtydligar möjligheten att ställa miljökrav. En utredning har tillsatts i Sverige, som fått i uppdrag att lämna förslag till hur direktiven skall genomföras i svensk rätt. Utredningen lämnade ett delbetänkande i mars 2005 (SOU 2005:22), Nya upphandlingsregler. Slutbetänkandet skall lämnas i januari 2006. Enligt tilläggsdirektiv till Upphandlingsutredningen 2004 (dir. Fi 2005:39) skall utredaren utöver de analyser som legat till grund för förslagen i delbetänkandet göra en fördjupad analys av möjligheten att införa bestämmelser som innebär att den upphandlande enheten bör ställa miljökrav eller sociala krav.

Trots vidtagna åtgärder går utvecklingen mot en mer miljöanpassad upphandling för långsamt. I januari 2005 publicerade Naturvårdsverket rapporten Miljöanpassad offentlig upphandling – en enkätstudie 2004. Rapporten visar att mer måste göras för att stat, kommun och landsting skall ställa ökade miljökrav vid sin upphandling. Att potentialen för miljökrav vid offentlig upphandling inte har utnyttjats till fullo beror på ett flertal faktorer. Som den främsta orsaken framhålls ofta osäkerheten om regelverket och hur miljökrav kan ställas. Enligt regeringens uppfattning bör den offentliga sektorn i ökad omfattning ställa miljökrav vid upphandling. Det bör också med beaktande av de gemenskapsrättsliga principerna vara hög nivå på de miljökrav som ställs så att det är de miljömässigt bästa produkterna som upphandlas.

Kommissionen har uppmanat medlemsländerna att utarbeta nationella handlingsplaner för att stärka arbetet med miljöanpassning av den offentliga upphandlingen. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att tillsammans med andra berörda aktörer utarbeta ett underlag till en sådan handlingsplan. Uppdraget skall redovisas till regeringen den 1 december 2005. Handlingsplanen kommer att bli väsentlig för att identifiera hinder och möjligheter och ge förslag till stärkta åtgärder för att öka den miljöanpassade offentliga upphandlingen.

### *Hållbar regional utveckling*

Det regionala utvecklingsarbetet har stor betydelse för utvecklingen av miljötillståndet i landet. Regeringen har under de senaste åren tagit flera initiativ för att öka integrationen av miljö och hållbarhet i det regionala utvecklingsarbetet. Det handlar dels om uppdrag att utveckla metoder och verktyg, dels om att utveckla tvärsektoriell samverkan och helhetssyn.

Regeringen gav 2004 ett antal centrala myndigheter i uppdrag att redovisa förslag till metoder för att stärka arbetet med regionala utvecklingsprogram (RUP). En särskild strategigrupp med Naturvårdsverket som sammanhållande har fokuserat på miljöintegration i RUP-arbetet, metodik för miljökonsekvensbeskrivningar för RUP-arbete samt miljömålen i ett utvecklingsperspektiv. Uppdraget skall slutredovisas i september 2005.

### *Samhällsplanering och byggande*

Hållbar utveckling är det övergripande målet för samhällsbyggandet. I det svenska genomförandet av EG-direktivet om miljöbedömningar av planer och program har riksdagen fattat beslut om ändringar i miljöbalken, plan- och bygglagen m.m. (prop. 2003/04:116, bet. 2003/04:MJU21, rskr. 2003/04:235) som syftar till att miljö- och hushållningsaspekter skall behandlas i ett tidigt skede av planeringsprocessen och på ett systematiskt och enhetligt sätt. De kommunala planernas påverkan på miljön kommer därmed att redovisas tydligare och mer utförligt. Den 1 maj 2005 trädde vidare en ändring i plan- och bygglagen i kraft som innebär att vissa bestämmelser i miljöbalken skall tillämpas om en detaljplan innebär att planområdet får tas i anspråk för vissa verksamheter eller åtgärder – t.ex. för industriändamål eller uppförande av köpcentrum – och dessa kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Dessa bestämmelser är en del av genomförandet av rådets direktiv 85/337/EEG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, det s.k. MKB-direktivet. Boverket har regeringens uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket och Sveriges Kommuner och Landsting ta fram råd och vägledning för tillämpningen av plan- och bygglagen avseende de bestämmelser som införts om planers och programs miljöpåverkan.

Boverket har vidare regeringens uppdrag att till den 31 januari 2006 redovisa hur samhällsplaneringen för en hållbar utveckling av Sveriges kust-

områden överensstämmer med de principer och uppgifter som anges i EG-rekommendationen (2002/413/EG) om genomförande av en integrerad förvaltning av kustområdena i Europa.

Boverket har utarbetat en handbok Planering och prövning av vindkraftsanläggningar. I denna redovisas bl.a. behovet av kommunal översiktsplanering. Regeringen har vidare givit länsstyrelserna i uppdrag att i samarbete med bl.a. berörda kommuner utarbeta ett planeringsunderlag för utbyggnad av stora vindkraftsanläggningar. Resultaten av arbetet kommer att bli ett underlag för kommunernas planeringsarbete och vid tillståndsprövningen av enskilda projekt enligt plan- och bygglagen och miljöbalken. Uppdraget skall slutredovisas senast den 1 april 2006. Som stöd för den fortsatta planeringen har vidare Statens energimyndighet angett 49 områden i 13 län som myndigheten bedömt vara av riksintresse för vindkraft.

Boverket har i november 2004 redovisat ett regeringsuppdrag avseende hur de av riksdagen behandlade riktvärdena för trafikbuller bör tillämpas vid planering för och byggande av bostäder. Verket rekommenderar en restriktiv syn på avsteg från riktvärdena och anger att avsteg enbart bör accepteras under vissa angivna förutsättningar i städernas centrala delar. Syftet med rekommendationerna är bl.a. att underlätta för kommunernas planering för ett bostadsbyggande som främjar en god livsmiljö och som inte äventyrar de boendes och övriga hälsa.

Boverket redovisade i november 2003 ett regeringsuppdrag avseende hur digitalt lagrad information och informationsteknik används i planerings-, bygg- och förvaltningsprocesserna. Av rapporten framgår bl.a. att det finns ett behov av ett förbättrat informationsutbyte mellan kommuner, länsstyrelser, lantmäterimyndigheter, andra statliga organ och övriga intressenter för att erhålla en effektiv digital detaljplaneprocess. Lantmäteriverket har därför fått i uppdrag att tillsammans med bl.a. Boverket och Sveriges Kommuner och Landsting göra en förstudie som närmare beskriver informationsflödena och processerna vid detaljplaneläggning.

Enligt plan- och bygglagen får planläggning inte medverka till att en miljö kvalitetsnorm enligt miljöbalken överträds. Erfarenheterna från tillämpningen i planeringssammanhang är än så länge begränsade. Regeringen har tillkallat en särskild utredare som bl.a. skall analysera åtgärdsprogrammets förutsättningar att uppfylla

miljö kvalitetsnormer. Eftersom det för närvarande inte finns någon närmare beskrivning av hur åtgärdsprogrammen förhåller sig till kommunal planering och den kommunala planeringen har stor betydelse för den totala miljösituationen skall utredaren också klarlägga förhållandet mellan åtgärdsprogram och kommunala översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser samt överväga behovet av en starkare koppling mellan dessa instrument. Vidare avser Boverket att under innevarande år publicera en skrift för att belysa frågor om miljö kvalitetsnormer i den fysiska planeringen.

Arbetet med en översyn av Boverkets byggregler och med att utveckla mer verifierbara funktionskrav fortsätter. Ett förslag till reviderade byggregler har remissbehandlats under våren 2005 och Boverket förväntas presentera ett färdigt förslag under våren 2006.

PBL-kommittén (M2002:05) har när det gäller byggande och förvaltning arbetat med att analysera och klargöra olika parter roller och ansvar i byggprocessen. Kommittén skall lämna sitt slutbetänkande den 30 september 2005.

Regeringen beslutade den 7 oktober 2004 att tillkalla en särskild byggsamordnare för att tillsammans med företrädare för bygg-, fastighets- och anläggningssektorn bygga upp och samordna ett utvecklingsprogram för bygg-, fastighets- och anläggningssektorn. En första delrapport har redovisats den 1 juni 2005 som presenterar hur det inledande uppbyggnadsarbetet har gått till, vilka aktiviteter som genomförts samt vilka slutsatser som kan dras efter det inledande arbetet. I rapporten beskrivs även hur det kommande arbetet skall bedrivas, vilka fokusområden som identifierats, på vilka olika fronter som förbättringsarbetet bör bedrivas, hur arbetet bör organiseras samt vilka nyckelaktörerna är.

Lantmäteriverket fick i regleringsbrevet för 2004 i uppdrag att ta fram en plan för komplettering av fastighetsregistret med en miljödel samt en detaljerad analys av kostnader för uppbyggnad, införande, förvaltning och eventuella användaravgifter. Syftet med en sådan miljödel skall vara att sprida miljöinformation och information om olika former av områdesskydd till användare som efterfrågar information om t.ex. miljöpåverkan och skyddsrestriktioner på fastigheter och byggnader. Uppdraget redovisades den 7 december 2004 (jfr. dnr M2004/4142) och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Europeiska kommissionen antog i juli 2004 förslag till ett direktiv om upprättande av infrastruktur för geografisk information i gemenskapen (INSPIRE). Syftet med INSPIRE är att tillgängliggöra relevant, harmoniserad och kvalitativ geografisk information för att formulera, genomföra, övervaka och utvärdera EU:s miljöpolitik. En politisk överenskommelse träffades i Europeiska rådet i juni 2005. Rådet och Europaparlamentet väntas fatta ett gemensamt beslut under 2006 och direktivet förväntas träda i kraft 2007.

### *Miljö och hälsa*

Vid WHO:s fjärde ministermöte om miljö och hälsa i Budapest den 23–25 juni 2004 antogs en deklARATION där medlemsstaterna förband sig att ta fram nationella handlingsplaner för barns miljö och hälsa. Regeringen har givit Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till en sådan handlingsplan, i samråd med berörda myndigheter. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 31 mars 2007, med delrapportering den 1 oktober 2006.

EU-kommissionen har föreslagit en ny strategi för miljö och hälsa (SCALE) för de kommande sex åren. I strategin ingår att bland annat utveckla hälsoindikatorer, att få analyser av miljön att bli bättre anpassade till människors exponering och hälsa samt att skapa en bättre europeisk samordning inom miljöhälsoområdet.

Läkemedelsverket redovisade i augusti 2004 rapporten Miljöpåverkan från läkemedel samt kosmetiska och hygieniska produkter. Rapporten, som bl.a. ger förslag till åtgärder inom området, har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

## **3.5.2 Verksamhetsområde 2 Bevara och restaurera natur och miljö**

Målet för verksamhetsområdet är att effektivt genomföra insatser för att bevara, skydda och vårda miljö samt restaurera och återställa skadad miljö för att nå miljökvalitetsmålen.

### **3.5.2.1 Insatser inom politikområdet**

#### *Sanering och återställning av förorenade områden*

Det uppskattade antalet förorenade områden i landet uppgår till drygt 50 000. Av dessa tillhör

1 500 riskklass 1 och cirka 10 000 tillhör riskklass 2. I stort sett alla riskklass 1-objekt är identifierade och införda i länsstyrelsernas register. Riskklassningen ligger till grund för länsstyrelsernas och Naturvårdsverkets styrning av arbetsinsatser och bidragsmedel. Länsstyrelserna börjar ha god överblick vilket underlättar prioriteringen vid bidragsfördelningen. I syfte att minska arbetsbördan och tydligare koncentrera verksamheten till de allvarigaste branscherna har Naturvårdsverket under 2004 givit ut förnyade riktlinjer för identifierings- och inventeringsverksamheten.

Förordningen om statsbidrag till åtgärder för utredning och efterbehandling av förorenade områden (SFS 2004:100) trädde i kraft under 2004. Förordningen innehåller bestämmelser om hur statligt bidrag får lämnas för sanering och återställning. Enligt förordningen skall bidrag främst avse förorenade områden som utgör ett direkt hot mot människors hälsa, naturområden med stora skyddsvärden eller betydande vattenföroreningar, eller avse objekt som innehåller skadliga halter av föroreningar. Statligt bidrag får lämnas endast om ansvar enligt miljöbalken eller äldre lagstiftning inte kan utkrävas eller om den eller de som är ansvariga för att bekosta sådan verksamhet inte kan betala. Bidrag får lämnas med högst 90 procent av kostnaden. Vägledningsmaterial och en kvalitetsmanual för den bidragsfinansierade verksamheten har utvecklats.

Under år 2004 har Naturvårdsverkets samarbete med Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) och Statens Geotekniska Institut (SGI) som påbörjades 2003 fortsatt. Samarbetet innebär att stödet till länsstyrelser och kommuner ökar. Naturvårdsverket har också under året startat ett tillsynsprojekt i syfte att öka antalet privatfinansierade efterbehandlingsåtgärder.

#### *Biologisk mångfald*

Regeringen har i propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150) lämnat ett förslag till riksdagen om att inrätta ett sextonde miljökvalitetsmål om biologisk mångfald. Tre nya delmål föreslås; i) hejda förlusten av biologisk mångfald till år 2010, ii) andelen hotade arter skall minska till år 2015 samt iii) ett hållbart nyttjande skall säkerställas till år 2010. Regeringen aviserar även en rad åtgärder för att nå dessa mål. Bland dessa kan nämnas att ta fram nationella handlingsprogram för bevarande av genetisk variation respektive för

traditionell och lokal kunskap, att påbörja ett arbete med regionala landskapsstrategier, samt ett åtgärdsprogram som syftar till att hantera det växande problemet med främmande arter. Fortsatt arbete med åtgärdsprogram för hotade arter och särskilda livsmiljöer och med områdesskydd är också viktiga åtgärder, liksom att utveckla operativa definitioner och kriterier för ett hållbart nyttjande med fokus på de areella näringarna. Vidare skall Konjunkturinstitutet sammanställa erfarenheter av att bedöma det ekonomiska värdet av biologisk mångfald.

Under 2004 har ca 16 700 hektar värdefull natur säkrats genom köp eller intrångsersättningar till markägare och bidrag till kommuner. Av denna yta utgör ca 11 700 hektar produktiv skogsmark. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har presenterat en gemensam strategi för arbetet med naturreservat, biotopskydd och naturvårdsavtal på skogsmark.

Inom ramen för naturvårdsarbetet har samarbetet med kulturmiljövården och friluftslivet fördjupats. Naturvårdsverk och länsstyrelser har även satsat på att utveckla arbetsformerna i syfte att nå bättre lokal delaktighet och dialog med berörda aktörer, främst genom olika strategiska projekt. Nya Naturum som syftar till att visa upp värdefulla natur- och kulturmiljöer har också invigts under året. Naturvårdsverket har vidare presenterat programmet Värna – vårda – visa, som handlar om förbättrad och förstärkt skötsel av de skyddade områdena. Naturvårdsverket har vidare under året arbetat med en vägledning för skydd av skogs- och myrmosaikområden.

Länsstyrelsen i Stockholm har lämnat en lägesrapport om arbetet med regeringsuppdraget att, tillsammans med nyckelaktörerna, ta fram ett program för förvaltning, skötsel och utveckling av vår hittills enda nationalstadspark i Stockholm och Solna. Regeringen avser att återkomma till frågan om nationalstadsparken och dess framtida förvaltning när uppdraget har slutredovisats i slutet av 2005.

Effekterna för naturmiljön av den svåra storm som drabbade södra och mellersta Sverige i januari i år är ännu inte fullt överblickbara. Naturvårdsverket har tilldelat berörda länsstyrelser särskilda medel för återställande av naturreservat m.m. I Sveriges ansökan om bidrag ur EU:s solidaritetsfond har kostnaderna för återställande av naturområden efter naturkatastrofen preliminärt uppskattats.

I slutet av 2004 samt i början av 2005 fastställdes, i form av gemensamma beslut inom EU, två av de tre s.k. biogeografiska listor över Natura 2000-områden som berör Sverige; nämligen listorna för boreal respektive kontinental region. Listan över alpina regionen fastställdes redan i december 2003. Samtliga områden utom ett, som Sverige föreslagit till Natura 2000 i enlighet med art- och habitatdirektivet, accepterades som områden av gemenskapsintresse. För vissa naturtyper och arter konstaterades samtidigt att Sveriges hittillsvarande bidrag av områden, inom respektive biogeografisk region, inte är helt tillfredsställande och att Sverige har uppgiften att för dessa typer och arter inkomma med förslag om ytterligare områden till Natura 2000. Arbetet med att fullgöra den uppgiften har på regeringens uppdrag pågått under året, genom Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Sverige har under året deltagit i det utvecklingsarbete som sker i och under Habitatkommitten. Här bör särskilt nämnas arbetet om tillämpning av artikel 12 i art- och habitatdirektivet (om generell skydd för vissa växter och djur) samt om hur EU:s två naturvårdsdirektiv skall tillämpas i den marina miljön, inklusive i havsområden som omfattas av ekonomisk zon. Av särskild betydelse i arbetet med att skydda de marina miljöerna är inrättandet av marina reservat. Regeringen har beslutat att fem marina reservat ska bildas till i år. I miljömålspropositionen föreslår regeringen att ytterligare 14 områden skall skyddas som marina naturreservat.

I det nationella arbetet ligger fokus nu på att ta hand om alla de Natura-områden som pekats ut till detta gemensamma nätverk av värdefulla naturområden. Arbetet med att ta fram bevarandeplaner för vart och ett av dessa områden pågår vid länsstyrelserna. Resultatet av dessa planer avses redovisas till Naturvårdsverket i slutet av 2005. Bevarandeplanerna är viktiga ur flera aspekter, framför allt för att Sverige på ett bra sätt skall kunna ta hand om och förvalta de värden som legat till grund för utpekandet till Natura 2000, men också för att regeringen i enlighet med miljöbalken skall kunna förklara respektive Natura-område som ett särskilt bevarandeområde.

Arbetet med artvist utformade åtgärdsprogram har fortsatt under året och börjar ge resultat i naturmiljön. Lövgrodan och lökgrodan är två arter som har haft en mycket positiv utveckling under senare år. Totalt anvisades 38 miljoner

kronor till artvisa åtgärdsprogram under 2004 och arbete med att ta fram 34 nya program har inletts. Hitills har ett åtgärdsprogram för marina arter tagits fram (tumlare) och två program är under utarbetande (havsörn och vikare). Inom ramen för åtgärdsprogrammet för tumlare, har Naturvårdsverket sammanställt tillgängliga data för att utreda tumlarens populationsstruktur i svenska och angränsande vatten. Ökad kunskap om tumlaren är viktig med tanke på framtida förvaltning av bestånden. Dessutom pågår åtgärdsprogram för tre sötvattensanknutna arter som förekommer i kust- eller havsmiljöer. Det fortsatta arbetet med åtgärdsprogram för självreproducerande lax sker delvis inom ramen för den beslutade internationella handlingsplanen för lax i Östersjön. Den nya rödlistan över hotade marina arter innehåller flera kommersiellt nyttjade marina arter, t.ex. ål och torsk, och skall fungera som en prioriteringslista för arbetet med åtgärdsprogram och förvaltningsplaner.

Inventeringar av rovdjursförekomsten har genomförts i främst länsstyrelsernas regi. En databas "rovdjursforum" har utvecklats av Naturvårdsverket som används för att rapportera observationer, inventeringsresultat, rovdjurskadorna och ersättning för förebyggande åtgärder.

Inventeringarna visar att föryngringarna av lodjur och järv har ökat under det allra senaste året efter några år av minskande antal. Även tillväxten i vargstammen har återgått till ungefär samma ökningstakt som gällde för stammen under åren på 1990-talet. Regeringen anser att det är angeläget att följa utvecklingen. Av de fyra stora rovdjuren är det endast björnstammen som överstiger de miniminivåer och etappmål som riksdagen beslutade om år 2001. Beträffande vargstammen bedömer regeringen att det finns förutsättningar att det uppsatta etappmålet om 20 föryngringar i Sverige kan uppnås i en nära framtid.

Genom EU:s naturvårdsfond Life har Sverige fått bidrag till dels ett projekt om vattendrag med flodpärlmussla (art som är listad i art- och habitatdirektivet), dels till fågellokalen Askö-viken i Mälaren. Hotade arter berörs även nedan i vattenavsnittet.

Under 2005 har den särskilda satsningen på lokala och kommunala naturvårdsprojekt fortsatt. Den genomförs som ett program under en treårsperiod (2004–2006) i form av statsbidrag om högst 50 procent till olika lokala och

kommunala naturvårdsprojekt. Grundtanken med programmet är att stimulera lokal och kommunal naturvård till att genom bra naturvårdsprojekt bidra till att nå de naturvårdsanknutna miljömålen. Bra lokala projekt, lokal drivkraft och perspektiv, partnerskap, tätortsnära natur och tillgänglighet till denna har lyfts fram som utgångspunkter för satsningen.

Länsstyrelserna prövade under slutet av 2004 ett stort antal ansökningar från kommunerna och beslöt om totalt ca 81 miljoner kronor i statsbidrag till 418 projekt i sammantaget 174 kommuner. En stor del av projekten innehåller åtgärder som rör information, folkbildning och kunskapsspridning. Ca 160 projekt har huvudriktning på friluftsliv. För 2005 har Naturvårdsverket fördelat 90,8 miljoner kronor till länsstyrelserna inför dessas beslut om 2005 års medel till olika projekt.

En arbetsgrupp inom Regeringskansliet har arbetat fram en departementsskrivelse Ett förnyat strandskydd (Ds2005:23) med förslag om lättnader av bestämmelserna i vissa områden och skärpning av bestämmelserna i vissa avseenden. Skrivelsen har remitterats och regeringen avser att lämna en proposition till riksdagen beträffande ett förnyat strandskydd under våren 2006.

#### *Vatten*

Kalkningen av försurade vatten fortsätter i enlighet med den fastställda kalkningsplanen. Naturvårdsverket har fördelat ca 202 miljoner kronor till länsstyrelserna för kalkning av sjöar och vattendrag för att mildra effekterna av försurningen. Regionala åtgärdsprogram har tagits fram på länsstyrelsenivå.

Under 2004 har Vattenportalen ([www.vattenportalen.se](http://www.vattenportalen.se)) skapats, med information om svenskt vattenarbete och en handbok för vattenförvaltning, som successivt utvecklas. Den kommer bl.a. att innehålla vägledning till vattenmyndigheterna m.fl. för det fortsatta arbetet med genomförandet av ramdirektivet för vatten.

För genomförandet av ramdirektivet för vatten har fem vattenmyndigheter etablerats. Dessa svarar för förvaltningen enligt ramdirektivet inom respektive vattendistrikt och är förlagda till länsstyrelserna i Norrbottens län (Bottenvikens vattendistrikt), Västernorrlands län (Bottenhavets vattendistrikt), Västmanlands län (Norra Östersjöns vattendistrikt), Kalmar



län (Södra Östersjöns vattendistrikt samt Västra Götalands län (Västerhavets vattendistrikt). Till förvaltningen av vattendistriktet hör bland annat att ansvara för beskrivning, analys av mänsklig påverkan, ekonomisk analys, övervakningsprogram, kontakter med allmänheten, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner. Regeringen har utsett ledamöter i de särskilda delegationer som beslutar inom vattenmyndigheternas ansvarsområden. Övriga länsstyrelser har särskilda beredningssekreteriat för att bistå vattenmyndigheterna, samt för att svara för visst underlag och hantering av vattenfrågorna.

Naturvårdsverket och SGU har genomfört en första kartläggning, beskrivning och analys av förhållandena när det gäller svenska vattenförekomster. Denna så kallade karakterisering omfattar kvalitativa och kvantitativa förhållanden, miljöpåverkan samt samhällsekonomiska aspekter.

Naturvårdsverket arbetar tillsammans med Fiskeriverket och Riksantikvarieämbetet för att under 2005 redovisa skyddsvärda vattenmiljöer och lägga fram nationella åtgärdsprogram för skydd och restaurering. En projektplan för detta beslutades 2004, med inriktningen att ta fram riktlinjer för genomförande, samt komma överens om hur delmålen bör kvantifieras och vilka åtgärder som krävs. Samtidigt pågår i länen en sammanställning av underlag om de idag kända värdefulla vattenmiljöerna med avseende på natur- och kulturmiljö, fisk och fiske. Underlaget skall användas för att planera och prioritera åtgärder, följa upp och utvärdera genomförandet, bedöma behov av resurser samt omfattningen av intressekonflikter. Syftet för arbetet med åtgärdsprogram för restaurering är att ta fram gemensamma kriterier för att identifiera restaureringsbehov, metoder för att väga olika bevarandebestånd mot varandra, strategier för hur restaurering av vattendragen kan genomföras och för hur samverkan mellan myndigheter bör ske samt metoder för dokumentation och uppföljning av genomförda åtgärder. Restaurering för biologiska värden syftar till att återställa fysiska och ekologiska förutsättningar för naturligt förekommande arter och livsmiljöer. De åtgärder som hittills genomförts, finansieras i huvudsak genom fiskevårdsmedel och kalkningsanslaget.

Under 2004 har flera län inventerat stormusslor. I Örebro län har fem nya lokaler av flodpärlmussla och en lokal med den sällsynta

tjockskaliga målarmusslan påträffats. Båda arterna skall skyddas enligt Habitatdirektivet (Natura 2000).

Beträffande havsmiljön genomförs flera olika åtgärder. I Naturvårdsverkets regi pågår arbetet med att framställa marina landskapskartor, som visar utbredningen av marina naturtyper, för hela Sveriges kust. Naturvårdsverkets biologiska inventeringar av de marina utsjöbankarna beräknas vara klara 2005. Flera länsstyrelser har genomfört inventeringar inför bildandet av marina naturreservat. Skyddsvärda kust- och skärgårdsområden har pekats ut i flera utredningar.

När det gäller buller och andra störningar så har flera myndigheter, i ett pilotprojekt i Nynäshamn testat ett förslag till inventeringsmetodik för buller i natur-, kultur- och friluftsområden. Den 15 juli 2004 ändrades vattenskoterförordningen (1993:1053) så att körning med vattenskoter nu är tillåten i allmänna farleder, samt i de områden som länsstyrelsen särskilt föreskriver om.

#### *Lokala investeringsprogram och klimatinvesteringsprogram*

Under perioden 1998–2003 anvisades 6,2 miljarder kronor som statligt bidrag till de lokala investeringsprogrammen (LIP). Det totala bidraget förväntas bli 4,7 miljarder kronor fördelat på 211 investeringsprogram i 161 kommuner och två kommunalförbund. Totalt har stöd beviljats till mer än 1 800 åtgärder. Den totala miljörelaterade investeringsvolymen uppskattas till ca 21 miljarder kronor. Omkring en tredjedel av medlen har gått till projekt för energiomställning och energieffektivisering. Trafik-, avfalls- och VA-åtgärder samt åtgärder för att bygga om och miljöanpassa bostäder och fastigheter har fått ungefär en tiondel vardera.

Regeringen bedömer att LIP på olika sätt har bidragit till en omställning i en mer hållbar riktning. Hittills har 119 program med totalt 863 olika åtgärder slutredovisats. Naturvårdsverket har i ett regeringsuppdrag återrapporterat effekterna av investeringsprogrammen (jfr. dnr M2005/3997/Hm). Sammanställningen visar att effekterna varit större än de förväntade effekter som angetts i samband med ansökan. Ca hälften av bidragen har gått till klimatrelaterade åtgärder inom energi- och transportområdena och de projekt som fått LIP-bidrag bedöms ha bidragit till att minska utsläppen av koldioxid med ca 780 000 ton per år. Genom bl.a. utbyggnad av

fjärrvärmesystem har en energiomställning på 1,9 TWh från el- och oljeuppvärmning till förnybara bränslen gjorts. Därutöver har åtgärder genomförts som effektiviserar och minskar energianvändningen med 1,8 TWh. Mängden avfall till deponi har också reducerats med närmare 353 000 ton per år genom att det i stället utnyttjas till biogasframställning, återbruk eller kompostering.

LIP har utvärderats från en rad olika aspekter, bl.a. med avseende på bidragseffektivitet (Naturvårdsverkets rapport 5453, LIP ur ett samhälls-ekonomiskt perspektiv). Enligt utvärderingens beräkningar är kostnaden för minskningen låg även om man låter koldioxidminskningen bära hela kostnaden för åtgärderna som i många fall också haft andra miljöfördelar och sysselsättningseffekter. Den statliga investeringskostnaden beräknas, med hänsyn tagen till projektets livslängd och ränta, till 12 öre per kilo minskat koldioxidutsläpp. Med hänsyn till att man samtidigt når andra relevanta mål menar utvärderingen att investeringsprogrammets resultat är goda. Det är dock svårt att bedöma i vilken utsträckning som projekten skulle ha genomförts även utan bidrag.

Regering och riksdag har anslagit sammanlagt 1040 miljoner kronor för stöd till klimatinvesteringsprogram (Klimp) åren 2002–2006. I de två första bidragsomgångarna 2003 och 2004/05 har 810 miljoner kronor fördelats till 47 program med 389 olika åtgärder inom framför allt transport- och energisektorerna. Dessutom har sex särskilda projekt beviljats bidrag (s.k. guld-klimpar). Sammanlagt har 23 procent gått till investeringar i transportsektorn där merparten avser fortsatt introduktion av biogasfordon. Ytterligare 56 procent har fördelats på energiprojekt, främst utbyggnad av fjärrvärme och konvertering till biobränslen. Dessutom gick 10 procent av bidraget till olika informationsprojekt, där en stor andel är kopplad till trafikområdet. Till detta kommer att 10 procent av bidragen går till avfallsområdet, huvudsakligen till främjande av biogasproduktion.

De projekt som beviljats stöd bedöms minska utsläppen av växthusgaser motsvarande 365 000 ton koldioxidekvivalenter per år och leda till minskad energianvändning med 0,57 TWh varav el-besparing utgör ca 0,24 TWh. Investeringarna leder i många fall även till minskade utsläpp av andra ämnen, vilket bidrar till att uppnå bl.a. miljökvalitetsmålen Frisk luft, Ingen över-

gödning, Bara naturlig försurning och En god bebyggd miljö.

### 3.5.2.2 Insatser utanför politikområdet

Insatser beträffande miljöåtgärder inom de areella näringarna redovisas närmare under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. Här ges en översiktlig redovisning av viktigare insatser.

#### *Biologisk mångfald och naturvård*

Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets samarbete med den nationella strategin för områdes-skydd har föranlett Skogsvårdsorganisationen att se över sina regionala strategier och mål så att dessa är bättre integrerade med miljökvalitetsmålet Levande skogar. Skogsstyrelsen har bl.a. beslutat om s.k. skogliga sektorsmål för skogspolitiken.

Sveaskog har under 2004 bildat ytterligare 10 s.k. ekoparker, bland dem Omberg, Halle - Hunneberg och Norra Vätterns Skärgård. Parkerna utgör större sammanhängande landskapsområden där minst hälften av den produktiva skogsmarken används för naturvård. Parkernas fortbestånd bekräftas genom ett juridiskt bindande naturvårdsavtal mellan Skogsstyrelsen och Sveaskog. Planen är att bilda ett trettiotal ekoparker spridda över hela landet.

För att förebygga konflikter mellan rovdjur och tamdjursägare har speciella insatser gjorts för att förebygga rovdjurskador på tamdjur framförallt i form av rovdjursstängsel. Av de 36 miljoner kronor som gått till förebyggande åtgärder och ersättningar har 3,1 miljoner kronor för att förebygga rovdjurskador och 0,4 miljoner kronor betalats som ersättning för rovdjurskador på tamdjur förutom ren. Därtill har Sametinget lämnat ersättning med drygt 50 miljoner kronor för rovdjursförekomst inom renskötselområdet och för samebyarnas medverkan i inventeringarna av de stora rovdjuren. Jaktsäsongen 2004/05 löste 286 000 personer jaktkort vilket är något färre än säsongen innan. Detta skapade en intäkt på ca 60 miljoner kronor till Viltvårdsfonden. Regeringen har preciserat Jägarförbundets allmänna uppdrag om information, utbildningsinsatser etc. angående vilt och jaktliga frågor.

Betydande miljöinsatser som berör odlingslandskapet görs inom ramen för politikområdet

Landsbygdspolitik. Via Miljö- och landsbygdsprogrammet (LBU) lämnas bl.a. ersättning för olika skötselinsatser som syftar till att bevara värdefulla natur- och kulturmiljövärden.

Genom programmet för den odlade mångfalden (POM) har medel gått till uppbyggnaden av en nationell samling för frukt, bär och nötter samt en samordningsfunktion för bevarandet av dessa. En nationell inventering av kulturväxter pågår där arbetet med inventeringen av perenner startat i full skala under 2004. Som ett stöd för detta arbete har resurser satts av till att utveckla en svensk kulturväxtdatabas (SKUD) samt att göra den tillgänglig för externa användare. Arbetet pågår med att ta fram en strategi för bevarandet och nyttjandet av de kulturväxter inventeringen lyfter fram samt vilka rättigheter och skyldigheter som gäller för hanteringen av dessa.

Regeringen lade i januari 2005 fram en skrivelse till riksdagen om husdjursgenetiska resurser. Den genetiska variationen hos husdjuren är en viktig del av den biologiska mångfalden och bevarandet av husdjurens variation en viktig del av arbetet med att genomföra konventionen om biologisk mångfald.

I början av året tillstyrkte regeringen en ansökan från Kristianstad kommun om att utse det s.k. Kristianstad Vattenrike som biosfärområde, i enlighet med de kriterier m.m. som lagts fast inom samarbetet i Unesco. Denna ansökan tillstyrktes i juli av Unesco i Paris.

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har initierat en studie, vars syfte är att sammanställa kända, värdefulla marina natur- och kulturmiljöer. Statens maritima museer har tagit fram ett åtgärdsförslag med syftet att förbättra kunskapen om nedbrytning av kulturarvet under vatten. Ämbetet fortsätter arbetet med att formulera en strategi för hur kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap kan bevaras och brukas. Samtliga kustlän har också som mål att ta fram en sådan strategi.

Under 2004 inrättades tre nya kulturreservat. Vid utgången av 2004 fanns det sammanlagt 18 kulturreservat runt om i landet. Att säkerställa olika miljöer genom att bilda kulturreservat är ett arbete som bedrivs av de olika länsstyrelserna i samarbete med RAÄ.

#### *Vatten och hav*

Åtgärder har vidtagits inom ramen för nationella förvaltningsåtgärder för att minska fisketrycket

på uppväxande individer och för att skydda lek-områden genom begränsningar av de mest betydelsefulla fiskena innanför trålningsgränsen. Vidare har gränserna för fiske innanför trålningsgränsen i Skagerrak och Kattegatt justerats så att trålfiske inte tillåts på botten som är speciellt känsliga för störningar.

Fiskeriverket har redovisat ekologiska konsekvenser av utsättningar av fisk med utgångspunkt i regelverket för främmande arter och fiskstammar.

Fiskeriverket bedriver studier och utreder effekter av olika typer av fredningsåtgärder för fisk. Ett led i arbetet är det nystartade EU-projektet Marine protected areas as a tool for ecosystem conservation and fisheries management (PROTECT), med elva deltagande länder. Fiskeriverket kartlägger omfattningen och orsakerna till rekryteringsproblemen hos Östersjöns kustfiskbestånd, främst abborre och gädda.

Sex lokala samförvaltningsprojekt för fiske har identifierats och vidare arbete kommer att ske i syfte att stärka samarbetet mellan fiskare, intresseorganisationer och myndigheter på nationell och regional nivå.

När det gäller grundvatten har SGU pekat ut de grundvattenområden som är av vikt för dricksvattenförsörjningen nu och i framtiden. Naturvårdsverket har i samråd med SGU och Boverket givit ut allmänna råd och en särskild handbok med vägledning för att skydda dricksvattentäkter genom att inrätta skyddsområden. SGU arbetar med att identifiera och avgränsa områden där djupa borrhål ökar risken för uppkomst av problem för grundvattenkvaliteten. Genom analys av råvatten vid allmänna vattenverk ges information om grundvattnets kvalitet. Råvattnet vid 83 procent av grundvattentäkterna har analyserats. Dessa analyser samlas in till SGU:s Databas för Grundvattenförekomster och Vattentäkter (DGV).

### **3.5.3 Verksamhetsområde 3 Kunskap och underlag för miljöarbete**

Målet för verksamhetsområdet är att genom forskning, uppföljning och analys ta fram den kunskap som behövs för att genomföra och förnya insatser för att nå miljökvalitetsmålen.

### 3.5.3.1 Insatser inom politikområdet

Miljöövervakningen är en viktig komponent i uppföljningen av miljökvalitetsmålen. Miljöövervakningens syfte är att dokumentera tillståndet i miljön och dess förändringar. Övervakningen visar om genomförda åtgärder leder till önskade förbättringar och om vi når uppsatta miljökvalitetsmål eller inte. Naturvårdsverket har ett övergripande ansvar för den nationella miljöövervakningen och beslut om medel för miljöövervakning beslutas av Miljömålsrådet. Beträffande miljömålsuppföljning se avsnitt 3.6 Resultatbedömning.

Naturvårdsverket finansierar forskning inom områden som är angelägna för att öka kunskapen inom verkets ansvarsområde. Det handlar bl.a. om forskning som skall ge kunskap som behövs som underlag för miljömålsarbetet, för arbetet med miljöbalken och i det internationella förhandlingsområdet. Verket har också fått bidrag från EU för att delta i det europeiska nätverket ERA-NET som syftar till att länka ihop medlemsländernas forskningsprogram.

Av de ca 100 miljoner kronor som verket använder för forskning används drygt hälften till fleråriga forskningsprogram. Regeringen ser positivt på att verket även avsätter medel för att vid behov kunna finansiera forskning för att täcka akuta kunskapsbehov. Det gäller exempelvis när miljöövervakning eller tillsyn visar på avvikelser i miljön som behöver analyseras närmare. Regeringen anser också att forskning som syftar till att öka förståelsen kring hur miljön påverkar hälsan bör prioriteras.

Övrig forskning som berör miljöområdet beskrivs under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Naturvårdsverket har tillsammans med berörda länsstyrelser inventerat statens skogar och pekat ut områden med höga naturvärden. Inventeringen har fullföljts även i Norrbottens och Västerbottens län har under barmarksperioden 2004. Sveaskog, Fastighetsverket och länsstyrelserna har haft ett samråd om prioriteringen av vilka marker som skall skyddas och säkerställa lämpliga former för skydd så att dessa skogar bidrar till målsuppfyllelsen av miljökvalitetsmålet Levande skogar. Samrådet har resulterat i en överenskommelse mellan Sveaskog och Naturvårdsverket och berörda länsstyrelser som innebär att merparten av den utpekade skogsmarken kommer att skyddas i någon form. En mot-

svarande dialog pågår mellan Fastighetsverket, Naturvårdsverket och berörda länsstyrelser.

Naturvårdsverket har tillsammans med länsstyrelserna på regeringens uppdrag påbörjat en basinventering av naturvärden i Natura 2000 områden, naturreservat och nationalparker för att få en aktuell bild av naturvärdena i våra skyddade områden.

Under året har utredningen Kunskapsuppbyggnad om Sveriges biologiska förhållanden arbetat, bl.a. genom en webbenkät. Utredningen skall redovisa sitt slutbetänkande i oktober 2005. Detta betänkande kommer, tillsammans med en översikt över forskning om biologisk mångfald som redovisas av Formas, att utgöra ett värdefullt underlag för det fortsatta arbetet med att genomföra miljökvalitets- och delmålen, i synnerhet det av regeringen föreslagna nya miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.

Det är känt att utsläpp av växthusgaser påverkar klimatet och klimatförändringarna är en realitet idag. Den temperaturökningen som skett sedan 1950-talet förklaras med att utsläppen av växthusgaser, främst koldioxid från användning av fossila bränslen, har ökat. En fortsatt förstärkt växthuseffekt är att vänta under 2000-talet. FN:s klimatpanel (IPCC) har i studier visat att fortsatta temperaturhöjningar på mellan 1,4 och 5,8° C är att vänta under perioden 1990–2100. Samtidigt bedöms havsnivån komma att stiga med 0,09–0,88 meter. Sverige påverkas emellertid samtidigt av en landhöjning. Extrema väderhändelser såsom stormar, torrperioder och häftiga regn kan enligt forskarna bli mer vanligt förekommande i ett framtida klimat.

Arktiska rådet har nyligen låtit genomföra en bred vetenskaplig syntes av aktuella forskningsresultat beträffande kunskapsläget om klimatförändringarnas effekter i Arktis. Resultatet presenterades i en rapport som överlämnades till Arktiska rådet i november 2004. I rapporten konstateras att uppvärmningen i Arktis nu går snabbt. Årsmedeltemperaturen i Arktis har under de senaste årtiondena stigit nästan dubbelt så snabbt som temperaturen på lägre breddgrader, med vissa variationer inom regionen.

I arbetet med att ta fram underlag inför uppföljningen av den svenska klimatpolitiken har Statens energimyndighet och Naturvårdsverket tagit fram nya utsläppsprognoser för utsläppen av växthusgaser för 2010 resp. 2020. Enligt utsläppsprognoserna behövs ytterligare åtgärder för att nå det klimatpolitiska målet. Regeringen

återkommer inom kort med en klimatpolitisk proposition.

Rosby center är ett internationellt forskningsinstitut som är knutet till SMHI i Norrköping. Forskningsgruppen arbetar bl.a. med att utveckla klimatmodeller för vår region. Arbetet vid Rosby center är viktigt för att öka kunskapen om klimatförändringarnas effekter i Sverige och hur vi kan anpassa oss till de oundvikliga klimatförändringarna. Forskningen bidrar också med vetenskapligt underlag till de internationella förhandlingarna på klimatområdet.

### 3.5.3.2 Insatser utanför politikområdet

ArtDatabanken har under 2004 och 2005 etablerat Svenska Artprojektet. I detta ingår dels att vetenskapligt utforska och beskriva Sveriges djur-, växt- och svamparter, dels att producera Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna, vilken närmast kan beskrivas som ett taxonomiskt referensverk. Den vetenskapliga delen omfattar forskning och inventeringar av dåligt kända artgrupper och utförs vid landets universitet och biologiska museer. I april 2005 presenterades Nordens dagfjärilar, det första bandet av Nationalnyckeln. Inom ArtDatabanken har även arbetet med att utveckla den webbaserade Artportalen gått vidare. Artportalen bygger på inrapportering av fynduppgifter för växt- och djurarter från frivilliga i huvudsak amatörbiologer. Artportalen är ett sätt att ta tillvara lokal kunskap och genom denna få ett förbättrat kunskapsläge. ArtDatabanken har under 2005 även presenterat en ny version av den svenska rödlistan. Denna redovisar de djur, växter och svampar som bedöms att inte ha långsiktigt livskraftiga bestånd i Sverige. Bedömningarna baseras på Internationella naturvårdsunionens (IUCN) kriterier och är ett resultat av två års arbete som har engagerat Sveriges främsta experter inom respektive artgrupp. Analysen omfattar ca 20 000 arter varav 3 653 är förtecknade på rödlistan. Av dessa bedöms i sin tur 1 664 som hotade. ArtDatabanken har även fördelat stöd till biologiska samlingar.

Centrum för biologisk mångfald (CBM) har under året drivit forskningsprogrammen HagmarksMistra och Naturvårdskedjan. CBM är vidare sammanhållande för arbetet med Programmet för odlad mångfald (POM). CBM driver även projektet Människan, växterna och

djuren – etnobiologin i Sverige som syftar till att kartlägga traditionell kunskap om biologisk mångfald.

Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har tillsammans utrett frågan om ansvarsförhållandet för sjukdomar hos vilda djurpopulationer. Uppdraget har redovisats den 15 april 2005. Uppdraget lämnades efter en hearing i frågan om den s.k. fågeldöden. Naturvårdsverket föreslås problemdimensionera och besluta om eventuella medel och åtgärder efter samråd med SVA där ett viltsjukdomövervakningsprogram skapas. SVA föreslås arbeta på uppdrag från Naturvårdsverket samt åta sig ansvar för att följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos vilda djurpopulationer. Regeringen förbereder åtgärder under 2006 där utgångspunkten är den gemensamma redovisningen.

I enlighet med skogsbrukets sektorsansvar skall skogsbolag själva svara för en inventering och redovisning av data om nyckelbiotoper på sina marker. Skogsstyrelsen har under året påbörjat ett arbete för att förbättra kunskapen om de frivilliga avsättningarna av skogsmark med inriktning på avsättningarnas areal, värde och varaktighet med sikte på rapportering 2008.

Inventeringen av värdefulla äng- och betesmarker har avslutats under 2004. Cirka 64 800 objekt är beskrivna, varav ca 6 800 hektar utgörs av ängar och ca 228 000 hektar av betesmarker. Resterande areal av inventerade objekt utgörs av restaureringsmarker eller bedöms som inte längre värdefulla.

Regeringen har givit Socialstyrelsen i uppdrag att regelbundet redovisa utvecklingen inom miljörelaterad ohälsa. Socialstyrelsen presenterade Miljöhälsorapport 2005, med särskild inriktning på barns hälsa, i januari 2005. Av rapporten framgår att barns hälsa i Sverige generellt sett är god. Allergisjukdomar (t.ex. astma), diabetes, fetma och psykisk ohälsa är dock betydande och ökande problem. Vissa hälsoeffekter kan kopplas till miljöfaktorer. Barn med allergisjukdom i luftvägarna är en särskilt känslig grupp. Faktorer i inomhusmiljön, ofta relaterade till fuktproblem i bostaden, har betydelse för symptom från luftvägarna. Luftföroreningar i den yttre miljön kan ge luftvägssymptom hos barn och öka risken för sänkt lungfunktion. Exponering för vissa metaller och svärnedbrytbara organiska ämnen som ansamlats i miljön ligger nära de nivåer som kan påverka barns och främst

fosters utveckling. Det kanske mest utbredda miljöproblemet är bullerstörningar. Där anger barnen själva att de störs mest av ljud från andra barn och hög musik. Nedsatt hörsel, öronsus (tinnitus), sömnstörningar och minskad koncentrationsförmåga är allvarliga effekter av buller i barnens hem, förskola, skola och fritidsmiljöer.

### 3.6 Resultatbedömning

I maj 2005 lämnade regeringen miljömålspropositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150) till riksdagen. I propositionen redovisas en fördjupad utvärdering av systemet med miljökvalitetsmål och delmål samt de tre åtgärdsstrategier som antogs 2001. Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljökvalitetsmålen och föreslår åtgärder för att nå målen.

Regeringen anför i miljömålspropositionen att arbetet med att uppnå de delmål som riksdagen har lagt fast kommer att medföra omfattande miljöförbättringar, vilket i sin tur innebär goda förutsättningar för att nå miljökvalitetsmålen inom en generation. Det råder dock stora svårigheter inom vissa områden där det är osäkert om det är möjligt att nå miljökvalitetsmålen inom en generation. Två av de fem mål som är svåra att nå är Levande skogar och Ingen övergödning. För dessa mål noteras dock att miljöpåverkan minskar. Ett av skälen till att målen är svåra att nå är att naturen behöver lång tid för att återhämta sig. De två mål som bedöms som mycket svåra att nå är Giftfri miljö och Begränsad klimatpåverkan. När det gäller miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård gör regeringen bedömningen att målet blir svårt att nå eftersom måluppfyllelsen är beroende av andra nationers agerande och av att andra miljökvalitetsmål uppnås, t.ex. Giftfri miljö och Ingen övergödning. Regeringen bedömer att en fortsatt utveckling av åtgärder inom ramen för de tre åtgärdsstrategierna som riksdagen har antagit (strategin för effektiv energianvändning och transporter, strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp samt strategin för hushållning av mark och vatten och en god bebyggd miljö) är viktig i arbetet med att uppnå miljökvalitetsmålen. Regeringen aviserar en utredning om ekonomiska styrmedel på miljöområdet. Vidare aviserar ett gemensamt uppdrag till Naturvårds-

verket och Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) för att stärka och utveckla det regionala hållbarhetsarbetet. Regeringen avser också att tillsätta en utredning som syftar till att föra fram prioriterade förslag på svenskt agerande för att förbättra det globala miljöståndet samtidigt med en ekonomisk tillväxt.

I miljömålspropositionen föreslår regeringen att målsystemet kompletteras med ett sextonde miljökvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv, om biologisk mångfald. Till miljökvalitetsmålet föreslås tre delmål.

Regeringens uppfattning är enligt propositionen att den tydliga miljömålsstruktur som nu har etablerats effektiviserar mål- och resultatstyrningen av arbetet med att lösa de stora miljöproblemen, särskilt som den kombinerats med ett tydligt uppföljningssystem.

Miljömålsrådet lämnade i juni 2005 sin fjärde årliga rapport om uppföljning av Sveriges 15 miljömål (deFacto 2005). Miljömålsrådets bedömning beträffande mål som blir svåra att nå är densamma som förra året. Det gäller Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, levande skogar och Ingen övergödning.

Miljömålsrådet konstaterar att utvecklingen är positiv för många av miljökvalitetsmålen, men jämfört med tidigare behöver bl.a. utsläppen av försurande ämnen uppmärksammas mer.

Miljömålsrådet har jämfört med förra året ändrat sin bedömning av möjligheterna att nå delmålen i tre fall. För Frisk luft har bedömningen för delmålet om marknära ozon ändrats från att målet kan nås med redan vidtagna och beslutade åtgärder till att målet blir svårt att nå om inte ytterligare insatser vidtas. Anledningen till den ändrade bedömningen är att åtgärderna inte visat sig vara tillräckliga för att målet skall kunna uppnås även under varma somrar då bildningen av marknära ozon är som störst. Här gör också regeringen bedömningen att det är angeläget att målet ses över med anledning av den nya kunskap som framkommit om allvarliga negativa hälsoeffekter av marknära ozon. För delmålet om vattenskyddsområden i Levande sjöar och vattendrag har Miljömålsrådet också ändrat sin bedömning från att målet är möjligt att nå med vidtagna och beslutade åtgärder till att ytterligare åtgärder måste vidtas. Här beror den förändrade bedömningen på att arbetet på länsstyrelserna och kommunerna med att fastställa vattenskyddsområden inte sker i önskvärd takt. För delmålet om ågärdsprogram för hotade arter i

Myllrande våtmarker har bedömningen ändrats i motsatt riktning och Miljömålsrådet konstaterar att målet kommer att nås med vidtagna och beslutade åtgärder. För ett antal andra delmål är bedömningen osäker bl.a. på grund av kunskapsbrist. Avgörande för att nå målen är insatser inom transport-, kemikalie-, skogs- och jordbrukspolitiken. Trenden med ökade koldioxidutsläpp från transportsektorn måste brytas. Det är också viktigt att EU:s nya kemikalielagstiftning REACH blir kraftfull för att få bättre kontroll över farliga ämnen i nya produkter.

I dag finns regionala mål antagna av alla länsstyrelser och skogsvårdsstyrelser. Regeringen anför i miljömålspropositionen att det är viktigt att länsstyrelsernas miljömålsarbete präglas av en helhets- och samsyn i dialog med olika sektorer, till exempel regionala myndigheter och organ, kommuner och näringsliv. Det innebär bland annat att arbetet skall samordnas med och ges ökad tyngd i det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet. Regeringen föreslår att förstärka länsstyrelsernas förvaltningsanslag i syfte att stärka det regionala arbetet för att nå miljö kvalitetsmålen.

### 3.6.1 Begränsad klimatpåverkan

Miljö kvalitetsmålet är att halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar skall stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Ett delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålet gäller svenska utsläpp av växthusgaser.

#### 3.6.1.1 Resultat

Miljö kvalitetsmålet innebär att halten av de sex växthusgaserna, räknat som koldioxidekvivalenter, enligt Kyotoprotokollet och den internationella klimatpanelen IPCC:s defini-

tioner tillsammans skall stabiliseras på en nivå lägre än 550 ppm i atmosfären.

Enligt delmålet skall de svenska utsläppen av växthusgaser minska med fyra procent till perioden 2008–2012 jämfört med 1990. År 2050 bör de svenska utsläppen vara lägre än 4,5 ton koldioxidekvivalenter per invånare och år, för att därefter minska ytterligare.

Enligt Miljömålsrådets rapport uppgick utsläppen av växthusgaser 1990 till 72,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Enligt den senaste utsläppsstatistiken uppgick utsläppen till 70,6 miljoner ton koldioxidekvivalenter för 2003. Detta betyder att utsläppen har minskat med 2,3 procent sedan 1990.

Utsläppen mellan 1990–2003 har varierat mellan 67,5 miljoner ton och 77,2 miljoner ton. Skillnaden mellan åren beror till stor del av variation i nederbörd och vinterhalvårstemperatur. Efter år 2000 har utsläppen ökat något. En förklaring är att dessa år i samtliga fall varit kallare och mindre nederbördsrika jämfört med år 2000. De senaste årens utsläpp är dock varje år lägre än utsläppen för år 1990.

Energisektorns utsläpp av växthusgaser var 55 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2003 vilket motsvarar 77 procent av de totala utsläppen. I energisektorns utsläpp ingår även utsläpp från transporter. De summerade utsläppen av växthusgaser från förbränning i industri, den enskilda eldningsenheten i bostäder och el- och fjärrvärmeverk ligger sammantaget på ungefär samma nivå år 1990 och år 2003, medan transporterna står för en stadig ökning.

Utsläppen från transportsektorn var ca 21 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2003 vilket motsvarar en andel på knappt 30 procent av de totala utsläppen av växthusgaser. För transportsektorn som helhet ökade utsläppen av växthusgaser med 10 procent under perioden 1990 till och med 2003.

Utsläppen från industrins processer kommer framför allt från framställning av järn, stål och andra metaller. Några exempel på utsläppskällor är användning av koks i masugnar, användning av dolomit och kalksten vid tillverkning i mineralindustrin och användning av kol vid reduktion av koppar. Koldioxidutsläppen är de mest dominerande med ca 75 procent. Därefter kommer fluorerade gaser med 15 procent och dikväveoxid med 10 procent. De totala utsläppen från industrins processer låg 2003 på knappt 5,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket mot-

svarar 8 procent av de samlade utsläppen. Sedan 1990 har de totala utsläppen i denna sektor varierat kraftigt, främst beroende på att produktionsvolymerna varierar med konjunktursvängningarna.

Jordbruket är den största källan för utsläpp av metan och dikväveoxid. År 2003 uppgick utsläppen, uttryckt som koldioxidekvivalenter, till 8,7 miljoner ton, varav ca 60 procent utgjordes av dikväveoxid och 40 procent av metan. Utsläppen minskade med drygt 3 procent under perioden 2000–2003 och sedan 1990 har jordbrukets samlade utsläpp reducerats med knappt 9 procent. Metanutsläppen kommer främst från nötkreaturens matsmältning och gödsel, medan övriga djurslag har relativ liten betydelse. Den viktigaste orsaken till de reducerade utsläppen är en minskad djurhållning.

Avfallsdeponier är, näst efter djurhållning, den största källan för utsläpp av metangas då metan bildas när organiskt avfall deponeras. År 2003 var de totala utsläppen från avfallssektorn 2 miljoner ton koldioxidekvivalenter eller knappt tre procent av de totala utsläppen. Det är en minskning med nästan 30 procent jämfört med 1990. Minskningen beror dels på insamling av deponigas och dels på en minskad mängd deponerat material till följd av deponeringsförbud, deponiskatt och avfallsplaner. Deponigasinsamling är en viktig åtgärd för att minska utsläpp av metan från redan deponerat material. I dag finns deponigasinsamling på ca 70 avfallsdeponier i Sverige och andelen återtagen gas varierar mellan 20–90 procent.

### 3.6.1.2 Analys och slutsatser

Enligt Kyotoprotokollet och IPCC:s definitioner ska temperaturen år 2050 i världen inte få stiga mer än +2° C jämfört med 1990. Tidigare trodde man att detta innebär en nivå koldioxidekvivalenter motsvarande 550 ppm i atmosfären. Enligt nya rapporter från IPCC motsvarar detta snarare en nivå på 400–450 ppm. Detta innebär att de åtaganden som EU och Sverige har enligt Kyotoprotokollet och som är baserat på tidigare beräkningar inte stämmer. Utsläppsutvecklingen har hittills varit gynnsam, men prognoserna i Kontrollstation 2004 (Naturvårdsverkets och Energimyndighetens arbete med att ta fram underlag inför kontrollstationen 2004) tyder på att

ytterligare åtgärder kan behövas för att nå det klimatpolitiska målet för perioden 2008–2012.

Enligt Kontrollstation 2004 är det främst skatt på energi och koldioxidskatt som bidragit till att utsläppen i Sverige har minskat. Dessa skatter har även hög potential att bidra till kostnadseffektivitet jämfört med flertalet andra styrmedel eftersom de, liksom utsläppsrätter, sätter ett pris på koldioxidutsläpp och därmed möjliggör för dem som har att betala skatten att avgöra vilka åtgärder som är lönsamma att vidta. Även elcertifikatsystemet bedöms ha en viss dämpande effekt på utsläppen av växthusgaser.

Minskningen av utsläppen i bostads- och servicesektorerna är bl.a. ett resultat av den gröna skatteväxlingen som gjort användning av biobränslen för värmeproduktion mer konkurrenskraftig. Minskningen beror på övergång från individuell oljeuppvärmning till fjärrvärme samt ökad användning av värmepumpar och biobränslen. Möjligheten att ytterligare effektivisera energianvändningen i bebyggelsen bedöms som goda. Den goda utsläppsutvecklingen i denna sektor bör fortsatt främjas.

Även utsläppen från jordbruk och avfallsdeponier minskar. Inom jordbruket beror nedgången främst på ett minskat antal djur och inom avfallssektorn på uppsamling av gas ur deponierna samt på att deponeringsförbud och deponiskatt har minskat mängden deponerat material.

Minskningarna motverkas dock av en ökning av vägtrafikens utsläpp. Framför allt ökar de tunga godstransporterna. Personbilarna har i genomsnitt blivit något bränslesnålare under perioden och de senaste åren har också inblandningen av etanol i bensin fått betydelse. Andelen etanol i bensin uppgick enligt preliminära siffror till 3,5 procent 2004. Med nuvarande ökningstakt nås taket på 5 procent redan nästa år.

Regeringen avser att i höst återkomma till riksdagen med bedömningar och slutsatser om miljö kvalitetsmålet i en särskild klimatproposition.

### 3.6.2 Frisk luft

Miljö kvalitetsmålet är att luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö-



kvalitetsmålet. Delmålen gäller halter för svavel-dioxid, kvävedioxid och marknära ozon samt minskning av utsläppen av flyktiga organiska ämnen.

### 3.6.2.1 Resultat

Enligt Miljömålsrådets rapport har halterna av svaveldioxid tidigare reducerats kraftigt, men de senaste åren tycks ingen ytterligare minskning ha skett. Svaveldioxidhalten enligt delmålet överskreds vissa år i södra Sveriges kuststäder, t.ex. i Göteborg under vinterhalvåret 2003/04.

Miljömålsrådet anger att en förväntad ytterligare minskning av kvävedioxidhalterna i tätorterna har uteblivit. I stället har nivåerna planat ut de senaste fem åren. Stora regionala skillnader kan observeras i trenderna för kväveoxider i omgivningsluften. Skillnaderna kan enligt rådet bero på olikheter i lokala åtgärder samt en större påverkan från sjöfart och intransport av kväveoxider från omgivande länder i sydligaste Sverige.

Ozon transporteras in i landet främst i södra Sverige och kan medföra höga halter under kortare tidsperioder. Miljömålsrådet anger att medelhalten av ozon tycks öka långsamt såväl i landsbygdsområden som i tätorter.

Totalt sett har utsläppen av flyktiga organiska ämnen (VOC) minskat med ca 40 procent sedan 1990 till 303 000 ton. Vinterhalvårsvärdena i tätortsluften har minskat med över 70 procent sedan 1990-talets början, och minskningen fortsätter.

### 3.6.2.2 Analys och slutsatser

Enligt miljömålsrådets rapport råder en viss osäkerhet kring hurvida delmålet om svavelhalter kan uppnås fullständigt. Orsakerna är bl.a. ökade utsläpp från produktion av elektricitet och värme. Utsläppen från den internationella sjöfarten ökar också och beräknas överstiga utsläppen från Europas samlade landbaserade källor 2020. Regeringen anger i miljömålspropositionen att det internationella luftvårdsarbetet även fortsättningsvis bör vara högt prioriterat. Regeringen föreslår också en skärpning av delmålet om utsläpp av svaveldioxid till luft under Bara naturlig försurning. Se vidare under Bara naturlig försurning.

Åtgärder inom EU som helhet förväntas enligt rådet bidra till att tillfällena med höga halter av ozon minskar. Delmålet kommer dock troligen inte att kunna uppfyllas varma somrar, eftersom bildning av marknära ozon då sker i större omfattning.

Utsläppen av VOC har enligt rådet de senaste fem åren inte minskat tillräckligt för att målet om 241 000 ton säkert skall kunna nås till 2010. Orsaken anges vara att utsläppen från stationär förbränning och från hushållen ökat.

Trots att kvaliteten på utomhusluften blivit väsentligt bättre på senare år vållar luftföroreningar från trafik och uppvärmning fortfarande betydande hälsoproblem. Det är enligt Socialstyrelsens Miljöhälsorapport viktigt att minska exponeringen så att inte fler människor blir sjuka och att de som redan är astmatiker och allergiker inte drabbas av symptom.

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljökvalitetsmålet och föreslår ett antal åtgärder inom strategin för effektivare energianvändning och transporter som inriktas mot att uppnå bl.a. delmålen under Frisk luft. Inom trafiksektorn aviserar regeringen bl.a. en miljöinriktad skatteomläggning för tunga fordon och att upphandlingskrav skall utvecklas för entreprenadmaskintjänster och transporttjänster med tunga fordon med särskilt låga utsläpp. Regeringen beslutade i december 2004 om åtgärdsprogram för att uppfylla miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och partiklar för Stockholms län samt för kvävedioxid för Göteborgsregionen. I juli 2005 beslutade regeringen att sådana åtgärdsprogram skall upprättas även för Umeå, Uppsala, Norrköping, Helsingborg och Göteborg (för partiklar). För att minska de lokala störningarna av utsläpp till luft från småskalig fastbränsleledning avser regeringen att utöka kommunernas möjligheter att meddela lokala föreskrifter i särskilda områden.

I miljömålspropositionen föreslår regeringen vidare nya delmål för partiklar och för det cancerframkallande ämnet benso(a)pyren. Ett delmål för partiklar ger incitament till åtgärder för att minska de höga halterna orsakade av bl.a. direkta emissioner av vägbaneslitage till följd av dubbdäcksanvändning och avgaser från dieselfordon. Regeringen avser att införa en ny miljökvalitetsnorm för benso(a)pyren. Normen skall uppfyllas 2010 så att åtgärder hinner vidtas och få effekt. Benso(a)pyren omfattas av EU:s nya

luftkvalitetsdirektiv, det s.k. fjärde dotterdirektivet (2004/107/EG).

### 3.6.3 Bara naturlig försurning

Miljökvalitetsmålet är att de försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen skall heller inte öka korrosionshastigheten i tekniskt material eller kulturföremål och byggnader.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller minskad försurning av sjöar, rinnande vatten och skogsmark samt minskning av utsläppen av svaveldioxid och kväveoxider till luft. För att miljökvalitetsmålet skall nå krävs att utsläppen av försurande ämnen fortsätter att minska i Sverige och övriga Europa.

#### 3.6.3.1 Resultat

Enligt Miljömålsrådets rapport var 10 procent av sjöarna över 4 hektar försurade år 2000 enligt nuvarande bedömningsgrunder för miljökvalitet. En studie av Miljöövervakningens referenssjöar (försurningskänsliga sjöar) visar att endast ett fåtal av sjöarna är påverkade av försurning i norra Sverige och att andelen inte förändrats under den senaste tioårsperioden. I sydvästra Sverige, som har en stor andel försurade sjöar, har andelen referenssjöar klassade som försurningspåverkade minskat markant.

Delmålet för försurning av skogsmarken är enligt Miljömålsrådet uppnått redan idag om man beaktar den genomsnittliga utvecklingen. Andelen skogsmark med hög och mycket hög surhetsgrad har minskat från 23 procent under perioden 1985–1987, till 16,5 procent under perioden 1993–1997 och 13 procent under perioden 1998–2002. Förändringen indikerar en förbättring, som kan relateras till minskad försurningspåverkan.

Utsläppen av svaveldioxid har enligt rådet minskat med över 90 procent sedan 1970. Räknat från 1990 har utsläppen halverats. År 2003 var utsläppen 51 000 ton (exkl. utsläpp från internationell sjö- och luftfart) och delmålet har därmed redan nåtts.

Utsläppen av kväveoxider i Sverige har minskat med 35 procent från 1990 till 2003. Enligt rådet beräknas, med nu fattade beslut, utsläppen av kväveoxider minska till ca 160 000 ton för år 2010.

#### 3.6.3.2 Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport krävs betydande ytterligare åtgärder i Europa för att miljökvalitetsmålet skall nås, särskilt inom områdena energiproduktion, vägtrafik, sjöfart, jordbruk och klimatpolitik. Även nationellt bör enligt rådet ytterligare åtgärder vidtas, främst för att minska utsläppen av kväveoxider och för att minska skogsbrukets försurande påverkan.

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljökvalitetsmålet. Regeringen anger att det internationella luftvårdsarbetet även fortsättningsvis bör vara högt prioriterat. Det gäller främst arbetet inom luftvårdskonventionen (CLRTAP) och EU:s strategi Clean Air for Europe (CAFE). CAFE syftar till att minska luftföroreningarna och förbättra luftkvaliteten i Europa. Inom CLRTAP och CAFE pågår ett arbete med att ta fram underlag för revidering av bl.a. Göteborgsprotokollet och olika EG-direktiv om utsläpp till luft. Det gäller även att inom ramen för CAFE driva frågan om en hög ambitionsnivå för att få till stånd utsläppsminskningar i Europa och därmed minska nedfallet av försurande ämnen i Sverige. Det är vidare viktigt att EU-länderna får gehör i IMO (International Maritime Organization) för att svavelhaltererna i fartygsbränslen sänks och att begränsningar av utsläppen av kväveoxider skärps.

Regeringen föreslår i miljömålspropositionen ett antal åtgärder inom strategin för effektivare energianvändning och transporter som inriktas mot att minska utsläppen av luftföroreningar. Se vidare under Frisk luft. Regeringen föreslår också en skärpning av delmålet om utsläpp av svaveldioxid till luft.

Regeringen avser bl.a. att uppdra åt Naturvårdsverket att utarbeta förslag till kompletterande åtgärder som behövs för att nå delmålet om försurning av sjöar och rinnande vatten samt delmålet om utsläpp av kväveoxider. Vidare skall verket utarbeta nya riktlinjer för kalkningsverksamheten för sjöar och vattendrag samt utvärdera behovet av en förändrad miljöövervak-

ning för att bättre följa upp och avrapportera miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning.

I övrigt bidrar åtgärderna som redovisats under Frisk luft även till att uppfylla delmålen under Bara naturlig försurning.

### 3.6.4 Giffri miljö

Miljökvalitetsmålet är att miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Six delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper, miljö- och hälsoinformation om varor, utfasning av särskilt farliga ämnen, fortlöpande minskning av hälso- och miljöriskerna med kemikalier, riktvärden för miljökvalitet för kemiska ämnen samt sanering och efterbehandling av förorenade områden.

#### 3.6.4.1 Resultat

Enligt Miljömålsrådets rapport kommer utfallet av förhandlingarna om en ny kemikalielagstiftning inom EU (REACH) att få stor betydelse för möjligheterna att nå målet.

REACH kommer enligt rådet att innebära en betydande förbättring av kunskapen om kemiska ämnens egenskaper. De föreslagna testkraven för ämnen som tillverkas och importeras i mindre volymer (1– 10 ton) är dock fortfarande alldeles för låga och tidtabellen för införandet är långsam.

Enligt rådet behöver informationskrav om farliga ämnen i varor införas i form av regelverk på EU-nivå och internationellt för att delmålet om miljö- och hälsoinformation om varor skall kunna nås.

Det tillståndssystem för särskilt farliga ämnen som finns i REACH-förslaget förbättrar enligt rådet sannolikt förutsättningarna för att nå delmålet om utfasning av farliga ämnen. Det föreslagna systemet väntas bl.a. ha en preventiv effekt.

Parallellt med utvecklingen av REACH fortgår arbetet under nuvarande lagstiftning. Ytterligare ett fyrtiotal ämnen har klassificerats som cancerframkallande, arvsmassepåverkande eller fortplantningsstörande i kategori 1 eller 2 under

existerande ämnesdirektivet (67/548/EEG). Därmed har ca 250 ämnen, utöver ett större antal komplexa kolväten, denna klassificering. De förslag som regeringen lagt om ett förbud mot cancerframkallande s.k. HA-oljor i bildäck resulterade i att ett förbud på EU-nivå antogs av rådet och parlamentet i juni 2005.

Enligt Miljömålsrådet pekar flertalet indikatorer idag inte på någon tydlig trend i utvecklingen av delmålet om fortlöpande minskning av hälso- och miljöriskerna med kemikalier. Tillverkare och importörer skall enligt REACH ge kemikalieanvändande företag tillgång till data i form av riskbedömningar, information om användningar och skyddsåtgärder. Detta kommer sannolikt att förbättra förutsättningarna för att nå målet. I det pågående EU-programmet för existerande ämnen, har beslutats om rekommendationer för riskbegränsning för 23 ämnen (bl.a. akrylamid och kortkedjiga klorparaffiner). Rapportörerna har riskbedömt 118 av totalt 141 ämnen. På EU-nivå är riskbedömningarna klara för 67 ämnen, varav riskminskning har föreslagits för 54. Materialet är ett viktigt underlag för fortsatt riskminskningsarbete inom flera regelverk i EU. För att underlätta företagets identifiering av farliga ämnen och underlätta riskminskning har KemI tagit fram ett webbaserat prioriteringsverktyg (PRIO). Polismyndigheterna gör varje år drygt 6 000 kontroller av vägtransporter med farligt gods. På var fjärde transport görs en eller flera anmärkningar, men antalet felaktiga transporter har minskat under den senaste femårsperioden.

Enligt Miljömålsrådets rapport är delmålet om riktvärden för miljökvalitet uppnått genom att KemI har fastställt och publicerat riktvärden för 100 växtskyddsmedelssubstanser. Naturvårdsverket har också publicerat en vägledning för hur riktvärdena kan tillämpas.

I pågående genomgång av aktiva ämnen eller organismer i växtskyddsmedel som idag finns på marknaden inom EU har beslut tagits om totalt 582 ämnen. Av dessa har 35 ämnen förbjudits på grund av oacceptabla risker. I 430 fall försvinner ämnena från marknaden därför att industrin inte längre stöder ett godkännande. Sverige har bidragit genom att producera 11 riskbedömningsrapporter för växtskyddsmedel samt en rapport i det nystartade programmet för biocidprodukter. Under många år har Sverige verkat för att förhindra godkännande av flera reproduktions- och hormonstörande ämnen i växtskyddsmedel.

Detta har nu resulterat i att kommissionen föreslagit att dessa ämnen inte skall godkännas.

Sedan 2004 har beslut fattats för ca 70 produkter i prövningen av nya växtskyddsmedels- och biocidprodukter på EU-nivå, varav en tredjedel avslagits.

Samtliga län räknar med att vara klara med identifieringen år 2005 i enlighet med det nationella delmålet om sanering och efterbehandling av förorenade områden. Ungefär hälften av de områden som delmålet anger kommer då att ha åtgärdats. Antalet län som fått statliga bidrag för sanering har under 2004 ökat från nio till tretton. Vid ingången av år 2005 befann sig 219 objekt i olika skeden av undersökning, helt eller delvis med statligt bidrag. Därutöver var 18 objekt i åtgärdsfas och 35 stycken slutförda. Därutöver har 67 objekt undersökts men inte åtgärdats vidare. Kunskapen om objekt som efterbehandlas med annan finansiering än statliga bidrag har ökat under året.

### 3.6.4.2 Analys och slutsatser

Miljömålsrådet bedömer att det är möjligt att genom ytterligare nationella och internationella insatser begränsa tillförseln av nya farliga ämnen till miljön. Det är svårare att komma till rätta med långlivade ämnen som redan är spridda i vatten, byggnader och miljö.

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljö kvalitetsmålet. Regeringen anför att Giftfri miljö är ett av de miljö kvalitetsmål där framgången beträffande delmålen om kemikalier är mest beroende av ett framgångsrikt samarbete inom EU och internationellt. Arbetet med REACH har stor betydelse för att nå målen. En kraftfull europeisk kemikalielagstiftning är enligt regeringen en grundläggande förutsättning för att förbättra kontrollen av farliga kemikalier. Samtidigt pågår arbetet med en global kemikaliestrategi som bör få stor betydelse för det internationella arbetet med kemikaliesäkerhet, inte minst i u-länderna. Sammanfattningsvis är det regeringens bedömning att det långsiktiga arbetet med att utforma regelverk och att begränsa användningen av farliga ämnen ger positiva resultat. Samtidigt kan det konstateras att kemikaliesäkerhetsarbetet hittills gått långsamt framåt med tanke på mängden kända farliga ämnen som används och att mängden ämnen där det saknas kunskap är ännu

större. För ca 85 procent av de 2 500 kemikalier som i dag finns på marknaden och hanteras i volymer över 1 000 ton/år saknas uppgifter motsvarande de krav som ställs på nya kemikalier som släpps ut på EU-marknaden. Kunskapen om kemikalier som hanteras i lägre volymer är ännu sämre.

Regeringen föreslår i miljömålspropositionen ett antal åtgärder som inriktas mot att nå bl.a. delmålen om kemikalier under Giftfri miljö. Åtgärderna gäller bl.a. prioriterad aktivitet för att påverka utformningen av REACH och annat EU-arbete inom kemikalieområdet som t.ex. växtskyddsmedel och kvicksilver. Regeringen prioriterar också arbete med den globala kemikaliestrategin inom FN:s miljöprogram, genomförandet av Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar och Rotterdamkonventionen om farliga kemikalier i internationell handel samt det globala arbetet med tungmetaller. Vidare anför regeringen att möjligheten att gå före och införa begränsningar av särskilt farliga ämnen bör utnyttjas när det är motiverat från hälso- och miljösynpunkt i enlighet med försiktighets- och produktvalsprinciperna.

För att öka miljöorganisationernas medverkan i kemikaliarbetet både internationellt och inom EU stöder regeringen det internationella kemikaliesekretariatet. Regeringen bedömer att kapacitetsuppbyggnad och biståndsinsatser är en viktig del av arbetet med att förbättra kemikaliekontrollen internationellt. Sådana insatser görs redan idag och förväntas kunna öka ytterligare, bl.a. inom ramen för den globala kemikaliestrategin och genom ett stärkt samarbete mellan KemI och Sida.

Regeringen föreslår en förstärkning av Kemikalieinspektionens förvaltningsanslag i syfte att stärka arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet.

Sanering och efterbehandling av förorenade områden är ett långsiktigt arbete där kunskap och kommunikation är viktiga instrument. En stor del av Naturvårdsverkets arbete har hittills syftat till att sprida kunskap och att få igång projekt på de allra mest förorenade platserna. Antalet identifierade förorenade områden har ökat med 10 procent och beräknas nu vara drygt 50 000. Antalet områden som tillhör de två högsta riskklasserna ligger dock på samma nivå som i tidigare beräkningar. Det innebär att kännedomen är god om vilka objekt som måste undersökas vidare och eventuellt åtgärdas.

Orsaker till att målet om antalet åtgärdade objekt inte helt kommer att uppnås inom utsatt tid är dels att de utredningar som behövs för att åtgärda stora och komplicerade objekt är omfattande och tidskrävande, dels att den nödvändiga uppbyggnaden av en organisation som kan hantera den kraftiga ökningen av resurser för saneringsarbetet har tagit tid, såväl i den offentliga som i den privata sektorn. Objekten som prioriterats för sanering är de som tillhör riskklass 1 och som därmed innebär mycket stora risker för hälsa och miljö. Regeringen föreslår i miljömålspropositionen två nya delmål om efterbehandling av förorenade områden, som ersätter det tidigare, vars tidsgräns passerar 2005. De nya delmålen innebär att samtliga förorenade områden som innebär akuta risker vid direktexponering och sådana förorenade områden som i dag, eller inom en nära framtid, hotar betydelsefulla vattentäkter eller värdefulla naturområden skall vara utredda och vid behov åtgärdade vid utgången av år 2010. Vidare skall åtgärder under åren 2005–2010 ha genomförts vid så stor andel av de prioriterade förorenade områdena att miljöproblemet i sin helhet i huvudsak kan vara löst allra senast år 2050.

Regeringen avser att ge SGU ansvar för att inventera och genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar för objekt som förorenats av statliga organisationer som inte finns kvar. För detta ändamål avser regeringen att anvisa medel till SGU:s disposition.

### 3.6.5 Skyddande ozonskikt

Miljö kvalitetsmålet är att ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Ett delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålet gäller minskning av utsläpp av ozonnedbrytande ämnen.

#### 3.6.5.1 Resultat

Den negativa påverkan på ozonskiktet av ozonnedbrytande ämnen har enligt Miljömålsrådets rapport fortsatt att minska. Mätningar av ozonskiktets tjocklek över Sverige visar att ozonskiktet inte längre tunnats ut. Dock observerades ett mycket tunt ozonskikt över Skandinavien

under 2004 och 2003 blev ozonhålet över Antarktis ett av de största sedan det upptäcktes i mitten av 1980-talet. Forskare bedömer att en återhämtning av ozonskiktet över Europa kan ske först 2020 och att det kan vara återställt tidigast 2050. Det internationella samarbetet för att skydda ozonskiktet har varit framgångsrikt. De globala utsläppen av ozonnedbrytande ämnen har minskat med över 70 procent sedan Montrealprotokollet undertecknades 1987. Halterna av CFC (klorfluorkarboner) i stratosfären har troligen nått sin kulmen och minskar nu. Dock ökar produktion och konsumtion av HCFC (väteklorfluorkarboner) vilket resulterar i högre halter i stratosfären. Den globala utfasningen av metylbromid har avstannat till följd av förhandlingar om undantag från tidigare gjorda åtagandena om utfasning.

#### 3.6.5.2 Analys och slutsatser

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljökvalitetsmålet. Regeringen bedömer att fortsatt kraftfulla insatser i det internationella arbetet är nödvändiga för att nå målet. För att ozonskiktet skall fortsätta återhämta sig gäller att alla länder följer ingångna överenskommelser och fler länder blir parter till Montrealprotokollet och dess tillägg. Det är viktigt att de industrialiserade länderna fasar ut ozonnedbrytande substanser i den takt som beslutats. Genom att dessa länder visar vilja till utfasning finns det en möjlighet att utfasningen i övriga länder kan ske snabbare än beslutat. Det gäller framför allt metylbromid. Utvecklingsländernas tidsplan för utfasning av ozonnedbrytande substanser ligger 10–15 år efter industriländerna. Stödet till utvecklingsländerna när det gäller lagstiftning och tillsyn samt bidrag till kunskapsöverföring av teknik bör öka. Det är också viktigt att vidta åtgärder för att förhindra olaglig handel med ozonnedbrytande substanser. Den snabba ökningen av produktion och konsumtion av HCFC, som ersätter CFC i utvecklingsländerna, är ett problem. Mekanismen för ren utveckling (CDM) inom Kyotoprotokollet riskerar att ge incitament till ytterligare ökning av HCFC-produktionen. Sverige och EU arbetar inom protokollet för att minimera denna risk. Regeringen arbetar fortsatt inom EU och Montrealprotokollet för att utfasningen av ozonnedbrytande substanser skall ske enligt

fastlagda tidplaner, att utfasningen av vissa ämnen skall gå snabbare än planerat och för att få till en förenklad och snabbare procedur för tillägg av nya ämnen till Montrealprotokollet. Sverige driver bl. a. inom EU frågan om strängare regler för utfasning av HCFC inom Montrealprotokollet. Regeringen har i miljömålspropositionen föreslagit ytterligare åtgärder på nationell nivå för att nå målet bl.a. att införa ett användningsförbud för HCFC och vidta åtgärder för att förhindra utförsel av utrangerade kylmöbler som innehåller ozonnedbrytande ämnen. Naturvårdsverket har inlett ett arbete för att kasserade kylmöbler skall tas omhand på ett bättre sätt.

### 3.6.6 Säker strålmiljö

Miljökvalitetsmålet är att människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

Tre delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller utsläpp av radioaktiva ämnen, hudcancer orsakad av solen samt risker med elektromagnetiska fält.

#### 3.6.6.1 Resultat

Regeringen bedömer att det fortsatt råder ett gott strålskydd och god kärnsäkerhet i Sverige och vårt närområde bl.a. till följd av den verksamhet och de åtgärder som vidtagits av Statens strålskyddsinstitut (SSI) och Statens kärnkraftinspektion (SKI) inom verksamhetsområdet. I myndigheternas årliga rapport om säkerhets- och strålskyddsläget vid de svenska kärnkraftverken redovisas att inga allvarliga händelser inträffade under 2004 som utmanat säkerheten vid de svenska kärnkraftverken. Vidare rapporteras att utsläppen från kärnkraftverken i dag ligger under 0,01 mSv per år till individer ur allmänheten. Strålskyddet vid de svenska kärntekniska anläggningarna är bra och ingen person har fått stråldoser över fastställd gräns. Dock inträffade ett missöde i Studsvik då ett laboratorium blev kontaminerat med Ir-192 i samband med tillverkning av strålkällor. Viss aktivitet kom även ut i omgivningen. Kontrollen av kärnämnen är betryggande vid de svenska kärntekniska anlägg-

ningarna. Inom sjukvård, forskning och industri fungerar strålskyddet tillfredsställande.

Miljömålsrådet pekar i sin rapport på att en ökning av antalet nya fall av hudcancer fortfarande kan ses.

I takt med att antalet tillämpningar av radio- och mikrovågor i samhället blir större ökar allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält (EMF) även om gällande referensvärden normalt sett inte överskrids. Kunskapen om effekten av elektromagnetiska fält ökar.

#### 3.6.6.2 Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport krävs det fortlöpande insatser för att miljökvalitetsmålet skall nås. Det behövs en bättre helhetsbild över strålmiljön i samhället och av hur människor och miljön påverkas av olika strålkällor. Ytterligare kunskap, miljöövervakning och information behövs. Fortsatta mätningar är nödvändiga för att övervaka och kartlägga allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält. Informationsinsatser behöver göras på regional och lokal nivå för att minska exponeringen för UV-strålning.

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljökvalitetsmålet. Regeringen anger att utvecklandet av strålskyddskriterier för miljön bör fortsätta. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition bl.a. om ett system för omhändertagande av icke kärnkraftanknutet avfall. Myndigheternas granskning av arbetet med att finna ett säkert slutförvar för det använda kärnbränslet skall fortsätta.

Avvecklingen av kärnkraften kommer att innebära nya frågor av betydelse för miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö. Rivning av kärnkraftverk innebär att stora mängder radioaktivt avfall måste tas om hand under en relativt kort tid. Rivning, hantering och slutförvaring måste ske på ett från strålskyddssynpunkt säkert sätt så att möjligheten att nå miljökvalitetsmålet inte försämras. Regeringen anser att tillsynsmyndigheterna måste anpassa sin verksamhet så att de kan bemöta dessa ökade krav.

Med övervakning av UV-strålningen och större kunskap om människors solvanor kan vi bättre förstå hur den framtida utvecklingen av antalet hudcancerfall kommer att se ut. Föräldrar och personal som ansvarar för små barn är en viktig målgrupp i arbetet med att förebygga

uppkomsten av hudcancer. Regeringen anger i miljömålspropositionen att fortsatta riktade insatser för att ändra solvanor behövs. Det kommer dock att ta tiotals år innan vi kan se effekten av beteendeförändringar i cancerstatistiken.

Det behövs fortfarande mer kunskap om eventuella biologiska effekter vid exponering för elektromagnetiska fält (EMF). Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) har regeringens uppdrag att bevaka forskning om elöverkänslighet. I den forskningspolitiska propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80) anger regeringen att risker med EMF är ett angeläget forskningsområde för FAS. Fortsatta mätningar av EMF är nödvändiga i syfte att övervaka och kartlägga allmänhetens exponering.

För att miljö kvalitetsmålet skall uppnås krävs insatser som grundats på hög vetenskaplig kompetens och forskningsresultat av god kvalitet inom områdena beredskap, miljöövervakning och miljöskydd, naturlig strålning, UV-strålning, EMF och radioaktivt avfall. SSI finansierar viss tillämpad strålskyddsforskning. Miljömålsrådet har framfört behovet av strålskyddsrelaterad forskning för att nå miljö kvalitetsmålet. För att trygga den nationella kompetensen på strålskyddsområdet behöver forskningen stärkas. Regeringen föreslår därför att SSI:s verksamhet förstärks från 2007 för att kunna finansiera grundläggande och tillämpad forskning inom strålskyddsområdet.

### 3.6.7 Ingen övergödning

Miljö kvalitetsmålet är att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte skall ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Fem delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller åtgärdsprogram för sjöar, vattendrag och kustvatten enligt ramdirektivet för vatten, minskning av svenska vattenburna utsläpp av fosfor- och kväveföreningar samt minskning av utsläppen av ammoniak och kväveoxider till luft.

#### 3.6.7.1 Resultat

Enligt Miljömålsrådets rapport fortsätter både utsläppen till luft och vatten att minska. Utsläppen av fosfor från de kommunala reningsverken har minskat kontinuerligt sedan 1995. År 2002 var utsläppen 18 procent lägre än 2000. Minskningen beror delvis på åtgärder inom sektorn, men även på att de behandlade vattenmängderna var 10 procent lägre än år 2000 p.g.a lägre nederbörd. Även fosforutsläppen från massa- och pappersindustrin minskade under samma period med 6 procent. Några nya uppskattningar av fosforutsläppen från jordbrukssektorn finns inte. Den senaste beräkningen tyder på att utsläppen från jordbruket minskade med 19 procent mellan åren 1995 och 2000. Denna beräkning är dock osäker bl.a. på grund av bristande kunskaper om effekterna på fosforutsläppen av olika åtgärder inom jordbruket. Cirka 20 procent av fosforutsläppen kommer via enskilda avlopp.

Utsläppen av kväveföreningar från kommunala reningsverk och industri har enligt Miljömålsrådet minskat betydligt sedan 1995 tack vare förbättrad reningsteknik. Utsläppen av kväve från kommunala reningsverk och industri till havet söder om Ålands hav, har dock minskat marginellt 2000–2002. Minskningen av kväveutlakningen från jordbruket uppskattas hittills motsvara 3 500–4 000 ton kväve sedan 1995. Beräkningar avseende utsläppen från jordbrukssektorn till havet finns dock inte.

Enligt Miljömålsrådets rapport beräknas sammanlagt ca 55 600 ton ammoniak ha gått ut i luften från svenska källor år 2003. Siffran är oförändrad jämfört med år 2001 och en minskning med cirka 13 procent jämfört med år 1995. Jordbruket, som står för nästan 85 procent av utsläppen, står för en minskning på ca 3 procent mellan 2001 och 2003 och sedan 1995 för en minskning med cirka 18 procent. Samtidigt har utsläppen från övriga sektorer, främst transporter och industri, ökat med cirka 10 procent 2001–2003 och med 30 procent mellan år 1995 och 2003. Utsläppen av ammoniak från vägtrafiken har ökat bland annat p.g.a. en större andel bilar med katalytisk avgasrening. För pappers- och massaindustrin konstateras en fortsatt ökning av utsläpp.

Utsläppen av kväveoxider i Sverige har minskat från 315 000 ton år 1990 till 205 000 ton år 2003. Detta motsvarar en minskning med 35

procent. Merparten av utsläppen av kväveoxider härrör från fordon, främst person- och lastbilar samt arbetsmaskiner. Vid en jämförelse mellan perioderna 1990–1993 och 2000–2003, har utsläppen från personbilar minskat med 58 procent. För tunga lastbilar var minskningen 9 procent och för arbetsmaskiner 3 procent.

Arbetet med att genomföra EG:s ramdirektiv för vatten redovisas under Insatser, Verksamhetsområde 1.

### 3.6.7.2 Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport minskar inte effekterna av övergödningen i miljön trots att utsläppen gått ner. Åtgärdsarbetet måste enligt rådet prioriteras och insatser genomföras där de får störst effekt.

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljö kvalitetsmålet. Regeringen bedömer att det krävs omfattande insatser både nationellt, på EU-nivå och i viss mån på internationell nivå för att bidra till att målet nås. Regeringen föreslår i propositionen ett antal åtgärder inom strategin för effektivare energianvändning och transporter och strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp som inriktas mot att bl.a. nå delmålen under Ingen övergödning. Åtgärdena gäller bl.a. effektivare reningsteknik, ny miljö kvalitetsnorm för nitrat i grundvatten och minskat kväveläckage i jordbruket. Genomförandet av ramdirektivet för vatten har en central roll för att nå de vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen. Regeringen lämnade under sommaren en skrivelse till riksdagen om en nationell strategi för havsmiljön. I denna presenteras ett nytt sätt att arbeta med miljöproblemen i havet. Skrivelsen behandlas utförligare under miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Inom det svenska Miljö- och Landsbygdsprogrammet (LBU) lämnas ersättning bl.a. för odling av fånggrödor och värbearbetning. Anslutningen till programmet har blivit högre än väntat. Beräkningar pekar på att enbart denna åtgärd medfört en minskning av kväveutlakningen från åkermark med ca 2 500 ton under 2004. För att miljö kvalitetsmålet skall kunna nås krävs att nästa landsbygdsprogram för perioden 2007–2013 fortsatt innehåller relevanta åtgärder avseende omfattning och inriktning. Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med

en skrivelse om en strategi för kommande landsbygdsprogram.

## 3.6.8 Levande sjöar och vattendrag

Miljö kvalitetsmålet är att sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljö värden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Sex delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller åtgärdsprogram för och skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer, åtgärdsprogram för restaurering av vattendrag, vattenförsörjningsplaner, utsättning av djur och växter, åtgärdsprogram för hotade arter och fiskstammar samt åtgärdsprogram enligt ramdirektivet för vatten.

### 3.6.8.1 Resultat

Naturvårdsverket arbetar tillsammans med Fiskeriverket och Riksantikvarieämbetet för att under 2005 lägga fram nationella åtgärdsprogram för genomförande av skydd och restaurering.

Enligt Miljömålsrådets rapport har ca sju naturreservat med syfte att bevara limniska miljöer beslutats under 2004. Till exempel har Västra Götalands län bildat naturreservat av Bratteforsån i Uddevalla med flodpärlmussla, lax och havsöring. Skogsvårdsstyrelserna har under året avsatt 46 biotopskyddsområden på skogsmark av typerna Strand eller Svärmskogor och Mindre vattendrag och Småvatten. De svenska Natura 2000-listorna är fastställda av EU-kommissionen. För de limniska naturtyperna finns inga ytterligare krav på kompletteringar. Under 2004 undanröjdes 63 vandringshinder i vattendrag. Även vissa skador orsakade av främst tidig vattenkraftsutbyggnad och flottledsrensningar har åtgärdats.

Naturvårdsverket fick enligt Miljömålsrådet meddelande om 14 beslutade vattenskyddsområden, varav ett berörde en kommunal yt-vattentäkt under 2004. Totalt finns ca 200 kommunala yt-vattentäkter varav drygt 40 procent har vattenskyddsområde.



Listan över arter och habitat som behöver åtgärdsprogram förnyas ständigt. Möjligheterna att under 2005 färdigställa samtliga föreslagna program är därför enligt rådet små, men på sikt bedöms arbetet få stor betydelse för generationsmålet. Under 2004 har åtgärdsprogram för flodpärlmussla och hårklo mossor fastställts.

Arbetet med att genomföra EG:s ramdirektiv för vatten redovisas under Insatser, Verksamhetsområde 1.

### 3.6.8.2 Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport behöver det regionala arbetet med vattenförsörjningsplaner och kommunernas fastställande av vattenskyddsområden för vattentäkter påskyndas. Det behövs enligt rådet vägledning om vad vattenförsörjningsplaner kan innehålla. Det behövs också åtgärder för att genomföra ramdirektivet för vatten. Det krävs även att de areella näringarnas ambitioner om hänsyn till natur- och kulturvärden efterlevs, att strandmiljöernas värde för biologisk mångfald och friluftsliv värnas och att kraftproducenterna tar hänsyn till de kvarvarande naturvärdena i utbyggda vattendrag. Åtgärdsprogrammen för genomförande av skydd och restaurering kommer enligt rådet att ge underlag för att bedöma möjligheten att uppnå miljökvalitetsmålet.

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljökvalitetsmålet och föreslår där ett antal åtgärder som inriktas mot att bl.a. nå delmålen under Levande sjöar och vattendrag. Åtgärderna gäller bl.a. skydd av värdefulla områden, förbättrad samordning av restaurerings- och bevarandearbete, utsättning av fisk och bevarande av hotade arter. Naturvårdsverkets, Riksantikvarieämbetets och Fiskeriverkets nationella åtgärdsprogram för genomförande av skydd och restaurering blir en viktig utgångspunkt för det fortsatta arbetet. Arbetet med att genomföra ramdirektivet för vatten bör samordnas med arbetet för att nå miljömålen. Den av SGU, Naturvårdsverket och Boverket utvecklade Handbok för vatten är avsedd att ge vägledning bl.a. när det gäller vattenförsörjningsplanering.

Regeringen föreslår att förstärka Fiskeriverkets förvaltningsanslag i syfte att stärka arbetet för att nå miljökvalitetsmålet.

## 3.6.9 Grundvatten av god kvalitet

Miljökvalitetsmålet är att grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller skydd av grundvattenförande geologiska formationer, förändringar i grundvattennivån, kvalitetskrav för grundvatten samt åtgärdsprogram enligt ramdirektivet för vatten.

### 3.6.9.1 Resultat

Av de 1 225 grundvattentäkter som hittills rapporterats in till SGU:s Databas för Grundvattenförekomster och Vattentäkter (DGV), saknar enligt Miljömålsrådet 38 procent vattenskyddsområde. 40 procent av befintliga vattenskyddsområden är äldre än 25 år och i behov av revidering. SGU har identifierat de grundvattenområden i jord som bedöms vara viktiga för vattenförsörjningen. När det gäller minskningen av naturgrus användningen, en åtgärd som är viktig för att bevara de för grundvattenbildningen viktiga grusavlagringarna, visar enligt Miljömålsrådet en sammanställning att minskningarna hittills i stor utsträckning rör områden utan större grundvattentillgångar. Miljömålsrådet konstaterar att länsstyrelserna överlag har uppmärksammat behovet av ett stärkt grundvattenskydd och att behovet av vattenhushållningsplaner uppmärksammas i en rad län.

SGU har under året i samarbete med brunnsborroworganisationerna tagit fram utbildningsmaterial och krav för certifiering av brunnsborroware. Vid årsskiftet hade tio brunnsborroware certifierats. Saltvatteninträngning är fortfarande ett problem i delar av landet.

Arbetet med att genomföra EG:s ramdirektiv för vatten redovisas under Insatser, Verksamhetsområde 1.

### 3.6.9.2 Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport behöver arbetet med att inrätta vattenskyddsområden intensifieras. Det saknas i stor omfattning underlag för att kunna bedöma grundvattenförhållandena

i Sverige. Omkring 1,2 miljoner människor, varav 300 000 barn, lever enligt Miljömålsrådet i hushåll med egen brunn. Problem med vattenkvaliteten är vanliga och det är ofta svårt att genom behandling få ett godtagbart vatten med jämn kvalitet. Privata brunnar är försurade på flera håll i landet vilket kan leda till högre halter av tungmetaller i kranvattnet. I jordbruksbygder innehåller dricksvattnet på sina håll så höga nitrathalter att små barn inte bör dricka det. Socialstyrelsen gav 2003 ut allmänna råd för enskild vattenförsörjning (SOSFS 2003:17), där flera av riktvärdena är avsedda att skydda barn.

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljökvalitetsmålet och föreslår där ett antal åtgärder som inriktas mot att bl.a. nå delmålen under Grundvatten av god kvalitet. Åtgärderna gäller bl.a. stärkning av grundvattenfrågornas ställning i samhällsplaneringen, utveckling av ett delmål för enskild vattenförsörjning och införande av miljökvalitetsnormer för nitrat och bekämpningsmedel i grundvatten. Skyddet av grundvattenförekomster förstärks genom att Sverige nu genomför ramdirektivet för vatten, som bl.a. innehåller krav på att en viss vattenkvalitet uppnås samt krav på övervakning och åtgärdsprogram.

Regeringen bedömer att fler skyddsområden för vattentäkter behöver inrättas. För detta krävs en utökad kartläggning för beslut om att bevara grundvattenförekomster som idag inte används för uttag som dricksvatten, men som kan bli intressanta i framtiden.

### 3.6.10 Hav i balans samt levande kust och skärgård

Miljökvalitetsmålet är att Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och att den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Åtta delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller skydd för kust- och skärgårdsområden, strategi för kulturarv och

odlingslandskap, åtgärder för hotade marina arter, minskning av bifångster, anpassning av uttaget av fisk, begränsning av störningar från båttrafiken, minskade utsläpp från fartyg samt åtgärdsprogram enligt ramdirektivet för vatten.

Utvecklingen när det gäller övergödning och algblooming redovisas i huvudsak under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning.

#### 3.6.10.1 Resultat

Processen med att inrätta nya marina naturreservat och översynen av befintliga reservat går enligt Miljömålsrådets rapport framåt. Ytterligare kust- och skärgårdsområden ingår i Natura 2000-nätverket och bevarandeplaner upprättas nu av länsstyrelserna för dessa områden. De regionala miljömålen ligger enligt Miljömålsrådet som helhet i linje med de nationella målen. I vissa län är ambitionsnivån högre, som i Västra Götaland och Skåne där stora framsteg görs i arbetet med att bilda naturreservat i marin miljö. För kust- och skärgårdsområdenas kulturvärden är skyddet dock långt ifrån tillräckligt.

Riksantikvarieämbetets arbete med en strategi för hur kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap kan bevaras och brukas fortsätter enligt rådet och skall redovisas under året. Samtliga kustlän har också satt upp regionala mål om att ta fram en motsvarande strategi. I flera län planeras eller pågår särskilda satsningar för att öka kunskapen om skärgårdens kulturarv.

Inventeringarna av gråsäl visar att det finns minst 13 000 djur i Östersjön. Antalet knubbsäl på syd och västkusten har minskat till 7 000 djur. Tumlarna tycks inte öka i numerär. Under 2005 har ArtDatabanken publicerat en ny lista över rödlistade arter i Sverige. Flera marina organismgrupper har kunnat bedömas med avseende på status jämfört med tidigare rödlistor. Arter som hör hemma i havet har generellt haft en negativ utveckling. Rödlistan utgör ett av underlagen för det fortsatta arbetet med åtgärdsprogram och förvaltningsplaner. Fiskeriverket har infört fångstförbud för vissa särskilt skyddsvärda arter (skärkniv, havsnejonöga, småfläckig rödhaj, brugd, sillhaj, slätrocka, knaggrocka, majfisk, staksill, tretömmad skärlånga och blåfenad tonfisk). Förbudet som innebär att bifångster genast skall släppas tillbaka, gäller dock endast svenska fiskare.

Under 2004 undersöktes enligt Miljömålsrådet bifångster i snörpvaidsfisket på Västkusten. Bifångsterna var större i de fall fiske bedrivits i fjordsystem och med ljus. Det noterades även att delar av, eller hela fångster, vid 13 tillfällen släpptes innan den tagits ombord. För sill är dödligheten i fiskredskapen skattad till över 90 procent.

Rådet anger även att en utvärdering visar att beståndsnedgången för torsk i Kattegatt är relaterat till ett ohållbart högt fisketryck. Skydd av fiskbestånd under lek och vandring är verkningfulla åtgärder. Fiskeriverket kommer därför att föreslå nio nya fredningsområden på Gotland.

Enligt Miljömålsrådets rapport har ett förslag till inventeringsmetodik för buller i natur-, kultur- och fritidsområden testats inom ett pilotprojekt i Nynäshamn mellan flera myndigheter. Studien visar vilka kriterier som kan användas för att bedöma ljudmiljön i särskilt känsliga områden.

Enligt Kustbevakningen har antalet oljeutsläpp stadigt minskat de senaste åren i svenskt närområde. Under 2004 observerades dock fler oljeutsläpp i svenska havsområden än året innan. Kustbevakningen inledde under 2004 totalt 212 förundersökningar med anledning av upptäckta utsläpp, vilket är en ökning jämfört med föregående år. Även antalet utdömda vattenföroreningsavgifter ökade, vilket enligt myndighetens bedömning är ett resultat av en utökad övervakning och en effekt av att Kustbevakningens förundersökningsledarfunktion nu blivit fullt operativ, men även en ökad medvetenhet hos allmänheten och myndigheterna.

Arbetet med att genomföra EG:s ramdirektiv för vatten redovisas under Insatser, Verksamhetsområde 1.

### 3.6.10.2 Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport krävs ytterligare åtgärder för att nå miljökvalitetsmålet. I det framtida miljömålsarbetet är det enligt rådet viktigt att fokusera på det samlade marina bevarandearbetet och säkerställa att ändamålsenliga skyddsformer används. Stora insatser krävs för att 70 procent av kust- och skärgårdsområden med höga kulturvärden skall ha ett långsiktigt skydd 2010. För vissa delmål krävs både inter-

nationellt samarbete och ytterligare nationella åtgärder.

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljökvalitetsmålet och föreslår där ett antal åtgärder som inriktas mot att bl.a. nå delmålen under Hav i balans samt levande kust och skärgård. Åtgärderna gäller bl.a. identifiering och skydd av skyddsvärda områden, fler marina naturreservat, införande av områden med fiskeförbud, noggrannare uppskattningar av bifångster och deras effekter, svenska insatser i det internationella arbetet samt utarbetande av handlingsplan för begränsning av buller och andra störningar från båttrafik. Regeringen föreslår vidare skärpning av vissa delmål.

En helhetssyn och en bättre tvärspektoriell samordning av förvaltningen av de olika verksamheter som påverkar haven behövs. I skriften En nationell strategi för havsmiljön (skr. 2004/05:1739) pekar regeringen ut den strategiska inriktningen för det svenska havsmiljöarbetet. Strategin kompletterar de åtgärder och strategier som regeringen redogör för i miljömålspropositionen vad gäller att uppnå de miljökvalitetsmål som har bäring på havsmiljön, i första hand Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning och Giftfri miljö.

Antalet illegala oljeutsläpp har stadigt minskat de senaste åren till följd av en rad åtgärder, dels åtgärder inom sjöfarten och underlättande av möjligheterna för fartyg att lämna oljehaltigt avfall, i hamnar, dels en intensifierad övervakning av de värst drabbade farledsstråken. Kustbevakningen har förbättrat samordningen vid planeringen så att det ökade uttaget av flygtid i större utsträckning koordineras med fartygens patruller i syfte att så tidigt som möjligt kunna påbörja bekämpningsåtgärder respektive brottsutredningar. Ökningen av antalet observerade oljeutsläpp beror enligt Kustbevakningens bedömning på den ökade miljöövervakningen i kombination med införandet av ny teknik, förbättrade rapporteringsrutiner samt en ökad rapporteringsvilja från allmänheten. Fler av det verkliga antalet utsläpp upptäckts därmed, och mörkertalet minskar.

Mot bakgrund av den relativt sett kraftiga ökningen av oljeutsläpp till sjöss under 2004 anser regeringen att det finns anledning att noga följa och analysera utvecklingen både vad avser antal utsläpp och var utsläppen sker. Detta i syfte att, om så behövs, kunna sätta in olika åtgärder för att nå delmålet om försumbara utsläpp av olja

och kemikalier från fartyg. Regeringen avser mot denna bakgrund att ge Kustbevakningen i uppdrag att genomföra en sådan analys. Regeringen gör vidare bedömningen att det är av stor vikt att Kustbevakningen även fortsättningsvis bedriver en intensiv övervakning i syfte att nå delmålet.

Om Östersjön slutligt klassas som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA), vilket förväntas ske senast under 2006, bidrar det, tillsammans med beslut om de föreslagna skyddsåtgärderna, till att ytterligare minska risken för negativa effekter på Östersjöns miljö av fartygstrafiken.

Regeringen föreslår att förstärka Fiskeriverkets förvaltningsanslag i syfte att stärka arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet.

### 3.6.11 Myllrande våtmarker

Miljö kvalitetsmålet är att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Fem delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller utformning av en nationell strategi för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar, långsiktigt skydd för våtmarker, minskade miljöeffekter av skogsbilvägar över våtmarker, anläggning och återställning av våtmarker samt åtgärdsprogram för hotade arter.

#### 3.6.11.1 Resultat

Enligt Miljömålsrådets rapport pågår Naturvårdsverkets arbete med den nationella strategin för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar tillsammans med Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Riksantikvarieämbetet. Naturvårdsverket har beviljats anstånd med redovisningen av uppdraget till den 31 december 2005. Under 2004 slutfördes våtmarksinventeringen i Norrbotten under 2004. Därmed finns goda kunskaper om de större våtmarkernas värden i hela landet.

Enligt Naturvårdsverket har under år 2004 totalt 1 670 hektar myrmarker skyddats genom köp eller intrångsersättningar till en kostnad av 6,7 miljoner kronor och 3 535 hektar skogs- och myrmosaiker till en total kostnad av ca 56 miljoner kronor. Enligt rådet har samtliga län i sina

regionala miljömål slagit fast en ambition att våtmarksområdena i myrskyddsplanen skall ha ett långsiktigt skydd till år 2010. Miljömålsrådet anger att endast 12 reservat bildades under år 2003. Enligt Naturvårdsverket har omkring 10 objekt per år avsatts som skyddade områden under den senaste femårsperioden. I dagsläget är ca hälften av de 500 objekten i planen och ca 70 procent av arealen skyddad. Naturvårdsverket och länsstyrelserna har under 2005 påbörjat revidering av Myrskyddsplanen och avsikten är att komplettera den med kulturhistoriska värden.

Det saknas enligt Miljömålsrådet idag nationell statistik som tydligt belyser om skogsbilvägar fortfarande byggs över våtmarker med höga natur- och kulturvärden eller på annat sätt byggs så att dessa våtmarker påverkas negativt. Skogsstyrelsen arbetar med att ta fram sådan statistik. Enligt rådet har samtliga län delmål eller åtgärder som motsvarar det nationella målet om skogsbilvägar. Hälften av länen har skärpta formuleringar omfattande även andra typer av exploatering.

I odlingslandskapet har enligt rådet under 2004 totalt 800 hektar våtmarker anlagts eller restaurerats, varav 625 hektar inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet. Arealen våta och fuktiga slätterängar och betesmarker som restaurerats uppskattas till ca 130 hektar. Därutöver har ytterligare 50 hektar våtmarker restaurerats. Under perioden 2000–2004 har totalt 3 600 hektar våtmarker i odlingslandskapet restaurerats.

Enligt Miljömålsrådets rapport har åtgärdsprogram för sju våtmarksarter hittills inletts. Sex av dessa rör groddjur. Under 2005 kommer program för 25 arter att tas fram.

#### 3.6.11.2 Analys och slutsatser

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljö kvalitetsmålet. Regeringen anger bl.a. att arbetet med miljö kvalitetsmålet fortskrider i rätt riktning men att genomförandet går långsamt i förhållande till flera av de uppsatta delmålen.

Regeringen delar miljömålsrådets bedömning att det är viktigt att den nationella strategin för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar belyser hur arbetet kan underlättas på lokal och regional nivå. Enligt rådet bör strategin och den reviderade Myrskyddsplanen ge ökade möjligheter att nå miljö kvalitetsmålet. Regeringen av-

ser att ge länsstyrelserna i uppdrag att utarbeta en tidsplan för skyddet av myrskyddsobjekt inom respektive län i syfte att påskynda genomförandet.

Regeringen föreslår i miljömålspropositionen att tidpunkten för delmålet om skogsbilvägar ändras till 2006. Skogsstyrelsen har getts i uppdrag att till miljömålsrådet redovisa omfattningen av skogsbilvägar som på ett negativt sätt påverkar våtmarker med höga naturvärden.

Det fortsatta arbetet med den nationella strategin bör även belysa behovet av anläggning och restaurering av våtmarker. Regeringen anger i miljöpropositionen att det är nödvändigt att arbeta strategiskt med planering och information för att öka takten av i återställandet och för att uppnå den bästa möjliga placeringen i landskapet med hänsyn till förmågan att avskilja näringsämnen samt öka den biologiska mångfalden och bevara kulturhistoriska värden. Riktlinjer bör utarbetas inom ramen för den nationella strategin för t.ex. bristanalyser och metoder att identifiera områden och objekt som är lämpliga för restaureringsåtgärder. För att delmålet om våtmarker i odlingslandskapet skall kunna nås krävs att nästa landsbygdsprogram för perioden 2007–2013 fortsatt innehåller relevanta åtgärder avseende omfattning och inriktning för ersättning till anläggandet av våtmarker i odlingslandskapet.

För att genomföra åtgärder för att gynna hotade arter och livsmiljöer och bibehålla den biologiska mångfalden kommer det enligt Miljömålsrådet att långsiktigt finnas behov av återställning och kontinuerlig skötsel av många olika typer av våtmarker. Regeringen delar denna bedömning.

### 3.6.12 Levande skogar

Miljökvalitetsmålet är att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller långsiktigt skydd av skyddsvärd skogsmark, förstärkt biologisk mångfald, skydd för kulturmiljövärden och åtgärdsprogram för hotade arter.

#### 3.6.12.1 Resultat

Den generella problembilden för miljökvalitetsmålet Levande skogar i sin helhet kvarstår oförändrad. Många av de skogliga biologiska processerna är långsiktiga och det tar lång tid innan insatta åtgärder som sätts in för att främja återställande och bevarande av biologisk mångfald ger mätbar effekt. För de enskilda delmålen är bilden mer nyanserad och de mätbara effekter och resultat som redovisas tyder på en positiv trend för vissa av delmålens parametrar. Ett annat positivt resultat är att skogsmarkens surhetsgrad fortsätter att minska på de mest försurade markerna.

Från och med 1999 till och med 2004 har enligt Miljömålsrådets rapport 71 845 hektar produktiv skogsmark skyddats genom köp, intringsersättning och bidrag till kommuner och stiftelsers markförvärv för att avsättas som naturreservat. Under samma period har totalt 13 400 hektar produktiv skogsmark skyddats genom naturvårdsavtal och knappt 10 000 hektar som biotopskyddsområden. Ca 990 000 hektar skogsmark var frivilligt avsatt år 2002. Under år 2004 säkrade Naturvårdsverket skydd av ca 9 500 hektar skogs mark och ca 3 500 hektar skogs- och myrmosaiker.

Mängden hård död ved bedöms ha ökat mellan 1998 och 2002 men de regionala skillnaderna är fortsatt stora. Arealen äldre lövrik skog har enligt Miljömålsrådet ökat i tillräcklig omfattning sedan 1998 och visar en säkerställd positiv utveckling. Även arealen gammal skog bedöms öka i tillräcklig omfattning.

Enligt rådet förekommer skador på kända forn- och kulturlämningar fortfarande i alltför hög omfattning. Omfattande insatser görs för att förbättra kunskapsläget.

I enlighet med åtgärdsprogrammen för skogslevande arter pågår ett arbete för att säkerställa den långsiktiga fortlevnaden för ett 60-tal hotade arter som har behov av riktade åtgärder. En återrapportering görs under Insatser, Verksamhetsområde 2. Inventeringar över rovdjursförekomsten har genomförts i länsstyrelsernas regi. Björnstammarna har visat sig vara betydligt större än vid bedömningen som gjordes 1996 och det svenska beståndet består av mellan 1 600 och 2 800 björnar. Brunbjörnen har nått en beståndsnivå som bedöms som långsiktigt livskraftig. Lodjursstammen är mindre än det av riksdagen fastställda minimimålet om 300

föryngringar. Etappmålet för varg om 20 föryngringar och etappmålet för järv om 90 föryngringar har inte heller uppnåtts.

### 3.6.12.2 Analys och slutsatser

Problembilden för genomförandet av miljökvalitetsmålet Levande skogar redovisas närmare i miljömålspropositionen liksom grunden för regeringens bedömning. För att biologisk mångfald i det svenska skogslandskapet skall kunna bevaras för kommande generationer krävs en oförändrad ambitionsnivå för att säkerställa det långsiktiga skyddet av skogsmark samtidigt som en kombination av insatser görs som syftar till ett hållbart nyttjande, restaurering och skydd av den svenska skogen.

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljökvalitetsmålet och föreslår där ett antal åtgärder som inriktas mot att bl.a. nå delmålen under Levande skogar. Åtgärderna gäller bl.a. en översyn av formerna för arbetet med att säkerställa det långsiktiga skyddet för skyddsvärd skogsmark. Takten i genomförandet av områdesskyddet bör kunna ökas genom tydligare prioriteringar och ett effektivare arbete. Regeringen avser att ge Statskontoret i uppdrag att se över hur de olika naturvårdsverktygen bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålet Levande skogar. Syftet är att värdera de olika befintliga verktygen naturreservat, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal samt skogsbrukets frivilliga avsättningar och deras långsiktiga kostnadseffektivitet i ett samhällsekonomiskt perspektiv. Regeringen avser vidare att låta utreda på vilket sätt hanteringen av statens skogsmark kan bidra till måluppfyllelsen och att se över förvaltningsuppdraget för Statens fastighetsverk i fråga om kravet på ett lönsamt skogsbruk i fjällområdet. Vidare bör frågan om vilken statlig aktör som är bäst lämpad att ha ansvaret för statens skogsmark i det fjällnära området övervägas.

Regeringen understryker i miljömålspropositionen vikten av en geografisk fördelning i form av regionala arealmål för de statliga insatserna. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har under våren 2005 beslutat om en nationell strategi för det fortsatta genomförandet av formellt skydd av värdefull skogsmark. I området nedanför gränsen för fjällnära skog lägger strategin bl.a. fast regionala arealmål för formellt skydd som

grund för det fortsatta regionala arbetet med naturreservat, biotopskyddsområden resp. naturvårdsavtal. Regeringen bedömer att strategin utgör en bra och nödvändig grund och ram för det fortsatta arbetet med att uppnå delmålet om långsiktigt skydd av skyddsvärd skogsmark. En god lokal förankring av de regionala miljömålen ökar acceptansen även för att genomföra det nationella miljökvalitetsmålet. Såväl internationellt som nationellt börjar en omfattande kunskap och erfarenhet om hur delaktighet och lokal förvaltning kan bidra till hållbart nyttjande av naturresurserna växa fram. Regeringen avser att låta utveckla ett kompetensutvecklingsprogram om dialog, lokal delaktighet och lokal förvaltning anpassat för de som arbetar med praktisk naturvård och naturresursförvaltning.

Efter ett fördjupat samråd mellan Naturvårdsverket, Sveaskog och berörda länsstyrelser har parterna kommit fram till en samsyn om hur resultaten från den slutförda inventeringen av statens skogsmark i Norrbotten och Västerbotten skall hanteras. Av de områden man hittills granskat kommer över 90 procent att skyddas i form av reservat, ekopark eller som större hänsynsområde. Regeringen bedömer att samsynen om hur inventeringsresultatet skall hanteras ger en god grund för en fortsatt dialog mellan de olika parterna myndigheter och kommuner, skogsnäringen och miljörörelsen. Vägledande i arbetet med att gå vidare med resultat från inventeringen av statens skogsmark är miljömålen Levande skogar och det nya 16:e miljömålet om att hejda förlusten av biologisk mångfald. Det är därför prioriterat att skyddsvärda miljöer i skogsmarker ges rättsligt bindande skydd.

Sammantaget anser regeringen att genomförandet av den nationella strategin som resultatet av det fördjupade samrådet utgör två viktiga steg som bidrar positivt till en ökad måluppfyllelse av miljökvalitetsmålet.

Regeringen delar Miljömålsrådets bedömning att det behövs fortsatta insatser för kunskapsuppbyggnad, utbildning och information för att situationen när det gäller skydd och utveckling av kulturmiljövärden i skogen skall förbättras. Kartläggningen av kulturmiljövärdena i skogslandskapet bör fullföljas och befintlig kunskap göras tillgänglig t.ex. genom tillämpning av digital kartteknik. Regeringen föreslår att Riksantikvarieämbetets förvaltningsanslag förstärks i syfte att stärka arbetet för att nå miljökvalitetsmålet.

### 3.6.13 Ett rikt odlingslandskap

Miljökvalitetsmålet är att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Sex delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller bevarande och skötsel av äng- och betesmarker, bevarande av småbiotoper i odlingslandskapet, vård av kulturbärande landskapselement, nationellt program för växtgenetiska resurser, åtgärdsprogram för hotade arter samt program för tillvaratagande av lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader.

#### 3.6.13.1 Resultat

Enligt Miljömålsrådets rapport ökar arealen betesmarker med miljöersättning och de regionala målen stämmer i stort överens med det nationella. Målet för betesmarksareal med ersättningar inom innevarande programperiod för Miljö- och landsbygdsprogrammet, 450 000 hektar, passerades under 2004. Arealen ängsmarker där miljöersättning lämnats har ökat med ca 700 hektar under 2004 och utgjorde totalt ca 7 000 hektar. Inventeringen av de mest värdefulla äng- och betesmarkerna är nu avslutad. Enligt slutrapporten inventerades totalt ca 300 000 hektar.

Enligt Miljömålsrådet bedöms att mängden småbiotoper i odlingslandskapet troligen inte förändras i stort. Naturvårdsverket har under 2004 beslutat om köp och intrångsersättning till objekt i odlingslandskapet med en total areal om ca 63 hektar och till en kostnad av ca 1 miljon kronor. Motsvarande siffror för 2003 var ca 129 hektar och ca 11 miljoner kronor.

Enligt rådet har miljöersättningar för värden av linjeelement (stenmurar, alléer, gärdesgårdar etc.) ökat med 62 procent sedan 2001. Motsvarande andel för vårdade punktelement (t.ex. hamlade träd, åkerholmar och odlingsrösen) är 42 procent. Det finns regionala skillnader i antalet anmälda objekt och ersättningarna för de kulturbärande elementen domineras av slättbygderna.

Inom Programmet för odlad mångfald (POM) inventeras de svenska kulturväxterna.

De fröförökade kulturväxterna har enligt rådets rapport färdiginventerats och resultatet sammanställts. Ett förslag på program för husdjursgenetiska resurser har tagits fram. Förslaget omfattar ändamålsenlig förvaltning, ansvarsfördelning, resursbehov och finansiering. Åtgärder och styrmedel för de hotade raserna hanteras idag bl.a. inom Miljö- och landsbygdsprogrammet (LBU). Jordbruksverket finansierar insamlingen av sperma från nötkreatur, får och getter av hotade raser.

Fler än 200 arter som är beroende av odlingslandskapet bedöms enligt Miljömålsrådet vara i behov av olika riktade åtgärder. För 64 av dessa arter skall åtgärdsprogram tas fram senast år 2006. Hittills är 20 åtgärdsprogram påbörjade, 21 är under utarbetande och ytterligare 23 skall tas fram under 2005–2006.

Efter ett inledande inventeringsarbete finns nu enligt rådet ett förslag på ett nationellt stödssystem för att underhålla, rusta upp och ta tillvara kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader. Två tredjedelar av länen har påbörjat ett regionalt miljöarbete för att ta tillvara byggnaderna.

#### 3.6.13.2 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer, i likhet med Miljömålsrådet att tillståndet för åkermarken och dess långsiktiga produktionsförmåga är tillfredsställande på en nationell nivå. Enligt Miljömålsrådets rapport går dock utvecklingen av den totala arealen ängsmark med tilläggsersättning långsammare än för den areal där endast grundersättning utgår och om trenden håller i sig kan det bli svårt att nå de kvalitativa aspekterna för detta delmål. Enligt rådet är det svårt att avgöra effekterna av EU:s nya jordbrukspolitik som bl.a. innebär att nuvarande areal- och djurbidrag upphör och ersätts med ett nytt gårdsstöd.

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljökvalitetsmålet och föreslår där ett antal åtgärder som inriktas mot att bl.a. nå delmålen under Ett rikt odlingslandskap. Jordbruksverket har redovisat en strategi som syftar till att öka den biologiska mångfalden i slättbygderna genom att öka inslaget av småbiotoper. Detta skall enligt förslaget huvudsakligen uppnås genom tillämpning av s.k. bioträda, vilket gynnar humlor, bin och markhäckande fåglar. Regeringen anser att strategin är ett vik-

tigt underlag i arbetet med att stärka biologisk mångfald i slättbygdernas odlingslandskap. De länsvisa programmen som påbörjats för omhändertagandet av lantbrukets värdefulla byggnader bör enligt regeringens mening kunna fungera tillsammans med det nationella programmet och skapa förutsättningar för ett fortsatt arbete efter 2005.

För att miljö kvalitetsmålet skall kunna nås krävs att nästa Miljö- och landsbygdsprogram för perioden 2007–2013 fortsatt innehåller relevanta åtgärder avseende omfattning och inriktning. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en skrivelse om den strategiska inriktningen för kommande landsbygdsprogram.

Regeringen föreslår att förstärka Jordbruksverkets förvaltningsanslag i syfte att stärka arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet.

### 3.6.14 Storslagen fjällmiljö

Miljö kvalitetsmålet är att fjällen skall ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen skall bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller begränsning av skador på mark och vegetation, minskning av bullret i fjällen från motordrivna fordon och luftfartyg, skydd av områden med representativa höga natur- och kulturvärden samt åtgärdsprogram för hotade arter.

#### 3.6.14.1 Resultat

Enligt Miljömålsrådets rapport har antalet renar ökat med åtta procent jämfört med 2003, medan antalet terrängkörningsfordon ökat obetydligt de senaste åren. Av Sveriges lantbruksuniversitets rapport Skador på mark och vegetation i de svenska fjällen till följd av barmarkskörning (arbetsrapport 126, 2004) framgår bl.a. att av observerade körspår överväger de från fyrhjuliga motorcyklar och spåren förekommer över hela fjällkedjan. Markskador i form av dränerings-

diken utmed sluttningar har rapporterats, och på många håll upplevs skadorna som betydande.

Enligt miljö målspropositionen var den 31 december 2002 antalet registrerade terrängfordon 252 641, av vilka ca 85 procent i de sex nordligaste länen. Ett fåtal av dessa uppfyller de i delmålet angivna bullerkraven.

Några ytterligare skyddade områden i fjällen har inte inrättats under 2004.

Åtgärdsprogram förbereds för fjällgås, pälsavallmo, brunkulla och vityxne. Därefter planeras åtgärdsprogram för polärblåra och naturligt fisktomma sjöar.

#### 3.6.14.2 Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport behövs ökad kunskap och samordning i arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet.

Regeringen redovisar i miljö målspropositionen sin bedömning av miljö kvalitetsmålet. Regeringen anger bl.a. att det finns behov av kunskapsbyggnad beträffande vegetation, vattenlevande organismer, förekomst av buller, kulturmiljöer, främmande arter och hotade arter i fjällen. Det är också av väsentlig betydelse att upprätthålla en tillfredsställande miljöövervakning av skador på mark och vegetation.

Länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har på regeringens uppdrag tagit fram och i juni 2005 redovisat ett gemensamt miljö- och hushållningsprogram för fjällområdet. I programmet redovisas övergripande förutsättningar och möjligheter för en hållbar utveckling i fjällområdet i sin helhet och ges förslag till fortsatta insatser och åtgärder på lokal, regional och nationell nivå. I länsvisa program redovisas dessutom varje läns specifika förutsättningar.

Enligt Miljömålsrådet kommer det nya miljöövervakningsprogrammet Nationell Inventering av Landskapet i Sverige (NILS) att om tre år redovisa fjällens miljö tillstånd. En vegetationskarta över Barentsregionen tas fram till år 2006 med stöd från EU. Forskning om hur vegetationen påverkas av klimatförändringar, renbete och andra former av slitage har bedrivits bl.a. genom FjällMistra under senare år.

I Regeringskansliet pågår ett arbete för att ta fram förslag till styrmedel för att stimulera bytet till tystare fordon. Regeringen avser att ge berörda länsstyrelser i fjälläna i uppdrag att utföra



enkätundersökningar om skoteranvändning. Beträffande buller från luftfartyg aviserar regeringen i miljömålspropositionen införandet av en skyldighet att för vissa områden redovisa uppgifter om flygverksamheten. Syftet är att få ett bättre underlag om situationen och förutsättningarna att nå detta delmål.

Enligt Miljömålsrådet avser Naturvårdsverket undersöka hur representativt skyddet av natur- och kulturvärden i fjällområdet är och utreda behovet av ytterligare medel till skötsel och restaurering, t.ex. skyddet av vattenmiljöerna. Regeringen avser att återkomma i frågan efter att Naturvårdsverket har redovisat behovet.

Regeringen föreslår att förstärka Riksantikvarieämbetets förvaltningsanslag i syfte att stärka arbetet för att nå målet.

Fiskeriverket följer fisket i fjällregionen. Överutnyttjande av fisk har fört med sig negativa förändringar i många fjällsjöar. Dessutom påverkas fjällens sjösystem av regleringar som kraftigt försämrat fiskeproduktionen. Enligt miljömålsrådet är nästan 30 procent av fjällsjöarna reglerade och i merparten av de stora magasinerna har, utan egentlig framgång, olika åtgärder provats för att förbättra situationen. Regeringen aviserar i miljömålspropositionen ett uppdrag till berörda länsstyrelser att i samråd med Sametinget och berörda myndigheter utreda förutsättningar och kostnader för att i fjällområdet förbättra de ekologiska förutsättningarna för naturligt förekommande arter i och vid reglerade vatten. Utgångspunkten för arbetet bör vara att vattenkraftens nuvarande produktionskapacitet bibehålls med de inskränkningar som omprövningsinstitutet innebär.

### 3.6.15 God bebyggd miljö

Miljö kvalitetsmålet är att städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Tio delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller planeringsunderlag, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, buller, ut-

tag av naturgrus, mängden deponerat avfall, avfallsdeponier, energianvändning m.m. i byggnader, inomhusmiljön samt återvinning av matavfall m.m.

Resultatbedömning beträffande samhällsplanering och byggande redovisas närmare under utgiftsområde 18 Bostadspolitik. Resultatbedömning beträffande kulturhistoriskt värdefull bebyggelse redovisas närmare under utgiftsområde 17 Kulturpolitik. Här ges en översiktlig redovisning av viktigare insatser.

#### 3.6.15.1 Resultat

Enligt Miljömålsrådets rapport har andelen kommuner som har aktuella program och strategier för miljöfrågor i enlighet med delmålet om planeringsunderlag ökat mellan 2003 och 2004. Det har även andelen kommuner som hanterar frågorna i sin översiktsplanering. Av kommunerna anger 90 procent att översiktsplanens intentioner följs i mycket stor eller stor utsträckning i efterföljande beslut.

Sedan mitten av 1970-talet har enligt rådet omfattande bebyggelseinventeringar genomförts. En samlad överblick över kunskapsläget för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse har dock tidigare saknats. I samarbete med Riksantikvarieämbetet har Boverket påbörjat en kartläggning av kunskapsunderlaget. En preliminär bedömning av materialet antyder att det finns omfattande kunskapsluckor, att stora delar av materialet är föråldrat och att inventeringstakten har avtagit under senare år.

Trots att trafikbuller är ett stort hälsoproblem görs det allt oftare avsteg från riktvärdena när nya bostäder byggs. Boverket har under 2004 utarbetat underlag till en vägledning för hur de av riksdagen behandlade riktvärdena för trafikbuller bör tillämpas vid planering för och byggande av bostäder och vad som bör krävas vid avsteg från dessa. Miljömålsrådet anger att kommunala handlingsprogram saknas i stor utsträckning och att det sällan förekommer uppföljning av de krav som ställs i detaljplaner.

Under 2004 var uttaget av naturgrus enligt preliminära siffror från Sveriges geologiska undersökning (SGU) 22 miljoner ton, att jämföra med 20,2 miljoner ton 2003, 22,9 miljoner ton 2002 och 23,4 miljoner ton 2001.

Mängden avfall till deponi har enligt rådet minskat med drygt 52 procent exklusive avfall

till industrins egna deponier mellan 1994 och 2003. Den totala mängden till deponi, inklusive industriavfall, bedöms minska i enlighet med delmålet. Omkring hälften av landets deponier som var i drift 1 juli 2001 bedöms avslutas till 2008. Den behandlade mängden hushållsavfall i Sverige uppgick 2004 till 4 168 580 ton eller 463 kg per invånare.

Miljöbelastningen från energianvändning i bostäder och lokaler fortsätter enligt Miljömålsrådets rapport att minska. Särskilt utsläppen av koldioxid minskar, då fossila bränslen byts ut mot förnyelsebara energislag. Den totala energianvändningen inom sektorn har däremot varit mer eller mindre konstant under en lång tid, trots att uppvärmningen har effektiviserats.

Enligt Miljömålsrådet är saneringstakten för radon i bostäder mycket låg och många byggnader har dåligt fungerande ventilation. Under 2004 har Socialstyrelsen sänkt olägenhetsriktvärdet för radon i inomhusluft till 200 Bq/m<sup>3</sup> luft, vilket gör att kommunerna kan ålägga fastighetsägare att vidta åtgärder vid en lägre radonhalt än tidigare.

Under 2003 återvanns enligt Miljömålsrådet ca 20 procent av matavfallet från hushåll och restauranger genom biologisk behandling, inklusive hemkompostering, att jämföra med delmålts 35 procent. Vad gäller hanteringen av mängden matavfall från livsmedelsindustrier som återvinns genom biologisk behandling anser rådet att tillgängligt underlag är bristfälligt vilket försvårar en uppföljning av utvecklingen.

### 3.6.15.2 Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport är kommuner och länsstyrelser viktiga aktörer för att miljö kvalitetsmålet skall kunna nås. Hinder i arbetet är bl.a. bristande resurser, särskilt i mindre kommuner, och brister i samhällets styrsystem för att minska t.ex. bilism, avfallsgenerering och dålig inomhusmiljö. Enligt Socialstyrelsens Miljöhälsorapport kan en dålig inomhusmiljö bl.a. bidra till uppkomsten av allergier och förvärra överkänslighetsreaktioner. Buller är det miljöproblem som påverkar flest personer. Cirka 2 miljoner människor utsätts för allt för höga bullernivåer enbart från trafiken. Dessutom tillkommer t.ex. buller från grannar och fasta installationer (hissar m.m.). Förhöjda halter av radon i bostäder orsakar varje år cirka 400 fall av

lungcancer. Det är enligt styrelsen också viktigt att främja närheten till grönområden och oförstörda naturmiljöer för att på så sätt främja rekreation. Brist på rekreation och dåliga matvanor kan leda till övervikt och fetma.

Regeringen redovisar i miljömålspropositionen sin bedömning av miljö kvalitetsmålet och föreslår där att antal åtgärder för att nå målet. Regeringen föreslår också ändringar av vissa delmål.

Vidare föreslår regeringen ett antal åtgärder inom strategin för effektivare energianvändning och transporter, strategin för giftfria och resursnåla kretslopp och strategin för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö. som bl.a. inriktas mot att nå delmålen under God bebyggd miljö.

Regeringen avser bl.a. att ge berörda centrala myndigheter i uppdrag att ge ytterligare vägledning och stöd till länsstyrelserna och kommunerna i deras arbete med planeringsunderlag. Regeringen avser vidare att ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med berörda aktörer kartlägga omfattningen av miljömålsarbetet i kommunerna. Denna kartläggning bedöms ge värdefull information om hur stödet till länsstyrelser och kommuner bör utformas.

Regeringen bedömer i miljömålspropositionen att fler och kompletterande insatser behövs för att nå delmålet om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Regeringen beräknar att förstärka Riksantikvarieämbetets förvaltningsanslag i syfte att stärka arbetet för att nå målet.

Regeringen anför i miljömålspropositionen att det bl.a. krävs bättre underlag för planering och beslut om bl.a. bostadsbyggande och infrastruktur för att minska antalet bullerstörda. Kartläggning och åtgärdsprogram enligt förordningen (2004:675) om omgivningsbuller kan bidra till ett bättre underlag. Naturvårdsverket har ett övergripande och samordnande ansvar för omgivningsbuller enligt sin instruktion.

Uttaget av naturgrus uppgick 2004 till ca 22 miljoner ton enligt preliminära siffror vilket är en ökning med ca 10 procent jämfört med föregående år. Vad uppgången beror på saknas det i nuläget uppgifter om. Den fördubblade naturgrusskatten som trädde i kraft den 1 januari 2003 förväntades ha en dämpande effekt på uttaget av naturgrus. Enligt Miljömålsrådet är regionaliseringen av delmålet klar hos 18 av 21 länsstyrelser. Sveriges geologiska undersökning (SGU) bedömer att de regionala målen sammantaget

skulle ge uttag på 12 miljoner ton år 2010, vilket överensstämmer med det nationella målet. Länsstyrelsen i Skåne arbetar med att ta fram planeringsunderlag för materialförsörjning med stöd av SGU. Utifrån dessa erfarenheter kan en modell för andra länsstyrelser underlag tas fram vilket kommer att underlätta för framtida uppföljning. Avgörande för måluppfyllelsen är enligt regeringens bedömning att alla viktiga aktörer, bl.a. länsstyrelser, ballastproducenter, användare och kommuner, utifrån sina respektive verksamhetsområden sluter upp bakom delmålet och bidrar till att det uppnås. Regeringen föreslår att SGU:s förvaltningsanslag förstärks i syfte att stärka arbetet för att nå målet.

Enligt Miljömålsrådet inför allt fler kommuner separat insamling av källsorterat matavfall och bygger ut den biologiska behandlingen ytterligare, bl.a. genom nya biogasanläggningar. Regeringen anser att fortsatt utveckling och utbyggnad av biogasanläggningar är nödvändig för att kunna öka återvinningen av biologiskt avfall. För att göra målen om avfall mer överskådliga föreslår regeringen i miljömålspropositionen att alla delmål som rör avfall samlas under ett och samma delmål.

Regeringen bedömer i miljömålspropositionen att det är möjligt att uppnå en väsentlig energieffektivisering i bostäder och lokaler med hjälp av lämpligt utformade åtgärder. Pågående åtgärder för en effektivare energianvändning i bostäder och lokaler redovisas närmare under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt under utgiftsområde 21 Energi. Regeringen avser att återkomma med förslag till ytterligare insatser för energieffektivisering i bebyggelsen.

I Regeringskansliet pågår arbete med ett förslag till byggnadsdeklarationer avseende inomhusmiljö och energianvändning. Regeringen avser att vidta åtgärder för att ta fram underlag om byggnaders tekniska status och eventuella kopplingar mellan brister i inomhusmiljön och upplevd ohälsa samt underlag för utveckling av kriterier för god luftkvalitet i inomhusmiljön.

## 3.7 Fonder

### 3.7.1 Kärnavfallsfonden

Omhändertagandet av använt kärnbränsle och kärnavfall som uppkommer i verksamheten vid de kärntekniska anläggningarna styrs enligt kärntekniklagen (1984:3). 10 § kärntekniklagen anger att den som har tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet svarar för att det kärnavfall och det använda kärnbränsle som uppkommer i verksamheten hanteras och slutförvaras på ett säkert sätt och att den anläggning i vilken verksamheten bedrivs avvecklas och rivs på ett säkert sätt sedan verksamheten upphört. I ansvaret ingår att svara för kostnaderna för hanteringen och slutförvaret.

Riksdagen beslutade i början av 1980-talet om en särskild finansiering av kostnaderna för att i framtiden på ett säkert sätt ta hand om det använda kärnbränslet och för att avveckla och riva kärnkraftsreaktorerna. Enligt detta skall en avgift baserad på antalet producerade kilowattimmar vid anläggningen betalas av innehavaren av en kärnkraftsreaktor. Lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m. anger att avgiften skall betalas årligen så länge reaktorn är i drift.

Utöver avgifterna skall reaktorinnehavaren ställa säkerheter till staten för att säkerställa att medel finns tillgängliga för de kostnader som uppstår för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och visst radioaktivt avfall, för forskning, avveckling och rivning av reaktor-anläggningar.

Kärnkraftsföretagen har rätt att ur avgiftsmedlen löpande få ersättning för sådana kostnader som syftar till en säker hantering och slutförvaring av det använda kärnbränslet. Resterade medel fonderas för framtida behov. Ett liknande system för finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall från forskningsreaktorn i Studsvik infördes i slutet av 1980-talet.

Sedan 1996 samlas de fonderade medlen i Kärnavfallsfonden och förvaltas av Kärnavfallsfondens styrelse. Regeringen fattar varje år beslut om avgifternas storlek, medan Statens kärnkraftinspektion fattar beslut om utbetalningar (vissa mindre utbetalningar beslutas dock av regeringen). Finansieringsutredningen hade till uppgift att se över systemet och lämnade sitt

betänkande (SOU 2004:125) till regeringen i december 2004. Förslagen i betänkandet behandlas nu i Regeringskansliet och regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan.

Kärnavfallsfondens styrelse anger i förvaltningsberättelsen för 2004 att fonden under året tillfördes avgiftsinbetalningar på ca 509 miljoner kronor (ca 459 miljoner kronor för 2003). Utbetalningarna under samma tid uppgick till ca 1 107 miljoner kronor (ca 1 085 miljoner kronor för 2003). Marknadsvärdet vid årets slut var ca 36 427 miljoner kronor.

### 3.7.2 Bilskrotningsfonden

Regeringen har enligt bilskrotningslagen (1975:345) fått riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter om skrotningsavgifter för bilar som registreras i bilregistret och skrotningsavgifter för bilar som lämnas till auktoriserade bilskrotare. Avgifterna fonderas i bilskrotningsfonden, som administreras av Vägverket. Behållningen uppgick den 30 juni 2005 till 418 miljoner kronor.

### 3.7.3 Batterifonden

Regeringen har enligt lagen (1990:1332) om avgifter för miljöfarliga batterier fått riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifter som behövs för att täcka samhällets kostnader för att samla in och omhänderta förbrukade batterier. Avgifterna fonderas i batterifonden, som förvaltas av Naturvårdsverket. Behållningen uppgick den 31 december 2004 för blybatterier till 301,6 miljoner kronor och för småbatterier till 365,2 miljoner kronor.

## 3.8 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte haft några invändningar i revisionsberättelserna för 2004 avseende Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut samt Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

Inom utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård* har Riksrevisionen lämnat följande

granskningsrapporter; Miljömålsrapporteringen – för mycket eller för lite (RiR 2005:1, 2004/05:RRS21) och Miljöavgifter från avfallsförbränningen – hur fungerar tillsynen (RiR 2005:4).

*Miljömålsrapporteringen – för mycket eller för lite*  
Riksrevisionen har utvärderat miljömålsarbetet genom att granska regeringens rapportering till riksdagen och Miljömålsrådets underlag för rapporteringen. Den har funnit brister i såväl regeringens styrning av Miljömålsrådet som rådets arbete. En slutsats är att rapporteringen i vissa väsentliga avseenden inte motsvarar de riktlinjer som låg till grund för riksdagens beslut. I sin rapport rekommenderar Riksrevisionen att regeringen överväger åtgärder för att

- förtydliga Miljömålsrådets uppgifter, exempelvis vad gäller rapporteringens innehåll,
- precisera kraven på rapporteringen från myndigheterna i regleringsbrev och instruktioner särskilt vad gäller kostnader och konsekvensbeskrivningar,
- bättre anpassa rådets ställning och faktiska möjligheter att samordna rapporteringen till rådets uppgifter,
- säkerställa att eventuella konflikter mellan miljö kvalitetsmålen och andra samhällsmål, som riksdagen har beslutat, blir allsidigt belysta.

Regeringen delar i stort Riksrevisionens uppfattning och har i miljömålspropositionen avisat en översyn av miljömålsarbetet.

### *Miljöavgifter från avfallsförbränningen*

Riksrevisionen har i sin rapport påtalat brister i den operativa tillsynen över förbränningsanläggningar och deponier samt riktat kritik mot Naturvårdsverkets tillsynsvägledning. Riksrevisionen har även anfört att regeringen bör överväga att ta initiativ till närmare precisering av miljöbalkens krav i vissa avseenden. Vissa av de aspekter på miljöbalkens utformning som Riksrevisionen nämner i sin rapport behandlas i Miljöbalkskommitténs betänkande Miljöbalkens sanktionssystem och hänsynsregler (SOU 2004:37) som är under beredning i Regeringskansliet.

Vidare pågår ett övergripande arbete med tillsynsfrågor där tillsynsutredningen haft i uppdrag att bl.a. utreda hur den statliga tillsynen kan

göras till ett tydligare och effektivare instrument som bättre bidrar till kontrollen och genomförandet av demokratiska beslut. Tillsynsutredningen har i sitt betänkande Förslag om en tydligare och effektivare offentlig tillsyn (SOU 2004:100) lagt fram ett förslag till ny tillsynslagsstiftning. Även detta förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen har också tagit upp tillsynsfrågan med Naturvårdsverket i samband med den årliga mål- och resultatdialogen och då särskilt framhållit vikten av att Naturvårdsverket arbetar med vägledning på tillsynsområdet.

Riksrevisionens konstaterande dessutom i sin rapport att Naturvårdsverket inte byggt upp en tillräckligt bred kunskap om miljöproblemen med förbränningsrester. Riksrevisionen konstaterar att detta gör att man inte med rimlig säkerhet kan säga om de potentiella miljöproblemen med avfallsförbränning är eller kommer att vara under kontroll.

Naturvårdsverket redovisade i december 2004 ett regeringsuppdrag gällande kvaliteten på det avfall som förs till förbränning (dnr M2004/4338/Kk) som innehåller förslag till kompletterande krav om karaktärisering och kontroll av avfall som förbränns. Rapporten har remitterats och bereds för närvarande i regeringskansliet. Den 1 oktober i år kommer Naturvårdsverket redovisa ett uppdrag om en nationell avfallsplan till regeringen vilken bl.a. syftar till att möjliggöra bättre kunskap om utvecklingen på avfallsområdet.

Vidare bereds för närvarande delbetänkande (en BRAS-katt – beskattning av avfall som förbränns, SOU 2005:23) och slutbetänkande (en BRAS-katt – beskattning av avfall som deponeras, SOU 2005:64) från den s.k. BRAS-utredningen som haft i uppdrag att dels föreslå hur en skatt på förbränning av avfall kan se ut, dels utvärdera skatten på avfall som deponeras.

I dag går ca 40 procent av hushållsavfallet till förbränning samtidigt har import av avfall till Sverige under de senaste fem åren nästan fyrdubblats. Med den expansion av avfallsförbränning som pågår är det viktigt att miljö- och hälsoeffekter som följer avfallsförbränning hålls under kontroll. Kritiken i Riksrevisionens rapport kräver handlande. Inom Regeringskansliet pågår ett arbete med de frågeställningar som Riksrevisionen aktualiserar.

### 3.9 Politikens inriktning

Sverige är ett föregångsland i omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. Den positionen skall under de kommande åren befastas och utvecklas ytterligare. Det övergripande målet för regeringens miljöpolitik är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Genom en aktiv och pådrivande miljöpolitik skall Sverige aktivt bidra till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling såväl nationellt som inom EU och globalt.

Ökande kunskap visar att riskerna förenade med utsläpp av växthusgaser kan vara än större än vad som tidigare antagits. Klimatsystemen är känsligare och effekterna av den globala uppvärmningen är mer långtgående än vi tidigare har kunnat förutse. Nya studier visar att vi redan idag har en stigande medeltemperatur på jorden och om vi inte agerar kraftfullt kommer effekterna i form av stigande temperaturer, högre havsytta, förändrad nederbörd, kraftigare stormar, utslagning av växt- och djurliv ge allvarliga konsekvenser. Klimatförändringarna är därför en prioriterad miljöfråga för regeringen. Att begränsa människans bidrag till ökad växthuseffekt genom att minska utsläppen av klimatpåverkande gaser är att ta ansvar för den miljö våra barn och barnbarn kommer att leva i.

Grunden för arbetet mot klimatförändringarna är samarbetet inom ramen för klimatkonventionen. En viktig framgång är att Kyoto-protokollet trätt i kraft i år vilket utgör ett första steg mot klimatkonventionens slutgiltiga mål – att undvika farliga klimatförändringar – men på sikt behövs betydligt mer långtgående och omfattande åtaganden. Sverige är ledande och pådrivande i det internationella klimatarbetet. Detta gäller även EU, något som bekräftades av EU:s stats- och regeringschefer i mars i år. Som en utgångspunkt föreslogs då att de industrialiserade länderna, däribland EU, bör minska sina utsläpp på medellång sikt med 15–30 procent till 2020.

Nationellt är beskattningen av koldioxid och energi viktiga ingredienser i den framtida klimat- och miljöpolitiken tillsammans med det handelsystem för utsläppsrätter som sedan den 1 januari i år är i kraft inom EU. Klimatinvesteringsprogrammen är tillsammans med satsningarna på investeringar i pilotprojekt för vindkraft till havs och i fjällen och elcertifikatsystemet viktiga in-

strument för att främja investeringar i ny klimatvänlig teknik. Satsningarna på forskning och utveckling inom energi- och transportområdet behövs för att vi skall kunna utveckla morgondagens energisnåla teknik. Inom ramen för klimatstrategin på energiområdet är klimatprojekt enligt Kyotoprotokollets flexibla mekanismer viktiga element. I kommande klimatpolitiska proposition avser regeringen återkomma med förslag till hur arbetet med klimatpolitiken skall bedrivas i Sverige och internationella fora.

Utsläppen av flera viktiga luftföroreningar fortsätter att minska. Prognosen för utsläppen av såväl svavel- som kväveoxider, visar dock att minskningen bromsats upp. Behovet av att minska luftföroreningar ges fortsatt hög prioritet i miljöpolitiken. Den negativa trenden behöver vändas i både Sverige och Europa, särskilt för utsläppen av partiklar och ozonbildande ämnen. Tidigare har minskningen av utsläpp kunnat ses i minskade halter i luften av främst svaveldioxid och kvävedioxid. De senaste åren har dessvärre index för luftkvalitet inte ändrats nämnvärt för vare sig sot, kvävedioxid eller svaveldioxid. För bensen däremot har en fortsatt förbättring noterats.

Underlaget för att bedöma föroreningsituationen behöver förbättras genom bl.a. utökad miljöövervakning. År 2002 överskreds det nedfall av försurande ämnen som naturen tål i 17 procent av sjöarna, lika mycket som under 1997. Beräkning av överskridande i skogsmark har inte kunnat göras, då såväl metod som underlag håller på att revideras. Nedfallet av svavel har under perioden 1990–2002 minskat med ca 55 procent i Norrland och med ca 60 procent i övriga Sverige. Inga tydliga tendenser kan ses för nedfallet av kväve. I arbetet med EU:s tematiska strategi om luftföroreningar pekar man på de stora kostnaderna som hälso- och miljöeffekterna av luftföroreningar medför och på behoven av ytterligare åtgärder.

Miljömålsarbetet kräver en omfattande miljöövervakning för att följa tillståndet i miljön och effekter av vidtagna åtgärder. Naturvårdsverket har det övergripande ansvaret för miljöövervakningen och Miljömålsrådet fördelar medel för övervakning. När arbetet med de av riksdagen antagna miljö kvalitetsmålen med delmål startade 2001 gjordes en översyn av miljöövervakningen så att den skulle anpassas till miljö kvalitetsmålen.

Naturvårdsverkets anslag för forskning finansierar programforskning samt vissa forsk-

ningsprojekt, utredningar och konferenser. Forskningen vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB bedrivs också som samfinansierade forskningsprojekt med näringslivet. Användningen av Naturvårdsverkets anslag utgörs av forskning knutet till behov som härrör från arbetet med miljö kvalitetsmålen och Naturvårdsverkets miljö målsansvar. Forskningen skall också bidra till att utgöra ett underlag till internationellt förhandlingsarbete på miljöområdet.

Regeringen har i miljö målspropositionen Svenska miljö mål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150) vidareutvecklat den strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp som man beslutat om i tidigare propositioner. Regeringen anser att det för att uppnå miljö kvalitetsmålen inom en generation krävs att denna strategi utformas så att användningen och förvaltningen av samhällets naturresurser inklusive avfallet sker på ett hållbart sätt, dvs. att det sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt. Detta innebär att användningen av kemiska ämnen bör ske så att de negativa effekterna på människors hälsa eller på miljön i möjligaste mån undviks.

Förorenade mark- och vattenområden måste saneras så att de är fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar i linje med Giftfri miljö. Samtidigt bör uppkomsten av nya förorenade områden förhindras. Vidare innebär det att genereringen av avfall inte bör öka, att avfallets farlighet bör minska och att avfallet i största möjliga utsträckning bör användas som en resurs i linje med God bebyggd miljö. Användningen av naturgrus bör minska och när naturgrus ersätts bör det ske med material som inte innehåller farliga ämnen eller av andra skäl inte bör användas. Ett framtida hållbart och kretsloppsanpassat va-system bör vara utformat så att slutna kretslopp mellan samhälle och jordbruk skapas samtidigt som risken för smittspridningen till människor och djur minimeras. Vidare bör slamanvändningen, varken på kort eller lång sikt, leda till negativa hälso- eller miljöeffekter.

Flera faktorer medför att avfallsmängderna ständigt ökar. Den ekonomiska tillväxten och levnadssättet med en snabb omsättning av produkter (ett ”slit- och slängsamhälle”) bidrar till en ökad materiell konsumtion, men ställer samtidigt större krav på att resursförbrukningen effektiviseras avsevärt. Miljömålsrådet konstaterar vidare att det ökade antalet småhushåll

bidrar till ökad materiell konsumtion genom att varje hushåll har sin uppsättning av möbler, inventarier, hushållsartiklar, elektrisk utrustning etc. Den höjda levnadsstandarden har enligt Miljömålsrådet även medfört att användningen av kemikalier har ökat, vilket riskerar att spridningen av kemiska ämnen blir mer omfattande. Regeringen instämmer i Miljömålsrådets bedömning och anser att strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp i större utsträckning bör utvecklas för att motverka att denna utveckling bidrar till en negativ miljöpåverkan.

Regeringen har även tidigare (prop. 2000/01:130) konstaterat att miljö kvalitetsmålen inte skall uppnås i Sverige på bekostnad av andra länders miljö kvalitet. Risken för det finns om miljöförbättringar hos oss nås genom att miljöförstörande produktion flyttas utomlands, medan vi själva fortsätter att konsumera det som produceras. Även denna aspekt är viktig att väga in i utvecklingen av åtgärder i strategin. De övergripande målen för avfallshantering och resurshushållning bör eftersträvas genom att säkerställa att användningen av naturresurser och dess effekter inte överskrider vad miljön tål (buffertförmåga) samtidigt som sambandet mellan resursanvändning och ekonomisk tillväxt bryts.

Regeringen har i miljö målspropositionen gjort bedömningen att det kommer att vara svårt att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö i dess helhet i ett generationsperspektiv. Målet kommer att kunna nås när det gäller tillförsel av nya farliga ämnen om ytterligare kraftfulla åtgärder vidtas på EU-nivå, globalt och internationellt. Däremot kommer det att vara svårt att nå målet inom en generation när det gäller de långlivade ämnen som redan finns spridda i miljön, diffus spridning av farliga ämnen från befintliga byggnader och varor liksom de som bildas oavsiktligt vid mänsklig verksamhet.

Giftfri miljö kräver en hög grad av internationellt samarbete och åtgärder även utanför Sverige för att kunna nås. Det är därför regeringens bedömning att Sveriges agerande inom EU och globalt måste prioriteras högt. Inom EU pågår för närvarande förhandlingarna om Europeiska kommissionens förslag till ny kemikalielagstiftning, REACH (Registration, Evaluation, Authorisation, and Restriction of Chemicals). Förslaget syftar till att skapa en starkare och säkrare kemikaliepolitik genom att ett system införs som tvingar industrin att ge information om

kemikalier som de producerar och importerar till marknaden, att göra riskbedömningar och att göra information tillgänglig för dem som använder kemikalierna. På det globala planet pågår för närvarande ett arbete med att ta fram en övergripande global kemikaliestrategi som skall beslutas i början av 2006. Sverige har en framträdande position i bägge dessa processer. Vid sidan om dessa övergripande processer pågår en hög aktivitet för att begränsa miljö påverkan av enskilda kemikalier och grupper av kemikalier både nationellt och internationellt.

Naturvärden till skydd för de omistliga naturvärdena i vårt land har länge varit kärnan i miljöpolitiken. Men en rik natur är också en del av vår välfärd. Ett aktivt friluftsliv, rekreation och naturupplevelser kan motverka stress och utbrändhet och bidra till ökad folkhälsa och livskvalitet. Det är ett viktigt skäl till att skyddet av den biologiska mångfalden är en av hörnstenarna i regeringens miljöpolitik. Den förnyade naturvårds- och friluftspolitik som fortsatt utvecklas sätter fokus på människan och naturens sociala värden.

Havsmiljöfrågorna ges en fortsatt central roll i vårt miljöarbete, såväl nationellt som internationellt. För att nå miljö kvalitetsmålet Hav i balans och en levande kust och skärgård har regeringen presenterat en strategi för en sammanhållen nationell havspolitik med ett ökat och samordnat myndighetsansvar för havsmiljöfrågorna. Miljösamarbetet med Östersjöländerna utvecklas i syfte att skydda Östersjöns känsliga miljö. Miljösamarbetet med Ryssland intensifieras i syfte att aktivt bidra till att minska Rysslands miljöbelastning i Östersjön och Barents hav. I maj 2006 står Sverige som värd för den sjätte Nordsjökonferensen i Göteborg, ett ministermöte om sjöfartens och fiskets miljöproblem i Nordsjön med deltagande från Sverige, Norge, Danmark, Nederländerna, Belgien, Frankrike, Storbritannien samt EG-kommissionen.

Den stora utmaningen för den moderna miljöpolitiken och politiken för hållbar utveckling är att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och negativ påverkan på miljö, naturresurser och människors hälsa. En rättvis global utveckling förutsätter en rättvis förbrukning av världens naturresurser och att alla länder tar sitt ansvar för omställningen till en hållbar utveckling. En ökad satsning på ny miljöteknik och teknikutveckling är avgörande för att nå hållbar utveckling och skapa hållbara konsumtions- och

produktionsmönster. Målmedvetna teknologiskiften kan finna lösningarna på globala miljöproblem samtidigt som det kan främja svensk industris utveckling och konkurrenskraft och därmed tjäna som drivkraft för en tillväxt inom ramen för hållbar utveckling.

Fortsatta satsningar på kunskapsuppbyggnad, forskning och utveckling inom energi- och transportområdet är nödvändiga för att vi skall kunna utveckla morgondagens energi- och bränslesnåla teknik. Regeringens arbete med att utveckla effektiva ekonomiska styrmedel fortsätter. Den offentliga sektorns roll som motor i omställningen till hållbar utveckling förstärks.

De stora och allvarliga miljöproblemen är gränsöverskridande och känner inga nationsgränser. För att skapa en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar värld krävs globalt samarbete och internationella överenskommelser.

För att uppnå flera av de nationella miljö kvalitetsmålen krävs internationella insatser. Det handlar bl.a. om att minska sådana utsläpp som påverkar Sverige och att höja den allmänna skyddsnivån. EU:s arbete påverkar direkt den svenska miljölagstiftningen. Därför är ett aktivt och pådrivande agerande inom EU-samarbetet en förutsättning för att uppnå flera av våra nationella miljömål, i synnerhet när det gäller normer för gränsöverskridande föroreningar såsom utsläpp till hav och luft samt produktlagstiftning som är harmoniserad för hela EU. Miljöskydd för tillväxt och arbetstillfällen är en viktig del i att driva reformarbetet framåt för att nå målet med den s.k. Lissabonstrategin till år 2010. Inom EU kommer regeringen att arbeta fortsatt intensivt för att den utvidgade unionen skall utveckla hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Sverige skall också fortsatt utnyttja möjligheten att genom EU påverka den globala miljöpolitiken.

Sverige kommer att fortsätta att bidra aktivt till arbetet inom FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD), där handlingsplanen från FN-toppmötet i Johannesburg följs upp. I det globala miljöarbetet kommer Sverige att ge fortsatt prioritet till arbetet för hållbara konsumtions- och produktionsmönster, vatten och sanitet, den globala kemikaliestrategin, skyddet av den biologiska mångfalden, klimatfrågor och förnybar energi, jämställdhet och företagets ansvar. EU-utvidgningen skapar helt nya förutsättningar för ett intensifierat miljöarbete i norra Europa, inklusive Ryssland. Det är också särskilt

viktigt att Sverige spelar en fortsatt aktiv och pådrivande roll i Nordiska Ministerrådet, i Östersjösamarbetet (Baltic 21 och HELCOM), i samarbetet i Barentsregionen och Arktis samt i samarbetet i Nordostatlanten (OSPAR). Att utveckla det gemensamma arbetet inom UNECE och OECD har också stor miljöpolitisk betydelse.

### 3.10 Budgetförslag

#### 3.10.1 34:1 Naturvårdsverket

**Tabell 3.3 Anslagsutveckling 34:1 Naturvårdsverket**

Tusental kronor

År	Slagslag	Utvald	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	324 867	9 837	
2005	Anslag	326 921 <sup>1</sup>		327 329
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>334 313</b>		
2007	Beräknat	339 518 <sup>2</sup>		
2008	Beräknat	345 152 <sup>3</sup>		

<sup>1</sup> Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

<sup>2</sup> Motsvarar 334 313 tkr i 2006 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 334 313 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Naturvårdsverkets förvaltningskostnader, inkl. verkets kostnader för att administrera den verksamhet som finansieras via sakanslagen.

#### Budget för avgiftsbelagd verksamhet

**Tabell 3.4 Offentligrättslig verksamhet 34:1 Naturvårdsverket**

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)
Utfall 2004	27 027
Prognos 2005	34 000
Budget 2006	20 000

Intäkterna från offentligrättslig verksamhet för 2006 beräknas till 20 miljoner kronor, varav inkomster om 19 miljoner kronor från bl.a. miljö-sanktionsavgifter och avgifter för registerhållning och tillsyn över producentansvaret för



elektriska och elektroniska produkter som redovisas på inkomsttitel 2537 Miljöavgifter och inkomster om 1 miljon kronor från övriga offentligt rättsliga avgifter som redovisas på inkomsttitel 2552 Övrig offentligt rättslig verksamhet. Inkomsttitel 2534 Avgifter för körkort och motorfordon har överförs till Vägverket.

**Tabell 3.5 Uppdragsverksamhet 34:1 Naturvårdsverket**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
<i>Utfall 2004</i>	22 362	26 807	-4 445
Inform./utb	9 722	14 167	-4 445
Jägarex/jaktkortreg	6 165	6 165	0
NOx	4 355	4 355	0
Batterifonden	2 120	2 120	0
<i>Prognos 2005</i>	19 900	19 900	0
Inform./utb	8 500	8 500	0
Jägarex/jaktkortreg	5 000	5 000	0
NOx	4 100	4 100	0
Batterifonden	2 300	2 300	0
<i>Budget 2006</i>	19 500	19 500	0
Inform./utb	8 000	8 000	0
Jägarex/jaktkortreg	5 000	5 000	0
NOx	4 300	4 300	0
Batterifonden	2 200	2 200	0

I uppdragsverksamheten ingår informations- och utbildningsinsatser, såsom utgivning av publikationer, arrangemang av kurser, konferenser och seminarier. I uppdragsverksamheten ingår även hantering av NOx, Batterifonden och Jägarexamens- och jaktkortsregistren.

På grund av omstrukturering och avveckling av vissa verksamheter har uppdragsverksamheten gått med underskott. På sikt bedöms full kostnadstäckning uppnås.

### Regeringens överväganden

Naturvårdsverket är central förvaltningsmyndighet på miljöområdet och skall vara samlade och pådrivande i miljöarbetet. Verkets arbete skall syfta till att främja hållbar utveckling med utgångspunkt i den ekologiska dimensionen. Därvid skall de av riksdagen fastställda miljökvalitetsmålen och strategierna för att uppnå dessa vara vägledande. Regeringen bedömer att Naturvårdsverket huvudsakligen uppfyller de mål som ställts.

Omlokaliseringen av 60 årsarbetstillfällen till Östersund kommer att innebära vissa omställningskostnader. Den uppskattning av kostnader för omställningen som i dagsläget kan göras för Naturvårdsverket grundas på antaganden av hur många av befintlig personal som kommer att följa med till Östersund.

Regeringen avser att kompensera myndigheten för den engångspremie som en särskild pensionsersättning medför. Anslaget undantas även från den generella reduktionen med 0,6 procent som företrädesvis genomförs på anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Om myndighetens kostnader ökar med anledning av flytten kommer regeringen senare att ta ställning till disposition av eventuellt anslags-sparande samt till behov av en ökad anslagskredit. Vidare avser regeringen att noga följa utvecklingen av myndighetens ekonomiska situation så att verksamheten långsiktigt kan fungera med bibehållen kvalitet.

Regeringen föreslår därmed att 334 313 000 kronor anvisas under anslaget 34:1 *Naturvårdsverket* för 2006. För 2007 beräknas anslaget till 339 518 000 kronor och för 2008 till 345 152 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.6 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:1 Naturvårdsverket**

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	326 921	326 921	326 921
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning <sup>2</sup>	7 340	12 544	18 177
<b>Beslut</b>			
Överföring till/från andra anslag	52	53	54
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>334 313</b>	<b>339 518</b>	<b>345 152</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

### 3.10.2 34:2 Miljöövervakning m.m.

**Tabell 3.7 Anslagsutveckling 34:2 Miljöövervakning m.m.**

Tusental kronor

2004	Utfall	238 907	Anslags- sparande	994
2005	Anslag	222 994 <sup>1</sup>	Utgifts- prognos	220 832
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>221 656</b>		
2007	Beräknat	264 656		
2008	Beräknat	270 656		

<sup>1</sup> Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

Anslaget disponeras för uppföljning och rapportering av miljö kvalitetsmålen, för miljöövervakning, för bidrag till vissa ideella organisationer, för bidrag till projektet Swedish Water House vid Stockholm International Water Institute (SIWI) samt för Aktiebolaget Svenska Miljöstyrningsrådets arbete med miljökrav vid offentlig upphandling. Anslaget används också för internationellt miljöövervakningsarbete och arbete med internationell rapportering som en följd av EG-direktiv och andra internationella åtaganden. Till och med 2004 disponerades anslaget för bilavgasverksamhet. Medel för denna verksamhet har överfört till Vägverket från och med 2005.

Medlen till uppföljning och rapportering av miljö kvalitetsmålen och till miljöövervakning fördelas av Miljömålsrådet vid Naturvårdsverket. Rådet fattar beslut om den nationella miljöövervakningens inriktning samt fördelar även medel till viss regional miljöövervakning.

#### Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att skapa goda förutsättningar för planering, upphandling och genomförande av miljöövervakningen föreslås regeringen bemyndigas att under 2006 ingå ekonomiska förpliktelser, som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 70 miljoner kronor under 2007–2009.

#### Regeringens överväganden

Miljöövervakningen är betydelsefull i arbetet med att ta fram kunskap om miljön och utgör ett centralt underlag för att driva miljöarbetet framåt. En ändamålsenlig miljöövervakning är en förutsättning för en effektiv uppföljning av

miljö kvalitetsmålen. Miljöövervakningen är också nödvändig för att Sverige skall kunna fullgöra sina åtaganden vad gäller internationell rapportering.

Med anledning av det ökade behovet av miljöövervakning för arbetet med åtgärder som syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålen i enlighet med miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150), för genomförandet av ramdirektivet för vatten samt för internationell rapportering av miljöpåverkan föreslår regeringen att anslaget förstärks med 43 miljoner kronor från och med 2007 och med ytterligare 6 miljoner kronor från 2008.

Anslaget minskas med 1,34 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 221 656 000 kronor anvisas under anslaget 34:2 *Miljöövervakning m.m.* för 2006. För 2007 beräknas anslaget till 264 656 000 kronor och för 2008 till 270 656 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.8 Härledning av anslagsnivån för 2006–2008, för 34:2 Miljöövervakning m.m.**

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	222 994	222 994	222 994
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-1 338	41 662	47 662
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>221 656</b>	<b>264 656</b>	<b>270 656</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

**Tabell 3.9 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 34:2 Miljöövervakning m.m.**

Tusental kronor

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
Utestående åtaganden vid årets början	17 321	29 559	60 000			
Nya åtaganden	23 977	60 000	70 000			
Infriade åtaganden	-11 739	-29 559	-60 000	-45 000	-15 000	-10 000
Utestående åtaganden vid årets slut	29 559	60 000	70 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	60 000	60 000	70 000			

### 3.10.3 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald

**Tabell 3.10 Anslagsutveckling 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald**

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utfall	Utgifts- prognos
2004	1 066 366	445 597		
2005	Anslag	1 676 197 <sup>1</sup>	2 105 133	
2006	Förslag	1 923 297		
2007	Beräknat	1 997 642		
2008	Beräknat	2 036 622		

<sup>1</sup>Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

Anslaget disponeras för insatser för bevarande och restaurering av värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald med särskild inriktning på frågor om områdesskydd, artbevarande, naturvårds- och fastighetsförvaltning, viltförvaltning samt kalkning av sjöar och vattendrag enligt bidragsbestämmelserna som regleras i förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag.

Anslaget används för

- ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken (1998:808) såvitt avser Naturvårdsverkets ansvarsområde,
- kostnader för förvärv för statens räkning av värdefulla naturområden för biologisk mångfald och friluftsliv,
- statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd och förvaltning av värdefulla naturområden,
- kostnader för artbevarandeåtgärder och förvaltning av skyddade områden,
- kostnader för utredning, förhandling och värdering i samband med säkerställande av

ur naturvårdssynpunkt värdefulla naturområden, samt

- kostnader för arbete med EG:s ramdirektiv för vatten.

En stor del av anslagssparandet som fanns vid utgången av år 2004 förklaras av den utgiftsbe-gränsning som lades på anslaget samma år för att bidra till ett lägre utgiftstryck på statsbudgeten.

### Regeringens överväganden

Den biologiska mångfalden är grunden för allt mänskligt liv – den spelar en avgörande roll för människors överlevnad och välfärd och är därmed en förutsättning för en hållbar utveckling. Biologisk mångfald på olika nivåer minskar snabbt i dag och en kraftsamling behövs för att hejda förlusten. För att åstadkomma ett mer effektivt arbete med bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald föreslår regeringen i miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) bl.a. ett nytt miljö kvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv. En höjning av anslagsnivån är angelägen, och regeringen föreslår därför att anslaget förstärks med 120 miljoner kronor från och med 2006, med ytterligare 77 miljoner kronor från 2007 och med ytterligare 44 miljoner kronor från 2008.

För arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålen i enlighet med miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) överförs 8,7 miljoner kronor till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid anslaget 28:25 *Riksantikvarieämbetet*, 43,5 miljoner kronor till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande anslaget 32:1 *Länsstyrelserna* samt 3 miljoner kronor till utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med

anslutande näringar anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* från och med 2006. Till utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar anslaget 43:8 *Fiskeriverket* överförs 9,1 miljoner kronor från och med 2006, ytterligare 2,7 miljoner kronor 2007 och ytterligare 5 miljoner kronor 2008. Under samma period minskas den tidigare överföringen till anslaget av 14,6 miljoner kronor till 13,2 miljoner kronor per år i enlighet med proposition 2000/01:130.

Miljötillsynen är av stor betydelse i arbetet för att nå miljö kvalitetsmålen. Friluftslivet, och därmed friluftorganisationerna, har en viktig roll i det breda arbetet för att nå miljömålen, inte minst det föreslagna nya miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Från och med 2006 överförs 15 miljoner kronor till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande anslaget 32:1 *Länsstyrelserna* för förstärkt miljö tillsyn samt 10 miljoner kronor till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid anslaget 30:4 *Stöd till friluftorganisationer* för ökat stöd till friluftorganisationerna.

Arbetet med genomförandet av ramdirektivet för vatten finansieras inom anslaget. Kostnaderna beräknas från och med 2006 uppgå till 60 miljoner kronor per år för länsstyrelserna och totalt 10 miljoner kronor per år för Naturvårdsverket, Statens geologiska undersökning och Statens meteorologiska och hydrologiska institut.

Ett program för att följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos vilda djurpopulationer skapas inom Statens veterinärmedicinska anstalt. Programmet skall genomföras i samråd med Naturvårdsverket. Programmet finansieras delvis med medel från anslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* upp till 6 miljoner kronor.

Regeringen föreslår därmed att 1 923 297 000 kronor anvisas under anslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* för 2006. För 2007 beräknas anslaget till 1 997 642 000 kronor och för 2008 till 2 036 622 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.11 Härledning av anslagsnivån för 2006–2008, för 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald**

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	1 691 197	1 691 197	1 691 197
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	320 000	397 000	441 000
Överföring till/från andra anslag	-87 900	-90 555	-95 575
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>1 923 297</b>	<b>1 997 642</b>	<b>2 036 622</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

### 3.10.4 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden

**Tabell 3.12 Anslagsutveckling 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden**

Tusental kronor				
2004	Utfall	470 326	Anslags-sparande	1 131
2005	Anslag	543 850 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	440 678
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>524 787</b>		
2007	Beräknat	514 957		
2008	Beräknat	515 328		

<sup>1</sup> Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

Anslaget disponeras för inventeringar, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden samt för framtagande av underlag för prioriteringar av framtida sanerings- och återställningsinsatser i landet. Anslaget får användas till att åtgärda från risksynpunkt särskilt angelägna saneringsobjekt samt till akuta saneringsinsatser. För att bidra till ett lägre utgiftstryck på statsbudgeten innevarande år lades en utgiftsbegränsning på anslaget. Högst 442 miljoner kronor får utbetalas, vilket förklarar avvikelsen mellan budget och prognos 2005.

### Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att skapa goda förutsättningar för planering, upphandling och genomförande av efterbehandlingsprojekt föreslås regeringen bemyndigas att under 2006 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med saneringsinsatser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 600 miljoner kronor under 2007–2009.

**Tabell 3.13 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden**

Tusental kronor

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	beräknat 2008	Beräknat 2009
Utestående åtaganden vid årets början	428 830	293 110	530 100			
Nya åtaganden	148 310	520 000	350 000			
Infriade åtaganden	-284 030	-283 010	-350 000	-250 000	-230 000	-50 100
Utestående åtaganden vid årets slut	293 110	530 100	530 100			
<b>Erhållet/föreslaget bemyndigande</b>	<b>600 000</b>	<b>600 000</b>	<b>600 000</b>			

### Regeringens överväganden

För arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljökvalitetsmålen i enlighet med miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) överförs 15 miljoner till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård anslaget 34:6 *Kemikalieinspektionen* och 0,7 miljoner kronor till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid anslaget 28:25 *Riksantikvarieämbetet* från och med 2006. 1,5 miljoner kronor överförs till utgiftsområde 24 Näringsliv anslag 38:5 *Sveriges geologiska undersökning: Geologisk undersökningsverksamhet* m.m. fr.o.m. 2006. Under samma period minskas den tidigare överföringen av 11,7 miljoner kronor till 4,3 miljoner kronor per år i enlighet med proposition 2000/01:130.

För arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö i enlighet med miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) överförs 10 miljoner kronor för 2006 och 20 miljoner kronor per år 2007–2008 till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande anslaget 31:1 *Boverket*. Åtgärderna avser att ta fram underlag om byggnaders tekniska status och eventuella kopplingar mellan brister i inomhusmiljön och upplevd ohälsa.

Regeringen föreslår i miljömålspropositionen att Sveriges geologiska undersökning får ansvar för att inventera och genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar för objekt som förorenats av en statlig organisation som inte finns kvar. Detta finansieras inom anslaget med 7 miljoner kronor per år från och med 2006.

Statens strålskyddsinstitut får disponera högst 1 miljon kronor per år inom anslaget från och med 2006 för hanteringen av omhändertagande

av historiskt radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet.

Anslaget minskas med 3,26 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 524 787 000 kronor anvisas under anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* för 2006. För 2007 beräknas anslaget till 514 957 000 kronor och för 2008 till 515 328 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån för 2006–2008, för 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden**

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	543 850	543 850	543 850
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-13 263	-23 093	-22 722
Överföring till/från andra anslag	-5 800	-5 800	-5 800
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>524 787</b>	<b>514 957</b>	<b>515 328</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

### 3.10.5 34:5 Miljöforskning

**Tabell 3.15 Anslagsutveckling 34:5 Miljöforskning**

Tusental kronor

2004	Utfall	84 078	Anslags- sparande	68
2005	Anslag	85 227 <sup>1</sup>	Utgifts- prognos	84 150
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>85 568</b>		
2007	Beräknat	86 937 <sup>2</sup>		
2008	Beräknat	88 334 <sup>3</sup>		

<sup>1</sup> Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

<sup>2</sup> Motsvarar 85 568 tkr i 2006 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 85 568 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget skall främst finansiera forskning till stöd för Naturvårdsverkets arbete, t.ex. forsknings- och utvecklingsverksamhet som utgör underlag för att nå miljökvalitetsmålen, forskning med anknytning till miljöbalken samt underlag för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget skall också finansiera statens andel av den med näringslivet samfinansierade forskningen vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

#### Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att skapa goda förutsättningar för planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt föreslår regeringen bemyndigas att under 2006 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtagande medför utgifter på högst 100 miljoner kronor under 2007–2009.

#### Regeringens överväganden

Miljöforskningen är ett viktigt instrument för att utveckla miljöarbetet. Med anslaget finansierar Naturvårdsverket tvärvetenskaplig forskning

som är relevant för verkets arbete med bland annat miljökvalitetsmålen och miljöbalken. Medlen går huvudsakligen till fleråriga forskningsprogram, men även till synteser som skall ge underlag för att till exempel bedöma framtida forskningsbehov och påverka olika aktörer i samhället. Eftersom miljöforskning finansieras av flera myndigheter både inom och utanför Sverige så är samarbete med såväl nationella som internationella finansiärer angeläget för att de samlade forskningsmedlen skall användas så effektivt som möjligt.

Anslaget minskas med 0,51 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 85 568 000 kronor anvisas under anslaget 34:5 *Miljöforskning* för 2006. För 2007 beräknas anslaget till 86 937 000 kronor och för 2008 till 88 334 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:5 Miljöforskning**

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	85 227	85 227	85 227
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning <sup>2</sup>	852	2 229	3 635
Beslut	-511	-519	-528
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>85 568</b>	<b>86 937</b>	<b>88 334</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget.

Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

**Tabell 3.17 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 34:5 Miljöforskning**

Tusental kronor

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
Utestående åtaganden vid årets början	65 000	83 898	84 500			
Nya åtaganden	48 898	53 000	60 000			
Infriade åtaganden	-30 000	-52 398	-55 000	-60 000	-20 000	-9 500
Utestående åtaganden vid årets slut	83 898	84 500	89 500			
<b>Erhållet/föreslaget bemyndigande</b>	<b>130 000</b>	<b>130 000</b>	<b>100 000</b>			

### 3.10.6 34:6 Kemikalieinspektionen

**Tabell 3.18 Anslagsutveckling 34:6 Kemikalieinspektionen**

*Tusental kronor*

År	Utfall		Anslags- sparande	
2004	Utfall	106 682		-1 710
2005	Anslag	111 920	<sup>1</sup> Utgifts- prognos	108 719
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>124 799</b>		
2007	Beräknat	126 669	<sup>2</sup>	
2008	Beräknat	128 667	<sup>3</sup>	

<sup>1</sup> Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

<sup>2</sup> Motsvarar 124 799 tkr i 2006 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 124 799 tkr i 2006 års prisnivå.

Kemikalieinspektionen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- eller miljörisker med kemiska produkter och biotekniska organismer. Anslaget disponeras av Kemikalieinspektionen för verksamhet avseende tillsyn och vägledning, riskbedömning, riskbegränsning för allmänkemikalier samt riskbegränsning för bekämpningsmedel.

#### Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Kemikalieinspektionens verksamhet finansieras huvudsakligen med avgifter som anges i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, förordning (1999:942) om kemikalieavgifter m.m. samt Kemikalieinspektionens föreskrifter om kemiska produkter och biotekniska organismer (KIFS 1998:8).

Intäkterna från kemikalieavgifter m.m. beräknas till 90 938 000 kronor för 2006 varav 66 869 000 kronor från kemikalieavgifter och 24 069 000 kronor från bekämpningsmedelsavgifter. Intäkterna från kemikalieavgifter m.m. redovisas på nu föreslagen inkomsttitel 1458 Avgifter för Kemikalieinspektionen, intäkterna från bekämpningsmedel redovisas på inkomsttitel 1437 och övriga inkomster av statens verksamhet redovisas på inkomsttitel 2811.

**Tabell 3.19 Offentligrättslig verksamhet 34:6 Kemikalieinspektionen**

*Tusental kronor*

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2004	86 381	0	80 656	5 725
Prognos 2005	79 250	0	79 250	0
Budget 2006	90 938	0	90 938	0

Kemikalieinspektionen bedriver även viss avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet som framför allt omfattar prövningsverksamhet enligt EG-direktiven 91/414/EEG och 98/8/EG avseende verksamma ämnen i bekämpningsmedel samt genmodifierade organismer. I uppdragsverksamheten ingår även uppdrag från EU och samarbetet med Sida avseende stöd till andra länder bl.a. inom Östersjöområdet.

**Tabell 3.20 Uppdragsverksamhet 34:6 Kemikalieinspektionen**

*Tusental kronor*

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2004	29 565	30 797	- 1 232
Prognos 2005	11 500	11 500	0
Budget 2006	11 500	11 500	0

#### Regeringens överväganden

Kemikalieinspektionens verksamhet utgår från de mål och riktlinjer för kemikaliepolitiken som anges i propositionen Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige (prop.1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). I juni 2001 antog riksdagen propositionen Kemikaliestrategi för Giftfri miljö (prop. 2000/01:65, bet. 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269). Från november samma år är Kemikalieinspektionen ansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. En annan utgångspunkt för Kemikalieverksamhetens verksamhet är miljöbalken och dess följdlagstiftning. Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö har följts upp och regeringen har lämnat ytterligare förslag på åtgärder för att nå målet i propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150). Enligt Miljömålsrådet är miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö svårt att nå och ytterligare nationella och internationella insatser krävs.

Kemikalieinspektionen arbetar för att minska riskerna för skador på människa och miljö från kemiska ämnen i kemiska produkter och andra varor samt biotekniska organismer. Arbetet bedrivs i hög grad internationellt och framför allt inom EU. Kemikalieinspektionen bistår regeringen med expertkunskap.

Förslaget till EU:s nya kemikalielagstiftning (REACH), som nu förhandlas i rådet, skiljer sig markant från andra lagförslag både vad gäller omfattningen och att förslaget är mycket tekniskt komplext. Kemikalieinspektionen behöver därför bistå regeringen i en större utsträckning än vad som är brukligt. En bidragande faktor till det ökade behovet av hjälp från myndigheten är den höga mötesintensiteten i rådet. Rådsbehandlingen av förslaget beräknas kunna avslutas tidigast 2006. För att svensk kemikaliepolitik skall få genomslag i EU-arbetet behöver Kemikalieinspektionen göra betydande insatser i arbetet med interimstrategin och i olika tekniska arbetsgrupper och även vid det nationella genomförandet av REACH.

Vad gäller bekämpningsmedel är Kemikalieinspektionen involverat i förhandlingar av nya regelverk, det svenska rapportörsprogrammet för riskbedömning av existerande verksamma ämnen i bekämpningsmedel på EU-nivå (SERP) och det nationella godkännandet av bekämpningsmedel. Ytterligare insatser krävs för att minska handläggningstiden för ärenden om nationellt godkännande av bekämpningsmedel.

Revidering av växtskyddsmedelsdirektivet (91/414/EEG) och deltagande, tillsammans med andra myndigheter, i förhandlingar av den tematiska strategin för hållbar användning av bekämpningsmedel innebär omfattande insatser från Kemikalieinspektionen. Inom ramen för bekämpningsmedelsdirektiven (växtskyddsmedelsdirektivet och biociddirektivet (98/8/EG) beslutas om att ta upp aktiva ämnen på en s.k. positivlista, vilket innebär att sådana ämnen får ingå i bekämpningsmedelsprodukter inom gemenskapsnivå. Om ett ämne finns på positivlistan är det svårare att avslå en produktansökan som innehåller ämnet på nationell nivå. Resultatet på EU-nivå är därför även här av stor betydelse för möjligheten att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Inventering av biocidprodukter på marknaden och utfasning av produkter är också viktiga insatser för genomförandet av gemenskapsbestämmelser på nationell nivå.

Regeringen anser att tillsyn och tillsynsvägledning är en betydelsefull verksamhet för att nå en säkrare kemikaliehantering och som behöver utvecklas ytterligare.

För arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålen i enlighet med miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) överförs 15 miljoner kronor från utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* från och med 2006.

Anslaget minskas med 0,67 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 124 799 000 kronor anvisas under anslaget 34:6 *Kemikalieinspektionen* för 2006. För 2007 beräknas anslaget till 126 669 000 kronor och för 2008 till 128 667 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.21 Härlledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:6 Kemikalieinspektionen**

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	111 920	111 920	111 920
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning <sup>2</sup>	2 550	4 265	6 098
Beslut	-671	-681	-692
Överföring till/från andra anslag	11 000	11 165	11 341
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>124 799</b>	<b>126 669</b>	<b>128 667</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.



### 3.10.7 34:7 Internationellt miljösamarbete

**Tabell 3.22 Anslagsutveckling 34:7 Internationellt miljö-samarbete**

Tusental kronor

År	Slagslag	Beräknat	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	70 797	161	
2005	Anslag	73 434 <sup>1</sup>		72 603
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>72 993</b>		
2007	Beräknat	72 993		
2008	Beräknat	72 993		

<sup>1</sup> Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

Anslaget disponeras för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer samt för internationellt samarbete. Samarbetet avser såväl internationella miljökonventioner och avtal som miljöfrågor i FN-systemet och EU-samarbetet samt i organisationer som OECD, Baltic 21, Barentsrådet, Nordiska ministerrådet och Arktiska rådet. Vidare disponeras anslaget för bilateralt miljösamarbete, för Sveriges årliga bidrag till FN:s miljöfond, vilken utgör kärnan i UNEP:s finansiering, samt för olika aktiviteter inom FN:s miljöprogram (UNEP).

Dessutom disponeras anslaget för kostnader för deltagande i internationellt samarbete på kärnenergiområdet, dvs. Sveriges reguljära medlemsavgift i Internationella Atomenenergiorganet (IAEA), bidraget till IAEA:s Technical Assistance and Cooperation Fund samt kostnader i samband med övrigt internationellt kärnsäkerhetssamarbete.

#### Regeringens överväganden

Sveriges möjligheter att påverka eller få till stånd miljöbeslut och överenskommelser så att gränsöverskridande utsläpp och miljöförstöring minskar samt att de svenska miljömålen uppnås sker genom ett aktivt deltagande i det internationella samarbetet.

Anslaget minskas med 0,44 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 72 993 000 kronor anvisas under anslaget 34:7 *Internationellt miljösamarbete* för 2006. För 2007 beräknas anslaget till 72 993 000 kronor och för 2008 till 72 993 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.23 Härledning av anslagsnivån för 2006–2008, för 34:7 Internationellt miljösamarbete**

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	73 434	73 434	73 434
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-441	-441	-441
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>72 993</b>	<b>72 993</b>	<b>72 993</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

### 3.10.8 34:8 Stockholms internationella miljöinstitut

**Tabell 3.24 Anslagsutveckling 38:8 Stockholms internationella miljöinstitut**

Tusental kronor

År	Slagslag	Beräknat	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	12 000	0	
2005	Anslag	12 000 <sup>1</sup>		11 839
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>11 928</b>		
2007	Beräknat	11 928		
2008	Beräknat	11 928		

<sup>1</sup> Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

Anslaget disponeras för statens stöd till Stockholms internationella miljöinstitut (SEI). SEI är ett internationellt inriktat forskningsinstitut som arbetar med policyrelaterade frågor inom områdena miljö och hållbar utveckling. SEI:s huvudsakliga uppgifter är att stödja beslutsfattande, institutions- och kapacitetsbyggande, samt bidra med lösningar inom dessa områden. Detta sker genom att initiera och genomföra analyser, utbildning, policyinriktade dialoger samt att informera om utvärdering och utveckling av miljöteknik, miljö och utvecklingspolicy samt relaterad miljöstyrning och strategier för en hållbar utveckling på nationell, regional och global nivå. Institutet bedriver tillämpad forskning inom områdena klimatförändring, energi, luftföroreningar, ozon, mark och vattenresurser, urbana miljöer, risk- och sårbarhetsanalyser, strategiska miljöstudier och framtidsscenarier.

SEI bedriver projektverksamhet i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Institutet har, förutom sitt huvudkontor i Stockholm, kontor i Boston, Tallinn, York, Oxford och Bangkok.

### Regeringens överväganden

SEI:s arbete med policyrelaterade frågor inom områdena miljö och hållbar utveckling bedöms vara betydelsefulla för miljöarbetet. Regeringen föreslår därför ett fortsatt statligt stöd till institutet.

Anslaget minskas med 0,07 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 11 928 000 kronor anvisas under anslaget 34:8 *Stockholms internationella miljöinstitut* för 2006. För 2007 beräknas anslaget till 11 928 000 kronor och för 2008 till 11 928 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.25 Härlledning av anslagsnivån för 2006–2008, för 34:8 Stockholms internationella miljöinstitut**

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	12 000	12 000	12 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-72	-72	-72
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>11 928</b>	<b>11 928</b>	<b>11 928</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

### 3.10.9 34:9 Statens strålskyddsinstitut

**Tabell 3.26 Anslagsutveckling 34:9 Statens strålskyddsinstitut**

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	110 474	-3 067	
2005	Anslag	106 333 <sup>1</sup>		101 860
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>107 976</b>		
2007	Beräknat	119 742 <sup>2</sup>		
2008	Beräknat	121 862 <sup>3</sup>		

<sup>1</sup> Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

<sup>2</sup> Motsvarar 117 815 tkr i 2006 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 117 815 tkr i 2006 års prisnivå.

Statens strålskyddsinstitut (SSI) är central myndighet med ansvar för tillsyn av joniserande och ickejonerande strålning samt beredskap mot kärntekniska olyckor, andra radiologiska olyckor samt radioaktivt nedfall. SSI är ansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö. Anslaget disponeras för SSI:s verksamhet avseende tillsyn, beredskap, miljöövervakning och forskning.

### Budget för avgiftsbelagd verksamhet

SSI:s verksamhet finansieras delvis via avgifter enligt förordningen (1976:247) om vissa avgifter till Statens strålskyddsinstitut. Avgifter som berör icke kärnteknisk verksamhet enligt 3 och 4 §§ nämnda förordning förs till inkomsttitel 2511 Ansökningsavgifter. Avgifter avseende kärnteknisk verksamhet enligt 1 § nämnda förordning förs till inkomsttitel 2551 Avgifter från kärnkraftverken. Myndigheten disponerar inte avgifterna.

**Tabell 3.27 Offentligrättslig verksamhet**

Tusental kronor				
Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
<i>Utfall 2004</i>				
Ink. titel 2511	9 436	0	0	0
Ink. titel 2551	73 768	0	0	0
<i>Prognos 2005</i>				
Ink. titel 2511	9 500	0	0	0
Ink. titel 2551	72 046	0	0	0
<i>Budget 2006</i>				
Ink. titel 2511	9 653	0	0	0
Ink. titel 2551	70 524	0	0	0

SSI bedriver även viss avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet som idag framför allt omfattar utbildningsverksamhet. Avgifterna från denna verksamhet disponeras av myndigheten.

**Tabell 3.28 Uppdragsverksamhet 34:9 Statens strålskyddsinstitut**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2004	328	637	-309
Prognos 2005	1 300	1 300	0
Budget 2006	1 500	1 300	200

### Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Som stöd för sin tillsynsutövning samt för beredskapsarbetet mot radioaktiva nedfall, finansierar SSI grundläggande och tillsynsrelaterad strålskyddsforskning. För att skapa goda förutsättningar för planering och genomförande av strålskyddsforskning är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter för kommande år. Regeringen föreslås därför bemyndigas att under 2006 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med strålskyddsforskning som, inklusive tidigare åtaganden, medför utgifter på högst 15 000 000 kronor under 2007–2009

### Regeringens överväganden

SSI har ansvar för att de skadliga effekterna av strålning på människor och miljö i Sverige skall vara så små som möjligt. Strålskyddslagen (1988:220) och sedan 1999 även miljöbalken reglerar SSI:s verksamhet. I verksamheten ingår ansvaret för miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö. Regeringen bedömer att SSI uppfyller de mål som ställts och att SSI kan verka för ett fortsatt gott strålskydd i samhället.

Regeringen anger i miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) att forskningen inom strålskyddsområdet i landet är viktig för att miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö skall uppnås. Regeringen föreslår därför att anslaget förstärks med 10 miljoner kronor från och med 2007 för finansiering av strålskyddsforskning.

Anslaget minskas med 0,64 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 107 976 000 kronor anvisas under anslaget 34:9 Statens strålskyddsinstitut för 2006. För 2007 beräknas anslaget uppgå till 119 742 000 kronor och för 2008 till 121 862 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.29 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:9 Statens strålskyddsinstitut**

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	106 333	106 333	106 333
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning <sup>2</sup>	2 281	4 058	6 012
Beslut	-638	9 352	9 517
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>107 976</b>	<b>119 742</b>	<b>121 862</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.  
<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

**Tabell 3.30 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 34:9 Statens strålskyddsinstitut**

Tusental kronor

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008–2009
Utestående åtaganden vid årets början	14 100	6 800	17 800		
Nya åtaganden	4 102	16 500	4 000		
Infriade åtaganden	-11 402	- 5 500	- 10 400	-7 400	- 4 000
Utestående åtaganden vid årets slut	6 800	17 800	11 400		
<b>Erhållet/föreslaget bemyndigande</b>	<b>21 000</b>	<b>20 000</b>	<b>15 000</b>		

### 3.10.10 34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader

**Tabell 3.31 Anslagsutveckling 34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader**

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2004	Utfall	92 673	Anslags-sparande	6 679
2005	Anslag	96 811	Utgifts-prognos	97 267
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>98 400</b>		
2007	Beräknat	99 962		
2008	Beräknat	101 666		

<sup>1</sup> Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

<sup>2</sup> Motsvarar 98 400 tkr i 2006 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 98 400 tkr i 2006 års prisnivå.

Statens kärnkraftinspektion (SKI) är central myndighet med ansvar för tillsyn av säkerheten och det fysiska skyddet vid kärntekniska anläggningar, säkerheten för kärnavfallet samt icke spridningsfrågor. Anslaget disponeras för SKI:s verksamhet avseende tillsyn och förvaltning.

Det anslagssparande som myndigheten har beror främst på följande. SKI teknade under 2003 ett hyresavtal för perioden 2004–2008 som innehåller en viss rabatt de första åren. En viss förbrukning av anslagssparande beräknas ske under innevarande år. De kommande åren står SKI inför nya krav beroende på prövningar av effekthöjningar av befintliga anläggningar, särskilda säkerhetsprövningar och omprövningar av tillstånd, prövningar av nya kärnavfallsanläggningar m.m. vilket kommer att innebära en ökad arbetsbelastning för myndigheten.

#### Budget för avgiftsbelagd verksamhet

SKI:s verksamhet finansieras via avgifter enligt förordningen (1991:739) om vissa avgifter till Statens kärnkraftinspektion. Avgifter enligt den nämnda förordningen avseende tillsyn och forskning förs till inkomsttitel 2551 Avgifter från kärnkraftverken.

SKI disponerar de intäkter som erhålles i form av ansökningsavgifter enligt nämnda förordning. Under perioden 2005–2010 bedöms att ett antal omfattande tillståndsprövningar avseende effekthöjningar och nya anläggningar för kärnavfallshandling kommer att genomföras. Dessutom kommer vissa särskilda säkerhetsprövningar att göras under samma period. Det är därför nödvändigt att SKI i ökad omfattning kan ta ut avgifter för detta ändamål så att den löpande tillsynen inte drabbas.

**Tabell 3.32 Offentligrättslig verksamhet 34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader**

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras
Utfall 2004	165 980	841
Prognos 2005	169 030	1 500
Budget 2006	172 239	9 000

#### Regeringens överväganden

SKI svarar för tillsynen av att säkerheten vid de svenska kärntekniska anläggningarna är god. Verksamheten vid SKI bedöms fungera väl och de av regeringen fastställda verksamhetsmålen är uppfyllda. Regeringen bedömer att SKI uppfyller de mål som ställts och att SKI kan verka för en fortsatt hög säkerhet och skydd av hälsa och miljö.

Anslaget minskas med 0,58 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 98 400 000 kronor anvisas under anslaget 34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader för år 2006. För 2007 beräknas anslaget uppgå till 99 962 000 kronor och för 2008 till 101 666 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.33 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader**

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	96 811	96 811	96 811
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning <sup>2</sup>	2 170	3 741	5 455
Beslut	-581	-590	-600
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>98 400</b>	<b>99 962</b>	<b>101 666</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget.

Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

### 3.10.11 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning

**Tabell 3.34 Anslagsutveckling 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning**

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2004	Utfall	71 180		835
2005	Anslag	72 728 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	72 580
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>73 019</b>		
2007	Beräknat	74 723 <sup>2</sup>		
2008	Beräknat	76 740 <sup>3</sup>		

<sup>1</sup> Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.<sup>2</sup> Motsvarar 73 019 tkr i 2006 års prisnivå.<sup>3</sup> Motsvarar 73 019 tkr i 2006 års prisnivå.

SKI har i uppdrag att vidta åtgärder för att säkerställa och utveckla den nationella kompetensen för frågor rörande kärnsäkerhet, icke-spridning samt kärnavfallssäkerhet. Åtgärderna skall syfta till att stödja tillsynen och höja säkerheten i de kärntekniska anläggningarna. Anslaget disponeras för SKI:s kostnader för kärnsäkerhetsforskning.

### Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att kunna planera och genomföra kärnsäkerhetsforskning på ett tillfredställande sätt är det nödvändigt att kunna fatta beslut innehållande utfästelser som medför utgifter för kommande år. Regeringen föreslås därför bemyndigas att under år 2006 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med kärnsäkerhetsforskning som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 30 miljoner kronor under 2007–2009.

### Regeringens överväganden

SKI har i uppdrag att finansiera forskningsverksamhet inom sitt verksamhetsområde. Regeringen anser att denna forskning har stor betydelse för utvecklingen av tillsynsarbetet på myndigheten och säkerheten vid de kärntekniska anläggningarna. Den är också ett viktigt led i den nationella kompetensförsörjningen på området.

**Tabell 3.35 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning**

Tusental kronor

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008–2009
Utestående åtaganden vid årets början	19 134	30 021	36 600		
Nya åtaganden	26 106	20 200	4 000		
Infriade åtaganden	- 15 219	- 13 621	- 17 000	- 16 000	- 7 600
Utestående åtaganden vid årets slut	30 021	36 600	23 600		
<b>Erhållet/föreslaget bemyndigande</b>	<b>36 000</b>	<b>38 000</b>	<b>30 000</b>		

Anslaget minskas med 0,44 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 73 019 000 kronor anvisas under anslaget 34:11 *Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning* för 2006. För 2007 beräknas anslaget uppgå till 74 723 000 kronor och för 2008 till 76 740 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.36 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning**

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	72 728	72 728	72 728
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning <sup>2</sup>	727	2 441	4 470
Beslut	-436	-446	-458
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>73 019</b>	<b>74 723</b>	<b>76 740</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

### 3.10.12 34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

**Tabell 3.37 Anslagsutveckling 34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut**

Tusental kronor				
År	Typ	Belopp	Notering	Resultat
2004	Utfall	251 633	Anslags-sparande	4 316
2005	Anslag	259 998 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	253 204
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>262 736</b>		
2007	Beräknat	267 709 <sup>2</sup>		
2008	Beräknat	273 415 <sup>3</sup>		

<sup>1</sup> Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

<sup>2</sup> Motsvarar 262 736 tkr i 2006 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 262 736 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) för uppgifter som är nödvändiga för att tillgodose samhällets behov av prognoser, varningar och beredskap samt för att utveckla den kompetens SMHI bygger upp i denna verksamhet.

Anslaget används också för att betala Sveriges medlemsavgifter i de internationella organisationerna EUMETSAT (det europeiska vädersatellitsamarbetet), ECMWF (det europeiska centret för medellånga prognoser) och WMO (världsmeteorologiska organisationen).

Inga större avvikelser mellan budget och förväntat utfall för år 2005 eller budget och prognos för år 2006 förväntas.

### Budget för avgiftsbelagd verksamhet

SMHI:s uppdragsverksamhet och affärsverksamhet finansieras med avgifter. Uppdragsverksamheten sker inom ramen för SMHI:s myndighetsansvar men bekostas med full kostnadstäckning av andra myndigheter. Bl.a. utför institutet kontroll av vattenhushållning, översvämningsskarteringar åt Statens räddningsverk och miljöövervakningsuppdrag för Naturvårdsverket. Affärsverksamheten bedrivs på kommersiella villkor på en helt eller delvis konkurrensutsatt marknad.

**Tabell 3.38 Uppdragsverksamhet 34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut**

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt -kostnad)
Utfall 2004	20 300	20 200	100
Prognos 2005	20 100	20 000	100
Budget 2006	20 100	20 000	100

**Tabell 3.39 Affärsverksamhet 34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut**

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt -kostnad)
Utfall 2004	169 800	179 100	-9 300
Prognos 2005	175 000	175 000	0
Budget 2006	177 000	176 000	1 000

Omsättningen i affärsverksamheten för år 2004 var 169,8 miljoner kronor och resultatet -9,3 miljoner kronor. För år 2004 inleverades 9,1 miljoner kronor till inkomsttitel. Underskottet täcks till största delen av balanserade medel från tidigare år. Resultatförsämringen förklaras till stor del av en högre andel utvecklingsprojekt men även en skärpt konkurrens och allt starkare prispress. För år 2005

är målsättningen att öka omsättningen till 175 miljoner kronor med ett resultat som balanserar kostnaderna.

### Regeringens överväganden

Vid Rossby Centre, SMHI, bedrivs regional klimatmodellering som är av stor betydelse för klimatarbetet i Sverige och för Sveriges möjligheter att bedriva en framsynt och offensiv klimatpolitik. Den finansiering av Rossby Centre som skett tillfälligt från delvis Naturvårdsverket och Energimyndigheten upphör 2006. I Budgetpropositionen för 2005 har regeringen utlovat att återkomma med besked om den långsiktiga finansieringen av Rossby Centre. Regeringen föreslår därför att 10 miljoner kronor fr.o.m. 2006 får disponeras inom anslaget 34:12 *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* för verksamheten vid Rossby Centre.

Anslaget minskas med 1,56 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 262 736 000 kronor anvisas under anslaget 34:12 *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* för 2006. För 2007 beräknas anslaget uppgå till 267 709 000 kronor och för 2008 till 273 415 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.40 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 34:12 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut**

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	259 998	259 998	259 998
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning <sup>2</sup>	4 298	9 301	15 040
Beslut	-1 560	-1 590	-1 623
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>262 736</b>	<b>267 709</b>	<b>273 415</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

### 3.10.13 Stöd till klimatinvesteringar

**Tabell 3.41 Anslagsutveckling 34:13 Stöd till klimatinvesteringar**

Tusental kronor				
2004	Utfall	100 911	Anslags-sparande	723 069
2005	Anslag	50 000 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	120 022
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>350 000</b>		
2007	Beräknat	320 000		
2008	Beräknat	320 000		

<sup>1</sup> Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

Anslaget disponeras för stöd till klimatinvesteringar. Av anslaget får högst 25,9 miljoner kronor användas till administration, information och utvärdering. Anslagssparandet från 2004 förklaras bland annat av att EG-kommissionens statsstödsprövning av förordningen (2003:262) om statliga bidrag till klimatinvesteringsprogram har försenat programmet. Därtill fanns under 2003 en utgiftsbegränsning på anslaget för att bidra till ett lägre utgiftstryck i staten. Även innevarande år finns en utgiftsbegränsning. Den innebär att högst 121,3 miljoner kronor får utbetalas, vilket förklarar avvikelsen mellan budget och prognos 2005.

Anslagssparandet från 2005 beräknas uppgå till 652 miljoner kronor och behöver tas i anspråk 2006–2010 för att infria de ekonomiska åtaganden som gjorts samt för kostnader för administration av investeringsstödet. Regeringen avser att låta Naturvårdsverket disponera anslagssparandet för att infria åtaganden gjorda till och med 2005.

### Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 besluta om stöd till klimatinvesteringar som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 640 miljoner kronor under 2007–2012.

### Regeringens överväganden

För att ge bästa möjliga effekt på det lokala klimatarbetet bör en del av medlen användas till att stödja och stimulera arbetet med lokala projekt och klimatstrategier och då särskilt i mindre

kommuner. Små kommuner har haft svårt att ta fram en klimatstrategi. Ett stöd till det arbetet skulle stimulera det lokala engagemanget. Erfarenheterna från en liknande insats när det gäller stöd till lokala investeringsprogram är goda.

Regeringen menar att en stimulans med statligt bidrag av den typ som klimatinvesteringsprogrammet utgjort har varit ett viktigt instrument som kan bidra till en långsiktig strukturell omställning mot hållbar utveckling. Regeringen föreslår därför en förstärkning och förlängning av programmet med 200 miljoner kronor 2006 och 320 miljoner per år kronor 2007–2008. Regeringen avser att i 2006 års ekonomiska vårproposition ta ställning till klimatinvesteringsprogrammets fortsättning.

Regeringen föreslår därmed att 350 000 000 kronor anvisas under anslaget 34:13 *Stöd till klimatinvesteringar* för 2006. För 2007 beräknas an-

slaget uppgå till 320 000 000 kronor och för 2008 till 320 000 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 3.42 Härledning av anslagsnivån för 2006–2008, för 34:13 Stöd till klimatinvesteringar**

*Tusental kronor*

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	50 000	50 000	50 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	300 000	270 000	270 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>350 000</b>	<b>320 000</b>	<b>320 000</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

**Tabell 3.43 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 34:13 Stöd till klimatinvesteringar**

*Tusental kronor*

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008–2012
Utestående åtaganden vid årets början			0		
Nya åtaganden			640 000		
Infriade åtaganden			0	-160 000	- 480 000
Utestående åtaganden vid årets slut			640 000		
<b>Erhållet/förslaget bemyndigande</b>			<b>640 000</b>		



## 4 Politikområde Forskningspolitik under utgiftsområde 20

### 4.1 Budgetförslag

#### 4.1.1 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

**Tabell 4.1 Anslagsutveckling 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader**

Tusental kronor

År	Utfall	38 974	Anslags-sparande	4 205
2004	Utfall	38 974	Anslags-sparande	4 205
2005	Anslag	42 206 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	45 813
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>42 856</b>		
2007	Beräknat	43 558 <sup>2</sup>		
2008	Beräknat	44 331 <sup>3</sup>		

<sup>1</sup> Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

<sup>2</sup> Motsvarar 42 856 tkr i 2006 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 42 856 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Forskningsrådet för areella näringar och samhällsbyggande (Formas) för myndighetens förvaltningskostnader.

#### Regeringens överväganden

Regeringen anser att Formas har en viktig funktion som huvudansvarig finansör av forskning för en ekologisk hållbar utveckling. Rådet har ett väl utvecklat nationellt samarbete med andra organisationer och omfattande internationella kontakter. Regeringen bedömer att verksam-

heten fungerar väl och forskningsrådet uppfyller de uppställda målen.

Anslaget minskas med 0,25 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 42 856 000 kronor anvisas under anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader* för 2006. För 2007 beräknas anslaget uppgå till 43 558 000 kronor och för 2008 till 44 331 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 4.2 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader**

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	42 206	42 206	42 206
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning <sup>2</sup>	903	1 609	2 387
Beslut	-253	-257	-262
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>42 856</b>	<b>43 558</b>	<b>44 331</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

#### 4.1.2 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

**Tabell 4.3 Anslagsutveckling 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning**

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2004	Utfall	289 623	Anslags-sparande	9 864
2005	Anslag	304 186 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	304 703
<b>2006</b>	<b>Förslag</b>	<b>321 838</b>		
2007	Beräknat	356 228 <sup>2</sup>		
2008	Beräknat	408 292 <sup>3</sup>		

<sup>1</sup> Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

<sup>2</sup> Motsvarar 350 897 tkr i 2006 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 395 996 tkr i 2006 års prisnivå.

Rådets viktigaste ansvarsområden är miljöforskning, forskning om de areella näringarna, forskning om samhällsbyggande samt forskning till stöd för en ekologisk hållbar utveckling.

Anslaget disponeras för stöd till forskning och forskningsinformation inom områdena miljö och samhällsbyggande samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning såsom utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser. För forskning om de areella näringarna finns inom utgiftsområde 23 anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning*.

#### Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att underlätta planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt föreslås regeringen bemyndigas att under år 2006 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 340 miljoner kronor 2007, 340 miljoner kronor 2008 och 100 miljoner kronor under 2009–2011.

#### Regeringens överväganden

En långsiktig satsning på forskning är av avgörande betydelse för att nå de internationella målen från toppmötet i Johannesburg om hållbar utveckling samt de nationella miljö kvalitetsmålen. Formas finansiering av forskning bidrar aktivt till att dessa mål kan nås.

I enlighet med förslagen i propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) och riksdagens beslut (bet. 2004/05:UbU15, rskr 2004/05:289) har anslaget ökat med 14 miljoner kronor för år 2006, med ytterligare 29,5 miljoner kronor år 2007 samt med ytterligare 46,5 miljoner kronor för år 2008.

Anslaget minskas med 1,8 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Regeringen föreslår därmed att 321 838 000 kronor anvisas under anslaget 26:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* för 2006. För 2007 beräknas anslaget uppgå till 356 228 000 kronor och för 2008 till 408 292 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande:

**Tabell 4.4 Härledning av anslagsnivån 2006–2008, för 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning**

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 <sup>1</sup>	299 186	299 186	299 186
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning <sup>2</sup>	2 992	7 583	12 375
Beslut	14 610	44 332	91 524
Överföring till/från andra anslag	5 050	5 127	5 207
Övrigt			
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>321 838</b>	<b>356 228</b>	<b>408 292</b>

<sup>1</sup> Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

**Tabell 4.5 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning***Tusental kronor*

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009–2011
Utestående åtaganden vid årets början	347 017	209 753	560 000			
Nya åtaganden	70 875	505 903	520 000			
Infriade åtaganden	- 208 122	- 155 656	- 300 000	- 340 000	- 340 000	- 100 000
Utestående åtaganden vid årets slut	209 753	560 000	780 000			
<b>Erhållet/föreslaget bemyndigande</b>	<b>486 000</b>	<b>560 000</b>	<b>780 000</b>			